

পশ্চিম চিংলা যুটীয়া বন পরিচালনা সমিতি

করিমগঞ্জ বন সংমণ্ডল,
দক্ষিণ অসম চক্র

ক্ষুদ্র পরিকল্পনা

(২০১৬-১৭ বর্ষ পরা ২০২৫-২৬ লৈ)

প্রস্তুতকর্তা

পশ্চিম চিংলা যুটীয়া বন পরিচালনা সমিতি (JFMC)

সহায়কাৰী

অসম বন বিভাগ

আৰু

ক্ষুদ্র পরিকল্পনা আৰু জীৱিকাৰ সুযোগ বৃদ্ধিৰ বাবে গঠিত মহাজোঁট (কম্পেল', COMPELO)

[আই আই ই (IIE), আৰ জি ভি এন (RGVN) আৰু চি এম এল (CML)]

Approved
Jul 18
Divisional Forest Officer
Carimganj Division, Karimganj.

সংক্ষিপ্ত শব্দৰ সম্পূর্ণ নামৰ তালিকা

সংক্ষিপ্ত নাম	সম্পূর্ণ নাম
এ চি এফ (ACF)	সহকাৰী বন সংৰক্ষক (এছিটেন্ট কনজাৰভেটৰ অব ফৰেষ্ট)
এ এফ ডি (AFD)	এজেন্সী ফ্রাঙ্স ডেভেলপমেন্ট
এ পি এফ বি চি (APFBC)	বন আৰু জৈৱ-বৈচিত্ৰ্য সংৰক্ষণ বিষয়ক অসম প্ৰকল্প (আছাম প্ৰজেক্ট অন ফৰেষ্ট এণ্ড বায'ডাইভার্চিটি কনজাৰভেচন)
এ পি এল (APL)	দাবিদ্য সীমাৰেখাৰ ওপৰৰ (এব'ভ পভাটী লাইন)
বি পি এল (BPL)	দাবিদ্য সীমাৰেখাৰ তলৰ (বিল' পভাটী লাইন)
চি চি এফ (CCF)	মুখ্য বন সংৰক্ষক (চীফ কনজাৰভেটৰ অব ফৰেষ্ট)
চি এফ (CF)	বন সংৰক্ষক (কনজাৰভেটৰ অব ফৰেষ্ট)
চি এম এল (CML)	চেণ্টাৰ ফৰ মাইক্ৰ'ফাইনেল এণ্ড লাইভলিছড
কম্পেল'	ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা আৰু জীবিকাৰ সুযোগ বৃদ্ধিৰ বাবে গঠিত মহাজেঁট
(COMPELO)	(কলছাল্টিং ছাৰ্ভিচ ফৰ মাইক্ৰ'ফোনিং এনহেলিং লাইভলিছড অপচুনিটিজ)
ডি চি এফ (DCF)	উপ-বন সংৰক্ষক (ডেপুটী কনজাৰভেটৰ অব ফৰেষ্ট)
ডি এফ অ' (DFO)	মাওলিক বন বিষয়া (ডিভিজেল ফৰেষ্ট অফিচাৰ)
ই ডি চি (EDC)	পৰিৱেশ উন্নয়ন সমিতি (ইক'-ডেভেলপমেন্ট কমিটী)
ই পি এ (EPA)	প্ৰাৰম্ভিক কৰ্মসূচী (এণ্টি পইণ্ট এক্সিভিটী)
এফ চি এ (FCA)	বন সংৰক্ষণ আইন, ১৯৮১ (ফৰেষ্ট কনজাৰভেচন এষ্ট, ১৯৮১)
এফ ডি (FD)	বন বিভাগ (ফৰেষ্ট ডিপার্টমেন্ট)
এফ আৰ এ (FRA)	বন অধিকাৰ আইন (ফৰেষ্ট ৰাইট্চ এষ্ট)
এফ ভি (FV)	বনগাঁও (ফৰেষ্ট ভিলেজ)
এফ ৰাই পি (FYP)	পঞ্চ বার্ষিক পৰিকল্পনা (ফাইভ ইয়ার্ছ প্লেন)
জি এইচ জি (GHG)	গ্ৰিন হাউছ গেছ
জি অ' আই (GoI)	ভাৰত চৰকাৰ (গৱৰ্নমেন্ট অব ইণ্ডিয়া)
জি পি (GP)	গাঁও পঞ্চায়ত
এইচ এ (Ha)	হেক্টাৰ
আইইচি (IEC)	তথ্য, শিক্ষা আৰু যোগাযোগ (ইনফৰমেচন এডুকেচন এণ্ড কমিউনিকেচন)

আই আই ই (IIE)	ভাৰতীয় উদ্যমিতা প্রতিষ্ঠান (ইণ্ডিয়ান ইনসিটিউট অব এণ্টাৰপিনিভ'ষ্পিপ)
জে এফ এম চি (JFMC)	যুটীয়া বন পৰিচালনা সমিতি (জাইগ্ট ফৰেষ্ট মেনেজমেন্ট কমিটি)
এম ডি আৰ (MDR)	মুখ্য জিলা পথসমূহ (মেজৰ ডিস্ট্ৰিক্ট বোডছ)
এম জি এনৱেগা (MGNREGS)	মহাত্মা গান্ধী বাস্তীয় গ্রামীণ নিয়োগ নিশ্চিত আঁচনি (মহাত্মা গান্ধী নেচনেল ৰুৱেল এমপ্লায়মেন্ট গেৰাণ্টি স্কিম)
এম অ'ই এফ চি চি (MoEFCC)	পৰিৱেশ, বন আৰু জলবায়ু পৰিৱৰ্তন মন্ত্ৰণালয় (মিনিস্ট্ৰী অব এনভায়ৰণমেন্ট, ফৰেষ্ট এণ্ড ক্লাইমেট চেঙ্গ)
এন টি এফ পি (NTFP)	কাৰ্ত ভিন্ন বন উৎপাদন (নন টিস্বাৰ ফৰেষ্ট প্ৰতিউচ্চ)
অ' বি চি (OBC)	অন্যান্য পিছপৰা শ্ৰেণী (আদাৰ বেকৰার্ড ক্লাছেছ)
অ' ডি আৰ (ODR)	অন্যান্য জিলা পথসমূহ (আদাৰ ডিস্ট্ৰিক্ট বোডছ)
পি চি চি এফ (PCCF)	প্ৰধান মুখ্য বন সংৰক্ষক (প্ৰিসিপাল চীফ কনজাৰভেটৰ অব ফৰেষ্ট)
পি এইচ চি (PHC)	প্ৰাথমিক স্বাস্থ্য কেন্দ্ৰ (পাইমাৰী হেল্থ চেণ্টাৰ)
পি এম ইউ (PMU)	প্ৰকল্প পৰ্যবেক্ষণ গোট (প্ৰজেক্ট মনিটৰিং ইউনিট)
পি আৰ এ (PRA)	অংশগ্ৰহণমূলক গ্রামীণ মূল্যায়ন (পার্টিচিপেট'বী ৰূৰল এপাইজেল)
আৰ ই ডি ডি + (REDD+)	ৰিডিউচিং এমিচন ফ্ৰম ডি-ফৰেষ্টেচন এণ্ড ফৰেষ্ট ডিগ্ৰেচেন প্লাচ
আৰ জি ভি এন (RGVN)	বাস্তীয় গ্রামীণ বিকাশ নিধি
আৰ অ' (RO)	বনাঞ্চলিক বিষয়া (ৰেঞ্জ অফিচাৰ)
এছ চি (SC)	অনুসূচিত জাতি (ছিডিউল কাষ্ট)
এছ ডি জি (SDG)	স্থিতিশীল উন্নয়ন লক্ষ্য (ছাছটেইনেবল ডেভেলপমেন্ট গ'ল্ছ)
এছ এল এফ (SLF)	নিৰ্বাহক জীৱিকা ৰূপৰেখা (ছাছটেইনেবল লাইভলিহ্বড ফ্ৰেমৱৰ্ক)
এছ পি পি (Spp)	স্পেছিচ্
এছ টি (ST)	অনুসূচিত জনজাতি (ছিডিউল ট্ৰাঈব)
এছ ডলিউ অ' টি (SWOT)	সংক্ষমতা, দুৰ্বলতা, সুবিধা আৰু বিপদ (স্ট্ৰেংথ, উইক্নেছ, অপচুনিটি এণ্ড থ্ৰেট)
টিভি (TV)	ট্যাংগা গাঁও (ট্যাংগা ভিলেজ)
টিভি (TV)	দূৰদৰ্শন (টেলিভিশন)
ডলিউ এল এছ (WLS)	বন্যপ্ৰাণী অভয়াৰণ্য (ৱাইল্ড লাইফ ছেঁচুৰী)
ডলিউ পি এ (WPA)	বন্যপ্ৰাণী (সংৰক্ষণ) আইন, ১৯৭২ (ৱাইল্ডলাইফ (প্ৰটেকশন) এক্ট- ১৯৭২)
ডলিউ পি চি (WPC)	কৰ্ম পৰিকল্পনা চক্ৰ (ৱৰ্কিং প্লেন চাৰ্কোল)

**উক্তি, গুল্মজাতীয় উক্তি, ভেষজ উক্তি আৰু
অন্যান্য উক্তিৰ স্থানীয় আৰু বৈজ্ঞানিক নামৰ শব্দকোষ**

ক্রমিক নং	স্থানীয় নাম	বৈজ্ঞানিক নাম
১	আগৰ	আকুইলাৰিয়া আগাঙ্গোচা
২	অমৰা	স্পিন্ডিয়াস ম্যাসিফেৰা
৩	আমলথি	এস্পিলিকা অফিসিয়েনালিস
৪	আচলিয়া /কলোৰা	কোর্ডিয়া মিঙ্গা
৫	অশোক	সাৰাক ইভিকা
৬	অশ্বথ	ফিকাস ৰেলিজিওসা
৭	আৱাল	ভিটেক্স পেডুনকুলোৰিস (সিলা-টিটু)
৮	বাদাম	স্টাৰকুলিয়া আলাটা
৯	বহুৰা	টাৰ্মিনালিয়া বেলেৰিকা
১০	বজং	জানথক্সিলাম বাড়ুংগা
১১	বনক	শিমা ওয়াল্লিচি
১২	বন আম	ম্যাঙ্গিফেৰা সিলভাটিকা
১৩	বন বেলফাই/জলফাই	ইলিওকাৰপাস ফ্লোৰিবাণাস বা ই ভাৰঞ্জা
১৪	বান্দৰ ফেলা/ৰাতা	ডিসোক্সিলাম বাইনেকট্যারিফেৰাম
১৫	বান্দৰ লাঠি	কাসিয়া ফিস্টুলা
১৬	বন শিমলু	বমবাক্স ইনসিগ্নে
১৭	বৰণ	ক্রেটিভা ৰেলিজিওসা
১৮	বট	ফিকাস বেঙ্গলেনসিস্
১৯	বেলা	স্যাপিয়াম বাক্কাটাম
২০	ভাদ্রক	ভিটেক্স পুবেনেন্স
২১	ভাতকৰ	ভিটেক্স হেটেৰোফিলা
২২	ভোলা	মোৰাস লায়েভিগাটা
২৩	ভুবি	বাক্কাউবিয়া সাপিদা
২৪	ভুৰি	ট্রেউয়া ন্যাডিঙ্গোৱা
২৫	বনচোম	ফোয়েবে গোলপেৰেনসিস
২৬	বৰপাট	আইলানথাস গ্র্যান্ডিস
২৭	বন বগৰী	হেৰিটিয়োৰা আকুমিনাতে
২৮	বগৰী	জিগিফাস জুজুবা
২৯	চাতিম	আলস্টেনিয়া স্কলারিস

৩০	চাক্রোচি	চিক্রাসিয়া টাবুলারিস
৩১	চিলতা বন	ডিলেনিয়া পেন্টাজিনা
৩২	চিলতা	ডিলেনিয়া ইভিকা
৩৩	চালমোগ্রা	হাইডনোকারপাস কুরাজি
৩৪	চাম	আর্টেকারপাস চালপাশা
৩৫	চামি	গোলিয়ালথিয়া সিমিবাম
৩৬	চামিয়া	হিবিসকাস ম্যাক্রোফিলাস
৩৭	চম্পা	মিশেলিয়া চম্পকা
৩৮	ডালমোগ্রা	গাইনোকোর্ডিয়া ওডোরাটা
৩৯	ডেফল	গাৰসিনিয়া জানকোচিমাস
৪০	ডেৱা	আর্টেকারপাস লাকুচা
৪১	ধূনা বাতা	কানাভিয়াম বেঙ্গলেনসিস
৪২	ডিমৰু	ফিকাস প্লোমেৰাটা
৪৩	ফুলকাট	স্টাইন্যাক্স সেৰালেটাম
৪৪	ফুলুৰা / বনমালা	কেলিকার্পা ম্যাক্রোফিলা
৪৫	ফুৱাৰা	লিট্সি এমপিপি
৪৬	গমাৰি	গেমেলিনা আৰবোৰিয়া
৪৭	গৰ্জন	ডিপেট্ৰোকারপাস টাৰ্বিনেটাস
৪৮	গৰুমাৰা	ক্রিপ্টোনিয়া পানিকুলাটা
৪৯	গন্দই	সিনামোমাম প্লেন্ডুলিফেৰাৰ
৫০	বাঘনলা	লিটাসিয়া সেবিফেৰা
৫১	গুলাল	ডায়োসপিৰোস টোপাসিয়া
৫২	হালথি কাঠ	আতিলা কোর্ডিফোলিয়া
৫৩	হংস	আলবিজিয়া ষিপুলেট
৫৪	হৰতকি	টাৰ্মিনালিয়া চেবুলা
৫৫	হাতিয়া	চিক্রাসিয়া টাবুলারিস
৫৬	হেলচ	অ্যান্টিডেস্মা এস পি পি
৫৭	হাড়গজা	ডিলেনিয়া পেন্টাগিনা (অৰ্কি)
৫৮	হেঙ্গুল	বাৰ্সেৰা সেৱাটা

৫৯	সিনারু/মৰৈ	আলবিজিয়া ওডেৱাটিসিমা
৬০	হিজাল	বেরিংটনিয়া আকুটাংলা
৬১	হোনা / ভাতঘিলা	ওরোঞ্জিলাম ইভিকাম
৬২	হোনুৰ	স্টেরিওস্পারমাম এস পি পি
৬৩	জাম	ইউজেনিয়া এস পি পি
৬৪	জাকুৰা	ম্যাকাৰাঙ্গা জেন্টিকুলেট
৬৫	জংলি বাদাম	স্ট্রাবকুলিয়া আলাটা
৬৬	জাৰুল	লেগাৰষ্ট্ৰোয়েমিয়া ফ্লোসৰেজিনায়ে
৬৭	বালনা	টাৰ্মিনালিয়া মাইৰিও কাৰ্পা
৬৮	বাৱা	হোলিগার্না লংগিফোলিয়া
৬৯	ঝকি	বিশোফিয়া জাভানিকা (উৰিয়াম)
৭০	জিনাৰি	পোডোকাৰ্পাস নেৰিফোলিয়া
৭১	কদম	অ্যাহোসেফালাস কদম্ব
৭২	কাঠ বাদাম	কাস্টানোপসিস ইভিকা
৭৩	কালা-উৰা	কোর্ডিয়া মিঙ্গা (লেসোৰা)
৭৪	কাথঞ্চ	বাউহিনিয়া ভেৰিয়েগেট
৭৫	কৰচ	পোঙ্গামিয়া ফ্লাৰা (কৰঞ্জ)
৭৬	কাৰাটুটি	কোর্ডিয়াল ফ্ল্যাগমেন্টিসিমা
৭৭	কায়েংলা	গাৰগা পিণ্ডাটা
৭৮	কৈনাৰি	মিলিউসা এস পি পি
৭৯	কৈৰে	আলবিজিয়া প্ৰসেৰা
৮০	কৰল	কায়েয়া ফ্লোৰিবুন্ডা
৮১	কঁঠাল	আর্টোকাৰ্পাস ইন্টেগ্ৰিফোলিয়া
৮২	কৌ	গাৰসিনিয়া কোয়া
৮৩	কুম	সাৰেয়া আৰবোৰিয়া (কুমাই)
৮৪	কুমা	সেড্রেলা টুনা
৮৫	কুৰ্হিল	ডিপ্টেৰোকাৰ্পাস টাৰ্বিনেটাস
৮৬	কুৱ্বা	পালাকুইয়াম পলিয়ানথাস
৮৭	লাডুবান্ধা	মাকাৰাঙ্গা এস পি পি

৮৮	লাকিয়াম	ম্যাঞ্জিফেরা সিলভেটিকা
৮৯	লনচাক	পার্কিয়া বোক্সবার্গি
৯০	লুকগুকি (পনিয়ল)	ফ্লাকুটিয়া ক্যাটাহ্যাস্ট্রা
৯১	মধুবুরা	পেটৰোস্পমাম আকেরিফেলিয়াম
৯২	মৰহাল	ভ্যাটিকা লেনসিয়াফোলিয়া
৯৩	মহিদল	কের্ডিয়া ফ্র্যাগ্রেন্টিসিমা
৯৪	মদাৰ	এৰিথ্ৰিনা ইন্ডিকা
৯৫	মাথাং	কাৰালিয়া ইটেজেৰিমা (চি লুসিভা)
৯৬	মৰলিয়া	মালোনাস অলবাস
৯৭	মন	ৰাঙ্গিয়া ডুমেটোৰাম (মণিপাল)
৯৮	মনাৱাল	ভিটেক্স আলতিসিমা
৯৯	মৰৈ	আলবিজা এস পি পি
১০০	মৰলিয়া	মাল্লোটাস অ্যালবাস
১০১	নাগেশ্বৰ	মেসুয়া ফেৰায়ে
১০২	নেৱাৰ	বুৰসেৰাউ সেৱাটা
১০৩	পাখিৰহাৰ	ডিপ্লোসপোৰা সিঙ্গুলারিস
১০৪	পাৰাইয়াৱাল/পাৰৈ (পৰলি)	স্টেবিওস্পারমাম চেলোনোয়েডেস
১০৫	পিং	মাইনোমেট্রা পোলিয়ান্ড্রা
১০৬	পিপলা	আলবিজিয়া লুসিডা
১০৭	পিচান্তি	গ্রেটইয়া মাইক্রোকোস
১০৮	পমা	সেড্রেলা টুনা (টুন)
১০৯	পংতা	ডিপ্লোস্পোৰা সিংলুবিয়াস
১১০	পৰেং	এলিওকার্পাস ৰোবাস্টাস
১১১	ৰামডলা	ডুয়াবঙ্গা সোনাৰাতিওডেস
১১২	ৰমকঁটা	কুয়েৰকাস এস পি পি
১১৩	ৰাতা / ফুলৰাতা (আমাৰি)	আমুৰা ওয়ালিচি
১১৪	ৰঞ্জি ৰাতা	ডাইসোক্সিলাম হামিটোনি
১১৫	ৰুদ্রাক্ষ	এলিওকার্পাস গোনিটোবাস
১১৬	সঞ্জনেল	লাগেৰস্ট্রোয়েমিয়া পাৰ্ভিফ্লোৰা

১১৭	সাতকোৰা	সাইট্রাস হিস্ট্রিক্স
১১৮	সেলেং	এলিওকার্পাস ৰোবাস্টাস
১১৯	শিমলু	বোম্বাক্স সেইবা (কটন ট্ৰি)
১২০	শিৰিখ	আলবিজিয়া প্ৰসেৱা
১২১	সীতা	এচিনোকার্পাস অ্যাসামিকাস
১২২	সুন্দি, মৰিচা	মিচেলিয়া মোন্টানা
১২৩	সুন্দি, তিল / জাতি সুন্দি	টাঙ্গাউমা ফেলোকার্পা
১২৪	সুন্দি, চম্পা	মিচেলিয়া চম্পকা
১২৫	সাতৰং	লোফোপেটালাম ফিমুলিয়াটাম
১২৬	তৰুৱা	এন্ডস্পামাম চিনেনসিস
১২৭	তেবুৱাৰা	মিৰষ্টিয়া আঙ্গুষ্ঠিফোলিয়া
১২৮	তেজিয়া	সিনামোমাম অবটাসিফেলিয়াম
১২৯	তেজপাত	সিনামোমাম এস পি পি
১৩০	তেলো	ক্যানোফাইলাম এনোফাইলাম
১৩১	তুলা	টেট্রামেলেস নিউডিফ্লোৰা
১৩২	তেতেলি	টেমাৰিক্স ইন্ডিকা
১৩৩	ওদাল	স্টাৰকুলিয়া আলাটা
১৩৪	ওখালি	টালাউনা হজসেনি (বৰহমথুৰি)

বাঁহ

ক্রমিক নং	স্থানীয় নাম	বৈজ্ঞানিক নাম
১	বাজাইল	সিউডোস্টাচিয়াম পলিমৰফাম
২	ভলুকা)	বেন্সুসা বালকুয়া
৩	বাকাইল/বুৰৱাল/মকাল	বেন্সুসা পাল্লিড
৪	বেৰি বাঁহ	বেন্সুসা মাস্টাৰসি
৫	ডলু	টেইনোস্টাচিয়াম ডুল্লয়া
৬	ডাৰাল/লতাবাঁহ	মেলোকালামাস কম্পেষ্টিফ্লোৰাস
৭	কালিয়া	বেন্সুসা অৰিকুলাটা
৮	কাইল	অঙ্গিটেন্টেৰা নাইগ্রোসিলিয়াটা
৯	কঁটা/কেতুৱা	বেন্সুসা ভালগারিস
১০	কালিগোড়া	অঙ্গিটেন্টেৰা নাইগ্রোসিলিয়াটা

১১	কালি সুন্দি	অঙ্গিটেনাস্ত্রে অ্যালবোসিলিয়াটা
১২	কৰাইল / জাতি বাঁহ	ডেগ্রাকুলামাস স্ট্রিটাস
১৩	খাং	ডেগ্রাকুলামাস লঙ্গিসপ্যাথাস
১৪	লতা	ডিনোক্রোয়া ম্যাক্লেলান্ডি
১৫	মিৰটেঙ্গা / বিজুলী	বেন্সুসা টুল্ডা
১৬	মূলি	মেলোকান্না বাক্সিফাৰ
১৭	পৰৱা / পাউৰা	বেন্সুসা টেরেস
১৮	পিচা / কেঁকো	ডেগ্রাকালাম হ্যামিট্রিনি
১৯	কৰালী / কৰহী	ডেগ্রাকালামাস লঙ্গিসপ্যাথাস
২০	পিচ্ছি	বেন্সুসা ন্যুটানস

বেত

ক্রমিক নং	স্থানীয় নাম	বৈজ্ঞানিক নাম
১	গোঁফা	ডায়েমেনোপস জেনকিনসিয়ানাস
২	হৰ্ণা	কালামাস লাটিফেলিনাস
৩	জালি	কালামাস টেনুইস
৪	ঝালনা	
৫	সুন্দি	কালামাস গুৰুবা

গুল্ম জাতীয় উদ্ভিদ

ক্রমিক নং	স্থানীয় নাম	বৈজ্ঞানিক নাম
১	বিয়াৰডলা	লিভিস্টোনিয়া জেনকিনসিয়ানা
২	বন লালদি	কুৰকুমা এস পি পি
৩	ভাত	ক্লোডেনড্রন ইণ্ট্রিনাটাম
৪	দুধকাৰি	হোলাৰেহন্না অ্যাণ্টিডাইসেনটেৰিকা
৫	গাঢ়ী	গোমালোমেনা ৰবসেন্দেন্স
৬	কিটাপাতা	ফাইনিয়াম ইন্সিকেটাম
৭	লুটকি / ফুটুকি	মেলোস্টোমা মালাবাৰিথিকাম
৮	পাটিদুল / ছাটিপাতা	লিকুয়ালা পেল্টাটা
৯	পাটিদে (মুর্তা)	ক্লিনোজিন ডিকোটমা
১০	পিশাচ বন	ইউপটারিয়াম এস পি পি
১১	ৰামণুৱা	পিনাঙ্গা প্র্যাসিলিস
১২	সুমুত্র / চোৰাতপাত	লাপোটিয়া ক্রেনুলাটা
১৩	তৰাপাত	আল্লিনিয়া ন্যুটানস

তৃণ আৰু ঘাঁহ

ক্রমিক নং	দেশীয় নাম	বৈজ্ঞানিক নাম
১	কুশ	সাকচাৰাম প্ৰসেৰাম
২	থাগৰি	সাকচাৰাম স্পনটানিয়াম
৩	ইকৰা	এৰিয়ানথাস ব্যাভেনিয়াক
৪	নল	ফ্র্যাগমাইটেস কাৰ্কা
৫	ৰেমা	থাইসানোলায়েনা ম্যাক্সিমা
৬	খৰ/ খেৰৰ ঘাঁহ	ইম্পেৰেটা সিনিড্রিক্যাল

পৰাশ্ৰয়ী উক্তি

ক্রমিক নং	দেশীয় নাম	বৈজ্ঞানিক নাম
১	কাৰাটু	লোবানথাস স্কুরুলা

লতাজাতীয় উক্তি

ক্রমিক নং	দেশীয় নাম	বৈজ্ঞানিক নাম
১	বট	ফিকাস এস পি পি
২	চেন্তলতা/পানিলতা	ডেলিমা সার্মেন্টোসা
৩	ঘিলা	এন্টাডা স্ক্যান্ডেল
৪	কুচাই / বলোৱা লতা	অ্যাকাসিয়া পিন্নাটা

পশ্চিম চিংলা যুটীয়া বন পরিচালনা সমিতি করিমগঞ্জ বন সংমণ্ডল, দক্ষিণ অসম চত্র

ক্ষুদ্র পরিকল্পনা
(২০১৬-১৭ বর্ষ পৰা ২০২৬-২৭ লৈ)

সূচীপত্ৰ

অধ্যায়	শিরোনাম	পৃষ্ঠা নং
	অধ্যায় - এক	
১	ভূমিকা	১৩
২	এলেকাটোৰ সাধাৰণ বৰ্ণনা	১৪
৩	গাঁৱৰ আৰ্থ-সামাজিক ৰূপৰেখা আৰু জে এফ এম চিৰ ৰূপৰেখা	১৭
৪	জীৱিকাৰ সম্পদ ৰূপৰেখা আৰু স্পৰ্শকাতৰতা	২৫
৫	উপলব্ধ পৰিকল্পনা আৰু কাৰ্যসূচী	২৭
	অধ্যায় - দুই	
৬	ক্ষুদ্র পৰিকল্পনাৰ উদ্দেশ্য, সৱলতা, দুৰ্বলতা, সুযোগ আৰু ভাবুকি আৰু দূৰত্ব বিশ্লেষণ	৩১
৭	গাঁও উন্নয়ন পৰিকল্পনা	৩৫
৮	জীৱিকা উন্নয়ন পৰিকল্পনা	৩৭
৯	বনোৱয়ন পৰিকল্পনা	৪১
১০	প্ৰযোগৰ কৌশল, সময়সীমা আৰু বাজেট	৫৪
	অধ্যায় - তিনি	
	তালিকা, মানচিত্ৰ আৰু পৰিশিষ্ট	৬০

পশ্চিম চিংলা যুটীয়া বন পরিচালনা সমিতি
করিমগঞ্জ বন সংমণ্ডল, দক্ষিণ অসম চক্ৰ

ক্ষুদ্র পরিকল্পনা
(২০১৬-১৭ৰ পৰা ২০২৬-২৭লৈ)

অধ্যায় - ১

(৩০/১৮
[Signature]
Divisional Forest Officer
Karimganj Division, Karimganj-

১। পরিচয়

১.১ : প্রকল্পের বিষয়ে :

অসম বন আৰু জৈৱ-বৈচিত্ৰ্য সংৰক্ষণ প্ৰকল্প (এ পি এফ বি টি)ৰ লক্ষ্য হৈছে ‘বহুমুখী আঁচনিৰ জৰিয়তে অসমৰ বন আৰু জৈৱ-বৈচিত্ৰ্য সংৰক্ষণ আৰু ব্যৱস্থাপনাৰ দীৰ্ঘম্যাদী আঁচনি কাৰ্যক্ষম কৰা আৰু আঁচনিৰ লক্ষ্যস্থানসমূহত বনাঞ্চলৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল সম্প্ৰদায়সমূহক অন্তৰ্ভুক্ত কৰা, যাতে বনজ আৰু অনা-বনজ সম্প্ৰদায়সমূহৰ দীৰ্ঘম্যাদী ব্যৱহাৰৰ জৰিয়তে তেওঁলোকৰ জীৱন নিৰ্বাহ প্ৰক্ৰিয়াক উদগনি জনাব পাৰি।’ এই প্ৰকল্পের লক্ষ্যক এনেদৰে উল্লেখ কৰা হৈছে—‘বনাঞ্চলৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল সম্প্ৰদায়সমূহৰ সহযোগত বনাঞ্চলৰ পৰিৱেশ ব্যৱস্থা পুনৰ আগৰ অৱস্থালৈ ঘূৰাই নিয়াৰ লগতে সম্প্ৰদায়সমূহৰ জীৱন ধাৰণ প্ৰক্ৰিয়া উন্নত কৰিব পৰা যায়, যাতে জৈৱ-বৈচিত্ৰ্যৰ সংৰক্ষণ আৰু দীৰ্ঘম্যাদী ব্যৱহাৰ নিশ্চিত হয়।’ অসম চৰকাৰৰ সহযোগত এই প্ৰকল্পৰ বাবে পুঁজিৰ যোগান দৰিছে এজেন্সী ফাল্স ডি ডেভেলপমেণ্ট (এ এফ ডি) অৰ্থাৎ ফাল্স বিকাশ এজেন্সীয়ে। উল্লিখিত প্ৰকল্পৰ অধীনত পৰিকল্পনা, ৰূপায়ণ, নিৰীক্ষণ, সমন্বয় আৰু ব্যৱস্থাপনকে ধৰি সকলো কাম কৰিবলৈ অসম বন আৰু জৈৱ-বৈচিত্ৰ্য সংৰক্ষণ প্ৰকল্প ছ'চাইটী (এ পি এফ বি টি ছ'চাইটী) বাধ্য।

১.২ : ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা আৰু জীৱিকা উন্নয়ন

বজাৰ সন্তাৱনীয়তাৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি মূল্য সংযোজনেৰে জীৱন ধাৰণ প্ৰক্ৰিয়া প্ৰসাৰৰ বাবে এই প্ৰকল্পত ব্যৱসায়িক প্ৰচাৰ, উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ মূল্য সংযোজন আৰু বজাৰ ব্যৱস্থাৰ দৰে ব্যৱস্থা গ্ৰহণ কৰিবলৈ আগ্রহী। জনসংখ্যা বৃদ্ধিৰ লগে লগে বনজ সম্পদৰ ওপৰত বৃদ্ধি পোৱা চাপৰ ফলত এনে ব্যৱস্থা গ্ৰহণ কৰাটো জৰুৰী হৈ পৰিছে। বৰ্তমানে উপলব্ধ বন আৰু জৈৱ-বৈচিত্ৰ্য সামগ্ৰী আৰু বজাৰ সেৱাসমূহৰ বজাৰ সন্তাৱনীয়তাৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি মূল্য সংযোজনৰ অনুসন্ধান কৰাটো প্ৰয়োজনীয়। ইয়াৰ লগতে অবনজ নিৰ্ভৰশীল জীৱন ধাৰণ প্ৰক্ৰিয়া অনুসন্ধান কৰি সম্প্ৰদায়সমূহৰ সদস্যসকলক দক্ষতা বিকাশ পদক্ষেপৰ জৰিয়তে সফলতা বৃদ্ধি কৰা উচিত।

উক্ত প্ৰকল্পৰ অধীনত ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা আৰু জীৱিকা বিকাশৰ আঁচনি ৰূপায়ণৰ বাবে ইণ্ডিয়ান ইনষ্টিউটুট অব এণ্ট্ৰ'প্ৰেনিয়াৰশিপ (আই আই ই) গুৱাহাটী, ৰাষ্ট্ৰীয় প্ৰামীণ বিকাশ নিধি (আৰ জি ভি এন) আৰু চেণ্টাৰ ফৰ মাইক্ৰ'ফাইনেন্স এণ্ড লাইভলিহৰ্ড ডেভেল'পমেণ্টৰে এক মহাজোঁট গঠন কৰা হৈছে। এই মহাজোঁটক ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা আৰু জীৱিকাৰ সুযোগ বৃদ্ধি (কনছালটিং ছাৰ্ভিচ ফৰ মাইক্ৰ' প্লেনিং এনহেঙ্গিং লাইভলিহৰ্ড অপুৰ্ণিটিজ)ৰ বাবে গঠিত মহাজোঁট চমুকৈ কম্পেল' হিচাপে নামকৰণ কৰা হৈছে।

এই প্ৰকল্পৰ নিয়ম অনুসৰি ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনাত ‘বিভিন্ন গাঁৱত অভিযান আৰু বন উন্নয়ন, বনাঞ্চলৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল লোকসকলক জীৱিকা সমৰ্থন আৰু লক্ষ্য অনুসৰি দীৰ্ঘম্যাদী বন ব্যৱস্থাপনা’ অন্তৰ্ভুক্ত কৰা হৈছে। ইয়াত বন উন্নয়ন আৰু জীৱিকা বিকাশ উভয়ে অন্তৰ্ভুক্ত হৈ আছে।

১.৩ পশ্চিম চিংলা জে এফ এম বি বাবে ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা

অসমৰ কৰিমগঞ্জ জিলাত অৱস্থিত পশ্চিম চিংলা জে এফ এম বি বাবে সংশ্লিষ্ট তথ্য এই ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনাত সম্বৰিষ্ট কৰা হৈছে। এই জে এফ এম চি কৰিমগঞ্জ বন সংমণ্ডলৰ বামকৃষ্ণ নগৰ বাজত চক্ৰৰ অধীনস্থ। জনগোষ্ঠীসমূহৰ পৰচয় পৰবৰ্তী অধ্যায়ত দিয়া হৈছে।

২। এলেকার সাধাৰণ বিৱৰণ

২.১ সাধাৰণ বিৱৰণ

কৰিমগঞ্জ বন সংমণ্ডল অসমৰ দক্ষিণ অংশত অৱস্থিত। বৰ্তমান প্ৰশাসনিক জিলা কৰিমগঞ্জ আৰু কাছাৰ জিলাৰ উত্তৰ-পশ্চিম অংশৰ জাতিঙ্গা নদীৰ পূবদিশেৰ দুই পাৰ্শ্বৰতী এলেকা আৰু বৰাক নদীৰ দক্ষিণ অংশৰ দুই কাষৰ এলেকাকে ধৰি গঠন কৰা হৈছে কৰিমগঞ্জ বন সংমণ্ডল। এই সংমণ্ডল উত্তৰ-পূব দিশে জাতিঙ্গা আৰু বৰাক নদী, পূব দিশে হাইলাকান্দি জিলা, দক্ষিণ দিশে মিজোৰাম আৰু পশ্চিম দিশে ত্ৰিপুৰা আৰু বাংলাদেশৰ দ্বাৰা পৰিবেষ্টিত। তাৰ উপৰি এই বন বিভাগৰ উত্তৰ-পশ্চিম দিশে আছে মেঘালয় বাজ্য আৰু উত্তৰ দিশে আছে উত্তৰ কাছাৰ পাৰ্বত্য স্বায়ত্ত্বাস্থিত জিলা। বণকৌশলগত দিশৰ পৰা এই বন সংমণ্ডল অত্যন্ত গুৰুত্বপূৰ্ণ, কাৰণ এই সংমণ্ডলৰ কাষতে আছে বাংলাদেশৰ সৈতে দীৰ্ঘ আন্তৰ্জাতিক সীমান্ত। এই বন সংমণ্ডলত আছে বেলপথ, স্থলপথ আৰু নদীপথৰ বৃহৎ নেটৰুৰ্ক। কিন্তু এই এলেকাত মাত্ৰ কেইটমানহে উদ্যোগ আছে। পাৰ্বত্য এলেকাৰ বেছিভাগ অংশ প্ৰশাসনীয় পৰিধিৰ অন্তৰ্ভুক্ত আৰু ইয়াত আছে চাহ বাগান।

এই বন সংমণ্ডলৰ সকলোতকৈ গুৰুত্বপূৰ্ণ স্থানসমূহৰ সৈতে সংযুক্ত হৈ আছে ৪৮নং বাণ্টীয় ঘাইপথ। কালাইন, বদৰপুৰ, কৰিমগঞ্জ আৰু লোৱাইপুৰৰ দৰে স্থানসমূহক এই বাণ্টীয় ঘাইপথে সংযোগ কৰিছে। এই বন সংমণ্ডলৰ আন্তঃবাজ্য আৰু আন্তৰ্জাতিক সীমান্তত কৌশলগতভাৱে গুৰুত্বপূৰ্ণ কেইখনমান স্থান হ'ল— বাতাছড়া, ৰণপুৰ, মেদিতছড়া, চুৰাইবাৰী। তাৰ উপৰি বাংলাদেশৰ আন্তৰ্জাতিক সীমান্তৰতী এলেকাতো স্থলভাগৰ লগতে কিছু নদী আছে।

২.২ অৱস্থিতি

এই সমগ্ৰ বন সংমণ্ডল $৯২^{\circ}২৫'$ পূবৰ পৰা $৯২^{\circ}৪৮.২'$ পৰ্যন্ত পূবৰ দ্রাঘিমাংশ আৰু $২৪^{\circ}১৫.০'$ উত্তৰ পৰা $২৫^{\circ}৮.৩'$ উত্তৰ অক্ষাংশৰ মাজত অৱস্থিত। সমুদ্ৰপৃষ্ঠৰ পৰা ইয়াৰ উচ্চতা ১৩ মিটাৰ (৪৩ ফুট)। মুঠ ভৌগোলিক আয়তন ১৮০৯ বৰ্গ কিলোমিটাৰ। অসামৰিক প্ৰশাসনৰ উপৰি কৰিমগঞ্জ বন সংমণ্ডল নামনি অসমৰ অন্তৰ্ভুক্ত। দক্ষিণ অসম চক্ৰ অসম চৰকাৰৰ পৰিৱেশ আৰু বন বিভাগৰ অধীনস্থ।

২.৩ মাটি

বৰাইল শ্ৰেণীৰ বিশেষ ধৰণৰ বালিয়াশিলৰ দ্বাৰা এই এলেকাৰ মাটি গঠিত হৈছে। ইয়াৰ উপৰি এই মাটিত আছে সুৰমা শ্ৰেণীৰ নিম্নমানৰ বালিয়াশিল আৰু বালিযুক্ত নৰম শ্লেট শিলৰ মিশ্ৰণ। নিকটৰতী টিলাসমূহ ক্ষয় হৈ এই এলেকাৰ জলাহভূমিসমূহ সৃষ্টি হৈছে।।।

২.৪ পানী

লঙ্ঘাই নদীত মিলিত হোৱা বৃহৎসংখ্যক জলধাৰা, সিংলা উপ-জলবিভাজিকা আৰু বৰাক নদীৰ উত্তৰে অসংখ্য জলধাৰাই হ'ল এই এলেকাৰ খোৱাপানীৰ উৎস। গাঁওবাসীয়ে এইসমূহ জলধাৰা, নিজৰা, কুঁৰা আৰু দমকলৰ পানী খোৱাপানী হিচাপে ব্যৱহাৰ কৰে। ভূগৰ্ভস্থ জলস্তৰ সাধাৰণতে উচ্চ। সমভূমি এলেকাত দুই-তিনি মিটাৰ তলতেই ভূগৰ্ভস্থ পানী পোৱা যায়। শীতকালত ভূগৰ্ভস্থ জলস্তৰ ৬-১০ মিটাৰ তলালৈ নামি যায়। পাহাৰৰ ঢাল এলেকাসমূহত নিৰ্বানানীকৰণেৰ কাৰণে ব্যাপক পৰিমাণে বালি আৰু অন্যান্য উপাদান তলাল প্ৰাহিত হৈছে। ইয়াৰ ফলত শীতকালত অধিকাংশ জলাশয়ে শুকাই যায়।

২.৫

জলবায়ু

বন সংমগ্রলটোর জলবায়ু উপ-গ্রীষ্মমণ্ডলীয় মৌচুমী জলবায়ু। বছৰি বৃষ্টিপাতৰ পৰিমাণ ২৫০০ মিঃমিঃৰ পৰা ৩৩০০ মিঃমিঃ পৰ্যন্ত। এই সমগ্ৰ এলেকাত বৃষ্টিপাতৰ গড় পৰিমাণ ৩০০০ মিঃমিঃ। এপ্ৰিল-মে'ৰ পৰা ছেপ্টেম্বৰ-অক্টোবৰ মাহ পৰ্যন্ত বৃষ্টিপাতৰ পৰিমাণ মুঠ বৃষ্টিপাতৰ ৮০-৮৫%। ডিচেম্বৰ আৰু জানুৱাৰী সাধাৰণতে শুকান মাহ। গ্ৰীষ্মকালত সৰ্বাধিক গড় তাপমাত্ৰা ৩৫° চেলচিয়াছ আৰু সৰ্বনিম্ন গড় তাপমাত্ৰা ২৬° চেলচিয়াছ। শৈতকালত সৰ্বাধিক গড় তাপমাত্ৰা ২৫ ডিগ্ৰী চেলচিয়াছ আৰু সৰ্বনিম্ন তাপমাত্ৰা ১১ ডিগ্ৰী চেলচিয়াছ। বৰ্ষাকালত এই জিলা বানপানীত ক্ষতিগ্রস্ত হয়।

২.৬

পৰিৱেশতন্ত্ৰ আৰু জৈৱ-বৈচিত্ৰ্য

কাঠ, বাঁহ, বেত, শিল, বালি হ'ল এই বন সংমগ্রলৰ প্ৰধান বনজ উৎপাদন। এই বনাঞ্চল চেণ্ণে, সুন্দি, গমাৰি ইত্যাদি মূল্যবান কাঠেৰে সমৃদ্ধ। পার্শ্বৰতী জিলাৰ কাগজকলসমূহলৈ নিয়মিতভাৱে প্ৰচুৰ পৰিমাণে বাঁহ সৰবৰাহ কৰা হয়। এই বনাঞ্চলৰ কিছু স্থানীয় বৈচিত্ৰ্য চৰুত পৰে। বন বিভাগৰ পাৰ্বত্য বৈশিষ্ট্যৰ বন এলেকাত পোৱা যায় গমাৰি, চাম, গৰ্জন, মৰিচা সুন্দি, তিল সুন্দি, হেৰহোতিয়া, পমা, গন্দুই, কুটা, কৰৈ ইত্যাদি কাঠ। পাৰ্বত্য বৈশিষ্ট্যৰ বাহিৰ বনাঞ্চলৰ নিম্ন পাৰ্বত্য বৈশিষ্ট্য এলাকাত ব্যাপকভাৱে পোৱা যায় তুলা, কদম, জাম, আৱাল, কুটা, নাহৰ, চালতে, বনক, হৰতকি, পিং ইত্যাদি। বনাঞ্চলৰ জলাশয় বৈশিষ্ট্যপূৰ্ণ, ইয়াত মিশ্রিত হৈ আছে পাৰ্বত্য বন। এই এলেকাত তৰা, ইকৰা, নল, খাগৰি ইত্যাদিৰ লগতে জাৰুল, পাৰলি ইত্যাদি প্ৰজাতিৰ উদ্ধিদো জন্মে।

বৈচিত্ৰ্যপূৰ্ণ বিভিন্ন উদ্ধিদৰ উপৰি বিভিন্ন প্ৰজাতিৰ জীৱ-জন্ম আৰু চৰাইৰ নিবাসস্থল এই বন সংমগ্রল। ইয়াত আছে ফল বাদুলী, বাঘ, হাতী, ছান ভালুক নামৰ প্ৰজাতিৰ ভালুক, ডাঙৰ কেৰেকুৰা (জায়েন্ট স্কোৱাইৰেল), হৰিণ (হগ ডিয়াৰ), শিয়াল, বুনোগুয়োৱ, নদীচৰ-পুখুৰী কাছ, নদী কাছ, ভাৰতীয় প্ৰজাতিৰ অজগৰ, ব্যেসো ভাইপাৰ, ফেঁটীসাপ। কৰিমগঞ্জ বন সংমগ্রলৰ অধীনত আছে সাতটা সংৰক্ষিত বনাঞ্চল। এইসমূহ হ'ল লঙ্ঘাই সংৰক্ষিত বনাঞ্চল, বাদশাটিলা সংৰক্ষিত বনাঞ্চল, সিংলা সংৰক্ষিত বনাঞ্চল, উত্তৰ কাছাৰ পাৰ্বত্য সংৰক্ষিত বনাঞ্চল, পাথাৰিয়া পাৰ্বত্য সংৰক্ষিত বনাঞ্চল, দোহালিয়া সংৰক্ষিত বনাঞ্চল আৰু তিলভূম সংৰক্ষিত বনাঞ্চল। এইসমূহৰ মুঠ আয়তন ৭৩২.৯৫৪৪ বগকিলোমিটাৰ।

সংমগ্রলৰ নাম	সংৰক্ষিত বনাঞ্চলৰ নাম	তথ্যভুক্ত মুঠ এলেকা (হেক্টাৰ)
	বাদশাটিলা	৭৫১৩.৮১
কৰিমগঞ্জ	দোহালিয়া	৩৪৭৮.২
	লঙ্ঘাই	১৫১৩৯.৩
	পাথাৰিয়া	৭৬৪৭.৩
	সিংলা	১২৪২৯.২৮
	তিলভূম	১৮৪৮.৯
	উত্তৰ কাছাৰ পাৰ্বত্য	২৫২৩৮.৬৪৭
	মুঠ	৭৩২৯৫.৪৩৭

বনাধ্বলৰ প্ৰকাৰ :

সংৰক্ষিত বনাধ্বলত নিম্নলিখিত দুই প্ৰকাৰ বনাধ্বল দেখা যায় :

- ১। কাছাৰ গ্ৰীষ্মমণ্ডলীয় চিৰহৰিৎ বনাধ্বল
- ২। কাছাৰ গ্ৰীষ্মমণ্ডলীয় অৰ্ধচিৰহৰিৎ বনাধ্বল

কাছাৰ গ্ৰীষ্মমণ্ডলীয় চিৰহৰিৎ বনাধ্বল শিলাময় আৰু ছায়াবৃত জলধাৰাৰ পাৰসমূহতেই দেখা যায়। এই বনভূমি পাহাৰৰ নিম্ন ঢাল এলেকাত গঢ়ি উঠে। এই বনভূমিৰ দুটা প্ৰধান বৈশিষ্ট্যপূৰ্ণ প্ৰকাৰ হ'ল ডিপ্টেৰোকাৰ্পাস্টাৰবিনেটাস আৰু পালাকুইয়াম পলিয়াষ্টাম। সংৰক্ষিত বনাধ্বল এলাকাত নিৰস্তৰ বুমখেতিৰ ব্যাপক প্ৰসাৰৰ ফলত এই বনভূমি গঠন বিন্যাসৰ ব্যাপক পৰিৱৰ্তন হৈছে। বন বিভাগৰ উচ্চ ঢালসমূহত গঢ়ি উঠিছে কাছাৰ গ্ৰীষ্মমণ্ডলীয় অৰ্ধচিৰহৰিৎ বনাধ্বল। আটোকাৰ্পাস চাপলাসা আৰু ডিপ্টেৰোকাৰ্পাস্টেৰিনাটাসেই এই বনভূমিৰ প্ৰধান গঠন বৈশিষ্ট্য। কিন্তু বাঁহ বা পাত সৰি যোৱা উদ্বিদিবিশিষ্ট অৱস্থাৰ কাৰণে এনেধৰণৰ বনভূমি দ্রুতগতিত হুস পাইছে। আৰু বুমকৃষিৰ ফলত এক ক্ষুদ্ৰ এলেকাত সীমিত হৈ পৰিছে।

২.৭ কৰিমগঞ্জ বন বিভাগত জৈৱ-বৈচিত্ৰ্য সংৰক্ষণৰ ক্ষেত্ৰত নামি অহা বিপদ

ব্যাপক হাৰৰ কাঠখাৰি সংগ্ৰহ, নিম্ন বনজ উৎপাদন সম্পদ সংগ্ৰহ আৰু পশুচাৰণ আৰু অবাধ আহ-যাহৰ ফলত বনভূমিৰ ওপৰত মানুহৰ চাপ বাঢ়ি যোৱাৰ ফলতো নানা প্ৰজাতিৰ বাসস্থানৰ পৰিৱৰ্তন ঘটিব পাৰে। অকৰ্তৃত্বশীলভাৱে মানুহে বসতি স্থাপন কৰা, উচ্চ এলেকাত বুমখেতি, সমতল বনভূমিত কৃষিকাৰ্য, পাণ বুমখেতি আৰু বেআইনীভাৱে উদ্বিদিসমূহ কটাৰ ফলত দ্রুত হাৰত বন ধৰণ হোৱাৰ বিষয়টো বন বিভাগৰ দৃষ্টিগোচৰ হৈছে। ইয়াৰ ফলত নানা প্ৰজাতিৰ সমৃদ্ধি, গঠন আৰু উৎপাদনশীলতাৰ স্থানিক আৰু সাময়িক পৰিৱৰ্তন ঘটিছে। কৰিমগঞ্জ জিলাত আছে ছয়খন সংৰক্ষিত বনাধ্বল। কৰিমগঞ্জৰ বন সংমণ্ডল বিয়াই যিসমূহ তথ্য প্ৰকাশ কৰিছে তাৰ পৰা জনা গৈছে যে লঙ্ঘিট সংৰক্ষিত বনাধ্বলৰ ১৫,১৩৯.৩০ হেক্টৰ ভূমিৰ ভিতৰত প্ৰায় ১,১৯৭ হেক্টৰ ভূমি ৮৩৭টা পৰিয়ালে বেদখল কৰিছে। একেদৰে ৬৮৪টা পৰিয়ালে বাদশাটিলা সংৰক্ষিত বনাধ্বলৰ ৭৫১০.৮১ হেক্টৰ ভূমিৰ ভিতৰত ১৩২২.৩৬ হেক্টৰ ভূমি বেদখল কৰিছে। ২৬৮টা পৰিয়ালে দোহালিয়া সংৰক্ষিত বনাধ্বলৰ ৩,৪৭৮.২৮ হেক্টৰ ভূমিৰ ভিতৰত ৭৯৫ হেক্টৰ ভূমি বেদখল কৰিছে। ৮৮১টা পৰিয়ালে সিংলা সংৰক্ষিত বনাধ্বলৰ ১২,৪২৯.৫০ হেক্টৰ ভূমিৰ ভিতৰত ৬৬১.১৭ হেক্টৰ ভূমি বেদখল কৰিছে। তিলভূম সংৰক্ষিত বনাধ্বলত ১৮৪৮ হেক্টৰ ভূমিৰ ভিতৰত ১০৭.২০ হেক্টৰ ভূমি বেদখল কৰি ১৯১টা পৰিয়ালে বসবাস কৰিছে। একেদৰে ৪৬৯টা পৰিয়ালে পাথাৰিয়া সংৰক্ষিত বনাধ্বলৰ ৭,৬৪৭.৩৫ হেক্টৰ ভূমিৰ ভিতৰত ৪১৪.৫৬ হেক্টৰ ভূমি বেদখল কৰিছে।

দ্রুত হুসমান উদ্বিদ আৰু বন্য জীব-জন্মৰ বৈচিত্ৰ্যৰ সুৰক্ষাৰ বাবে যথোপযুক্ত সংৰক্ষণ আৰু পৰিচালনা বণকৌশল প্ৰহণ কৰা জৰুৰী। সাম্প্ৰতিক দিনসমূহত প্ৰাকৃতিক আৰু মানৱৰ জাতি উভয় দিশৰ পৰাই গ্ৰীষ্মমণ্ডলীয় বনাধ্বল মাৰাত্মক বিপদৰ সন্মুখীন হৈছে। ইয়াৰ ফলত বহুতো প্ৰজাতি বিলুপ্তিৰ দিশে গুঢ়ি গৈছে। গতিকে বৃক্ষ-বৈচিত্ৰ্য সংৰক্ষণৰ বাবে অগ্ৰাধিকাৰ দিয়া অনিবার্য হৈ পৰিছে।

৩। গাঁৱৰ আৰ্থসামাজিক আৰু জে এফ এম চিৰ পৰিচয়

৩.১ জে এফ এম চিৰ মূল তথ্য

পশ্চিম চিংলা হ'ল কৰিমগঞ্জ জিলাত অৱস্থিত এখন বনগাঁও। কৰিমগঞ্জ বন সংমণ্ডলৰ অধীনত ১৯৯৮ চনত এই জে এফ এম চি পঞ্জীয়ন কৰা হয় (পৰিশিষ্ট-৩ত পঞ্জীয়ন-পত্ৰ দিয়া হৈছে)।

তালিকা-ক : জে এফ এম চিৰ মূল তথ্য

জে এফ এম চিৰ নাম	পশ্চিম চিংলা
গাঁও পথগায়ত/ভি চি ডি চিৰ নাম	দৰগাৰবন্দ গাঁও পথগায়ত
ৰাজহ চক্ৰ	ৰামকৃষ্ণ নগৰ
জিলা	কৰিমগঞ্জ
বন সংমণ্ডল	কৰিমগঞ্জ
বন আঢ়লিক	দুহালিয়া
বন লাট	দুরালিয়াৰ আঢ়লিক
পঞ্জীয়ন নম্বৰ	FRW/8/93/75
গঠনৰ বছৰ	২০০৬, ২০১৬ বৰ্ষত নৱীকৰণ কৰা হয়
জে এফ এম চিৰ চাৰিসীমা	তলত উল্লেখ কৰা অনুযায়ী উত্তৰ : বালিয়া দক্ষিণ : চেৰাগি পশ্চিম : শ'লাঁগৈ পূব : ডুলাবচেড়া

উৎস : জে এফ এম চিৰ তথ্য আৰু ২০১৬ চনত জেকবনগৰ জে এফ এম চিত পি আৰ এ অনুশীলনৰ

সময়ত আলোচনা।

৩.২ কাৰ্য্যকৰী সমিতিৰ সংক্ষিপ্ত বিৱৰণ

তলৰ তালিকাত জে এফ এম চিৰ কাৰ্য্যকৰী সমিতি আৰু সাধাৰণ সমিতিৰ সংক্ষিপ্ত বিৱৰণ দিয়া হ'ল (পৰিশিষ্ট-৪-স্বাক্ষৰিত তালিকা, পৰিশিষ্ট-৫-জে এফ এম চিৰ সদস্যসকলৰ দলীয় আলোকচিত্ৰ)

তালিকা - খ : কার্যকরী সমিতির সংক্ষিপ্ত বিবরণ

নাম	বয়স	ঠিকনা	শিক্ষাগত অর্হতা	ফোন নম্বর	পদবী
অধীর দাস	৫১	পিতা- প্রয়াত সুনীল দাস, গাঁও-পশ্চিম চিংলা, পোঃআঃ দুল্লভছড়া	মাধ্যমিক	৯৪৩৫৮০৬৪৬৩	সভাপতি
হরিপুর চক্রবর্তী	৭৫	পিতা- প্রয়াত মদন চক্রবর্তী গাঁও-পশ্চিম চিংলা, পোঃআঃ দুল্লভছড়া	চতুর্থ শ্রেণী	৯৪০১০৮৭৩৪৪	সদস্য
সীমা শব্দকাৰ	৩৮	স্বামী- ধীৰেন্দ্ৰ শব্দকাৰ গাঁও-পশ্চিম চিংলা, পোঃআঃ দুল্লভছড়া	অষ্টম শ্রেণী	৭০৩৫৬১৯২১১	সদস্য
বঙ্গনমণি দাস	২৮	পিতা- সজল কুমাৰ দাস গাঁও-পশ্চিম চিংলা, পোঃআঃ দুল্লভছড়া	দশম শ্রেণী	৯৮৫৯৩৩৫০৮৮	সদস্য
গোপাল দাস	৩৯	পিতা- মনীন্দ্ৰ দাস গাঁও-পশ্চিম চিংলা, পোঃআঃ দুল্লভছড়া	অষ্টম শ্রেণী	৭৩৯৯৬১১৩৪৯	সদস্য
প্রতিবালা শব্দকাৰ	৩৬	স্বামী- বাজেন শব্দকাৰ গাঁও-পশ্চিম চিংলা, পোঃআঃ দুল্লভছড়া	ত্রিতীয় শ্রেণী	৯৭০১৩১০৩৪০	সদস্য
দীপ্তিৱাণী দাস	৪২	স্বামী- সজল কুমাৰ দাস গাঁও-পশ্চিম চিংলা, পোঃআঃ দুল্লভছড়া	ষষ্ঠ শ্রেণী	৯৮৫৯৭০৭৫২৭	সদস্য
ভোলা পুৰকায়স্থ		লাট কাৰ্যালয় দুল্লভছড়া লাট দোহালিয়া আঞ্চলিক		৯৪৩৫৬৬১০৪০	সদস্য সচিব

উৎস : জে এফ এম চি তথ্য

৩.৩

পরিয়াল আৰু জনবিন্যাস

এই গাঁৱত আছে ১৩১টা পরিয়াল। ইয়াৰ ভিতৰত ৫২টা পরিয়াল দাবিদ্য সীমাবেখাৰ তলৰ (বি পি এল)।

তালিকা- গঃ জে এফ এম চিৰ জনবিন্যাস

জনবিন্যাস

শ্ৰেণী	পৰিয়ালৰ সংখ্যা	পুৰুষ	মহিলা	মুঠ
সাধাৰণ	১	৩	১	৪
অ' বি চি	৮৭	১৪৯	১৫২	৩০১
অনুসূচিত জনজাতি	৩১	৮৬	৮৩	১৬৯
অনুসূচিত জাতি	২২	৭৮	৬৩	১৪১
সংখ্যালঘু	৩	১৩	১৬	২৯
অন্যান্য	২৭	৯০	৭৮	১৬৮
মুঠ	১৩১	৪১৯	৩৯৩	৮১২

মুঠ জনসংখ্যা ৮১২। ইয়াৰ ভিতৰত ৪১৯জন পুৰুষ আৰু বাকীসকল মহিলা। এইসকল লোকৰ ভিতৰত আছে অনুসূচিত জাতিৰ ১৪১জন, অনুসূচিত জনজাতিৰ ১৬৯জন, অ' বি চিৰ ৩০১জন আৰু ৪জন সাধাৰণ শ্ৰেণীৰ।

এই জনবিন্যাসৰ পৰা দেখা যায় :

(১) প্রতিটো পরিয়ালৰ গড় সদস্য সংখ্যা ৬

(২) এই গাঁওখনত লিঙ্গানুপাত হ'ল প্রতি ১০০০জন পুৰুষৰ বিপৰীতে মহিলা ৮০০জন।

তালিকা- ঘঃ বয়স বিন্যাস

বয়স আৰু লিঙ্গ বিন্যাস

বয়স শ্ৰেণী	< ৫ বছৰ	৫-১৮ বছৰ	১৮-৪৫ বছৰ	৪৫-৬০ বছৰ	> ৬০ বছৰ
পুৰুষ	১৮	১১৭	২১২	৮৯	১৯
মহিলা	১৯	৯৪	১৭৬	৫৪	১৪
মুঠ	৩৭	২১১	৩৮৮	১৪৩	৩৩

৩.৪

শিক্ষা আৰু দক্ষতা উন্নয়ন

তলৰ তালিকা-গত জে এফ এম চিৰ শিক্ষাগত অৰ্থতাৰ বিৱৰণ দিয়া হ'ল :

তালিকা- গঃ শিক্ষাগত অৰ্থতাৰ বিৱৰণ

বয়স শ্ৰেণী	প্ৰাথমিক	মধ্য	হাইস্কুল	হায়াৰ ছেকেণ্ডাৰী	স্নাতক	স্নাতকোত্তৰ	নিৰক্ষৰ
< ২৫ বছৰৰ তলৰ	৬৭	২৩	৮৯	৮	০	০	৭
> ২৫ বছৰৰ ওপৰৰ	১৪৩	৫৬	৩৫	৩	০	০	৩৫৬
মুঠ	২১০	৭৯	১২৪	১১	০	০	৩৬৩

প্রাপ্ত তথ্য অনুযায়ী এই জনসংখ্যার ৫৪ শতাংশেরো বেছি লোক নিবন্ধন। এইসকল লোকৰ বেছিভাগেই স্কুল পর্যায়ৰ শিক্ষা লাভ কৰিছে। আনহাতে, ইয়াৰ ভিতৰত খুব কম পৰিয়ালৰ সদস্যই তুলনামূলকভাৱে কলেজ পর্যায়ৰ শিক্ষা প্ৰাপ্ত কৰিছে।

আনুষ্ঠানিক আৰু অনানুষ্ঠানিক দুই ধৰণৰেই জীবিকাৰ দক্ষতা আহৰণ কৰিছে। জে এফ এম টি এলেকাত অনানুষ্ঠানিক দক্ষতাৰ অৰ্থ হ'ল পৰম্পৰাগত উপায়সমূহ। নিম্নোক্ত ক্ষেত্ৰসমূহত এইসকল লোকে পৰম্পৰাগত দক্ষতা আহৰণ কৰিছেঃ

- ক) কৃষি
- খ) বাঁ-বেতৰ হস্তশিল্প
- গ) কাঠমিণ্ডী

৩.৫ ভূমি ব্যৱহাৰৰ ধৰণ

জনসধাৰণ প্ৰধানতঃ কৃষি আৰু পশুধনৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল

গাঁৰত ভূমি ব্যৱহাৰৰ ধৰণ তলত উল্লেখ কৰা হ'লঃ

কৃষিভূমি : ৬০ হেক্টেৰ

উদ্ভিদ আচ্ছাদিত এলেকা : ১০%

বাসভূমি : ২৫ হেক্টেৰ

জলাহভূমি : ২%

অনুৰ্বৰ পতিত ভূমি : ৩০%

অন্যান্য : ০

৩.৬ ভূমি মালিকানাৰ ধৰণ

পৰিয়ালসমূহৰ ভূমি মালিকানাৰ ধৰণ তলত উল্লেখ কৰা হ'লঃ

* ৪.৮৩% পৰিয়াল ভূমিহীন

* ৮৭.৯% পৰিয়াল উপান্ত কৃষক (দুই হেক্টেৰতকৈ কম)

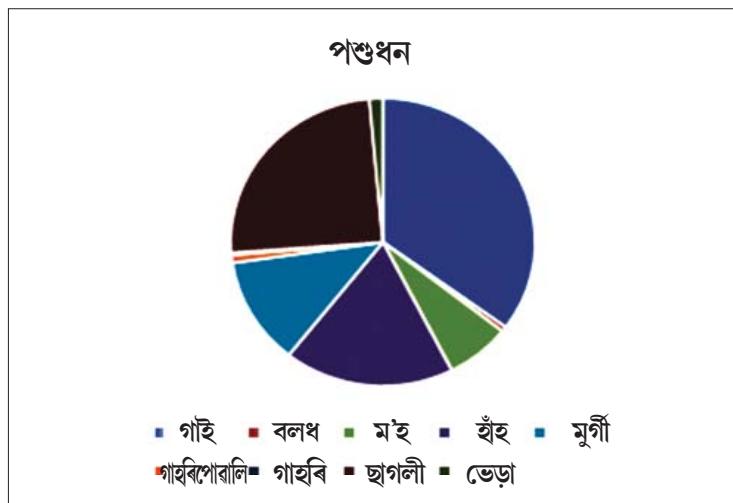
* ৭.২৫% পৰিয়াল ক্ষুদ্ৰ কৃষক (ভূমিৰ পৰিমাণ ২-১০ হেক্টেৰ)

৩.৭ পশুধন

গাঁৰত পৰিয়ালসমূহৰ দ্বাৰা পালিত পশুধনসমূহ হ'লঃ

তালিকা- চঃ পশুধন বিশদ বিবরণ

ক্রমিক নং	পশুধন	সংখ্যা
১	গাই	১২২
২	বলধ	২
৩	মহ	২৪
৪	হঁহ	৬৩
৫	মুর্গী	৮২
৬	গাহৰি পোরালি	৩
৭	গাহৰি	১
৮	ছাগলী	৮৬
৯	ভেড়া	৫

৩.৮ গাঁৰৰ আন্তঃগাঁথনি আৰু যোগাযোগ ব্যৱস্থা

যিকোনো সমাজতেই পর্যাপ্ত মৌলিক আন্তঃগাঁথনিয়ে নির্বাহক্ষম জীৱিকাৰ উপায়সমূহৰ বিকাশে সহায় কৰে। কিন্তু এই গাঁৰত বৰ্তমানৰ আন্তঃগাঁথনিৰ অৱস্থা সন্তোষজনক নহয়। গাঁওখনৰ আন্তঃগাঁথনিৰ বৰ্তমান অৱস্থা তলত দাঙ ধৰা হ'ল।

তালিকা ছঃ বন্ধুগত আন্তঃগাঁথনি

ক্রমিক নং	আন্তঃগাঁথনি	অৱস্থিতি (গাঁৰৰ বাহিৰত বা ভিতৰত)	সংখ্যা (যদি প্ৰযোজ্য)	যদি বাহিৰত-গাঁৰৰপৰা আনুমানিক দূৰত্ব (মি:/ কিলোমিটাৰ)	ব্যৱহাৰৰ বৰ্তমান অৱস্থা
১	বাছ আস্থান	বাহিৰত		৮ কিঃমি:	ভাল
২	প্ৰাথমিক স্বাস্থ্য কেন্দ্ৰ	বাহিৰত		৫ কিঃমি:	ভাল
৩	প্ৰাথমিক বিদ্যালয়	ভিতৰত			ভাল

৪	মধ্য ইংরাজী বিদ্যালয়	ভিতৰত			ভাল
৫	হাইস্কুল	বাহিৰত		৮	ভাল
৬	উচ্চতর মাধ্যমিক বিদ্যালয়	বাহিৰত		৮	ভাল
৭	কলেজ	বাহিৰত		১৬	ভাল
৮	ডাকঘর	বাহিৰত		৫	ভাল
৯	বেংক	বাহিৰত		৮	ভাল
১০	টেলিফোন	ভিতৰত			ভাল
১১	অঙ্গনৱাড়ী কেন্দ্ৰ	ভিতৰত			ভাল
১২	গাঁও পথগায়ত কাৰ্যালয়	ভিতৰত			ভাল
১৩	ৰাজহ চক্ৰ	বাহিৰত		৮	ভাল
১৪	আৰক্ষী থানা/চকী	বাহিৰত		১০	ভাল
১৫	বন লাট কাৰ্যালয়	বাহিৰত		৮	ভাল
১৬	বন আঞ্চলিক কাৰ্যালয়	বাহিৰত		৮	ভাল
১৭	বেংল স্টেচন	বাহিৰত		৮	ভাল
১৮	খোৱাপানীৰ উৎস	ভিতৰত			ভাল
১৯	ৰাজহৰা সভাঘৰ	নাই			
২০	বিদ্যুৎ সংযোগ থাকা আবাস	নাই			
২১	ফ্রিট লাইট	নেই			
২২	ট্ৰেক্টৰ সংখ্যা	নাই			
২৩	পারাৰ টিলাৰৰ সংখ্যা	নাই			
২৪	মন্দিৰ/গীৱৰ্জী / মছজিদ নামঘৰ	ভিতৰত	১		ভাল
২৫	জিলা সদৰ	কৰিমগঞ্জ			ভাল
২৬	যান-বাহনৰ সংখ্যা (গাড়ী/ট্ৰাক)	নাই			
২৭	জে চি বিৰ সংখ্যা	নাই			
২৮	নিকটৱৰ্তী বজাৰ	চিংলা		৩	ভাল

ওপৰৰ তালিকাৰ পৰিপ্ৰেক্ষিতত গাঁৱৰ আন্তঃগাঁথনিৰ তলৰ বিষয়সমূহ উল্লেখনীয় :

বস্তুগত আন্তঃগাঁথনি : এই অঞ্চলটো পকীপথ, বিদ্যুৎ, পানী যোগান, মোবাইল নেটৱর্ক ইত্যাদি মৌলিক বস্তুগত আন্তঃগাঁথনিৰ পৰা বঞ্চিত।

শিক্ষা আৰু স্বাস্থ্য ব্যৱস্থা : শিক্ষা আৰু স্বাস্থ্য ব্যৱস্থাৰ সুযোগ-সুবিধা নিচেই কম। চৰকাৰী পৰিবহণ পর্যাপ্ত নহয় আৰু গাঁৱৰ বাসিন্দাসকলে যাতায়াতৰ বাবে চাইকেল ব্যৱহাৰ কৰে।

চৰকাৰী কাৰ্যালয় : চৰকাৰী কাৰ্যালয়সমূহ (থানা, ৰাজহ চক্ৰ, বন লাট কাৰ্যালয় ইত্যাদি) গাঁৱৰ পৰা যথেষ্ট দূৰৈত। ফলত বাসস্থান বা নিকটৱৰ্তী এলেকাৰ পৰা চৰকাৰী পৰিবহণ নিয়মিতভাৱে নোপোৱাত এইসমূহ কাৰ্যালয়লৈ যাতায়াতত গাঁওবাসী যথেষ্ট অসুবিধাৰ সন্মুখীন হৈছে।

বিত্তীয় প্রতিষ্ঠান : বেংক, ডাকঘৰ ইত্যাদি বিত্তীয় প্রতিষ্ঠানসমূহ গাঁৱৰ বাসস্থানৰ পৰা যথেষ্ট দূৰৈত। ফলত গাঁৱৰ খুব কমসংখ্যক লোকবহে বেংক একাউণ্ট বা ডাকঘৰত ছেভিংছ একাউণ্ট আছে।

৩.৯ কৃষি/শস্য

গাঁৱত উৎপাদিত প্ৰধান শস্যসমূহ :

খাৰিফ শস্য : ধান

ৰবিশস্য : শাক-পাচলি

পৰিয়ালসমূহৰ অধিকাংশই ধান আৰু শাক-পাচলিৰ খেতিত যুক্ত।

এই শস্যসমূহৰ উৎপাদনৰ হাৰ তলত উল্লেখ কৰা হ'ল :

ক) ধান : উৎপাদন ৩২০ কুইণ্টল, প্ৰতি হেক্টেক উৎপাদন ২৪০০ কিংগ্ৰাম।

৩.১০ পশুখাদ্য

পশুখাদ্যৰ বাবে গাঁওবাসী নিকটৱৰ্তী বনাঞ্চলৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল। গাঁওবাসীৰ পশুখাদ্যৰ প্ৰধান উৎসসমূহ হ'ল :

ক) বনাঞ্চল

খ) পাৰ্শ্বৰতী এলেকা

গ) স্থানীয় গ্রামাঞ্চল

৩.১১ বজাৰ

গাঁৱৰ লোকসকলে মূলতঃ যিসমূহ বজাৰলৈ অহা-যোৱা কৰে সেইসমূহ তলত উল্লেখ কৰা হ'ল :

ক) গেলামালৰ দোকান/সুলভ মূল্যৰ দোকান : ৫ কিলোমিটাৰ দূৰৈত দুঃলভছড়াত

খ) সাপ্তাহিক/অৰ্ধ-সাপ্তাহিক বজাৰ : ৩ কিলোমিটাৰ দূৰৈত চিংলাত

গ) প্রধান বজার : ৮ কিলোমিটার দূরের দুলভচড়াত।

৩.১২ পানীর উৎস

পানীর প্রধান উৎসসমূহ তলত দিয়া ধরণৰ :

ক) কুঁৱা (পানীৰ পৰ্যাপ্ততা : বাৰমাহ)

খ) দমকল (পানীৰ পৰ্যাপ্ততা : বাৰমাহ)

৩.১৩ শক্তিৰ ব্যৱহাৰ

গাঁৱৰ শক্তিৰ প্রধান উৎসসমূহ হ'ল :

ক) কাঠখবি : নিৰ্ভৰশীল পৰিয়ালৰ সংখ্যা ৪০০। উৎস : স্থানীয় গাঁও আৰু বনাঞ্চল

খ) কেৰানি : নিৰ্ভৰশীল পৰিয়ালৰ সংখ্যা ৪০০। উৎস : বজার

৩.১৪ আৰ্থসামাজিক অৱস্থান

সামাজিক গঠন : গাঁৱত জনজাতি আৰু সাধাৰণ সম্পদায়ৰ লোকে বসবাস কৰে। তেওঁলোকৰ মাজত জাত-পাতৰ ব্যৱস্থা আছে। গাঁৱত সামাজিক বিভাজন সুস্পষ্ট। মহিলাসকলৰ সামাজিক অৱস্থা সন্তোষজনক নহয়।

অৰ্থনৈতিক অৱস্থা : অৰ্থনৈতিক অৱস্থা সন্তোষজনক নহয়। জীৱিকাৰ প্রধান উপায় কৃষি। অধিকাংশ পৰিয়ালৰে মাহিলি আয় ৩,০০০ টকাৰ পৰা ৩৬,০০০ টকা পৰ্যন্ত।

পৰৱৰ্তী অধ্যায়ত অন্যান্য তথ্য দিয়া হ'ল।

জীরিকা সম্পদৰ কপৰেখা আৰু দুৰ্বলতাৰ দিশসমূহ

গাঁৱৰ জীৱিকাৰ সম্পদ আৰু সেইসমূহৰ সাম্প্ৰতিক অৱস্থা ইয়াত তুলি ধৰা হৈছে। এই অধ্যায়ত দুৰ্বলতাৰ দিশসমূহো পৰ্যালোচনা কৰা হৈছে।

৮.১ জীৱিকা সম্পদসমূহৰ বিশ্লেষণ

যিকোনো গাঁৱতে জীৱিকা উন্নত কৰাৰ বাবে পাঁচটা সৰ্বাধিক গুৰুত্বপূৰ্ণ জীৱিকাৰ সম্পদ প্ৰয়োজন। এইসমূহ হ'ল : মানৱ সম্পদ, বিভিন্ন মূলধন, সামাজিক মূলধন, প্ৰাকৃতিক মূলধন আৰু বস্তুগত মূলধন। এই পাঁচটা মূলধনৰ অৱস্থা তলত উল্লেখ কৰা হ'ল :

মানৱ সম্পদ :

পশ্চিম চিংলাত শিক্ষাগত তথ্যাবলী পৰ্যবেক্ষণ কৰি দেখা গৈছে যে এই গাঁৱত সাক্ষৰতাৰ হাৰ ৫৪%, যিটো অতি কম। গাঁওবাসীৰ আছে বিভিন্ন ধৰণৰ দক্ষতা। যেনে বয়ন (১৫গৰাকী মহিলা), বাঁহ-বেতৰ কাম (৭জন পুৰুষ আৰু ৮গৰাকী মহিলা), কাঠমিস্ত্ৰী (দুজন পুৰুষ)। ইয়াৰ উপৰি আছে ২জন ৰাজমিস্ত্ৰী, ১জন ইলেক্ট্ৰিচিয়ান, ১জন কমাৰ আৰু ২জন দৰ্জী। গাঁৱৰ লোকসকলৰ বৃত্তিৰ তথ্যৰ পৰা দেখা যায়, দুজন লোকে প্ৰতিবক্ষা বিভাগত চাকৰি কৰে, দুজন চৰকাৰী কাৰ্যালয়ৰ তৃতীয় আৰু চতুৰ্থ বৰ্গৰ কৰ্মী, ১জন দোকানী, ২৯জন কৃষক, ৯জন ছাত্ৰ-ছাত্ৰী, ৩১জন দিনমজদুৰ আৰু ৩জনে সমাজসেৱাৰ কামত যুক্ত। এই তথ্যৰ পৰা দেখা যায়, ইয়াত লিঙ্গ নিৰ্বিশেষে পুৰুষ আৰু মহিলা সকলোৱে কৃষি আৰু অন্যান্য কাম-কাজতো যুক্ত হৈ আছে।

বস্তুগত মূলধন :

বস্তুগত মূলধনৰ বিষয়টো বিশদভাৱে পৰ্যালোচনা কৰি আন্তঃগাঁথনি উন্নয়নৰ উপস্থিতি আৰু অভাৱ— উভয়কেই চিহ্নিত কৰা জৰুৰী। প্ৰথম কথা, প্ৰধান পথটো গৈছে গাঁৱৰ বাহিৰেৰে। গাঁৱৰ ভিতৰৰ পথসমূহৰ অৱস্থা অত্যন্ত বেয়া। দ্বিতীয়ত, গাঁৱত মাত্ৰ প্ৰাথমিক আৰু মধ্য ইংৰাজী বিদ্যালয় আছে। উচ্চ মাধ্যমিক, উচ্চতৰ মাধ্যমিক বিদ্যালয় আৰু মহাবিদ্যালয় আছে গাঁৱৰ বাহিৰত। ইয়াৰ ফলত উচ্চ শিক্ষা প্ৰহণ কৰিবলৈ ইচ্ছুকসকলৰ বাবে যথেষ্ট সমস্যাৰ সৃষ্টি হৈছে।

গাঁৱৰ ভিতৰত বাচ আস্থান, বেংক, ডাকঘৰ নাই। প্ৰাথমিক স্বাস্থ্য কেন্দ্ৰও আছে গাঁৱৰ বাহিৰত। খোৱাপানীৰ উৎসসমূহ গাঁৱৰ ভিতৰতে আছে। এই তথ্যসমূহৰ পৰা দেখা গৈছে যে গাঁৱৰ যোগাযোগ ব্যৱস্থা অতি নিম্নমানৰ। সেয়েহে এই বিষয়টোৰ ওপৰত গুৰুত্ব আৰু মনোযোগ দিয়া দৰকাব।

প্ৰাকৃতিক মূলধন :

প্ৰাকৃতিক মূলধনৰ কথা ক'বলৈ গ'লে এই গাঁৱৰ ১০ বিঘা ভূমি উৰ্বৰ, ১০ বিঘা ভূমিৰ উৎপাদনশীলতা কম, ৩০ বিঘা জলাশয় এলেকা আৰু ৫০০ বিঘা উচ্চ ভূমি। শস্য উৎপাদনৰ বিষয়টো লক্ষ্য কৰিলে দেখা যায়, মুঠ কৃষিভূমিৰ ১০৫০ বিঘা মাটিত ধান উৎপাদন হয়। ৮/১০ বিঘা ভূমিত শাক-পাচলি উৎপাদন কৰা হয়, ৩ বিঘা ভূমিত ফল উৎপাদন কৰা হয়। এই অৱস্থাই গাঁওবাসীৰ জীৱিকাৰ সুযোগক ক্ষতিগ্রস্ত কৰে। গাঁওবাসীৰ ৪২টা পৰিয়াল কৃষিৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল। ইয়াৰ মাজত ১৫জন শাক-পাচলি, ৭০জন পশুধন ব্যৱসায়ী, ৭জন মাছমৰীয়া, ২৬জনে শ্ৰমিক হিচাপে জীৱিকা নিৰ্বাহ কৰি আছে।

ইঞ্চন আৰু শক্তিৰ পৰ্যাপ্ততা লক্ষ্য কৰিলে দেখা যায়, ৪০০টা পৰিয়ালে কাঠখিৰি ব্যৱহাৰ কৰে। প্ৰতি মাহে প্ৰতিটো পৰিয়ালক প্ৰয়োজন ৮৫০ কিলোগ্ৰাম কাঠখিৰি।

বন্যপ্ৰাণীসমূহৰ ভিতৰত এই অঞ্চলত আছে খেকশিয়াল, বান্দৰ আদি। ইয়াৰ উপৰি চৰাইৰ ভিতৰত বুলবুলি আৰু শালিকা সদায় দেখা যায়।

সামাজিক মূলধন :

সামাজিক মূলধন হিচাপে পশ্চিম চিংলা গাঁরত বিভিন্ন ধর্মীয় আৰু সামাজিক প্রতিষ্ঠান চকুত পৰে। ধর্মীয় প্রতিষ্ঠান হিচাপে আছে দুটা মন্দিৰ আৰু এটা মহজিদ। আনহাতে, সামাজিক প্রতিষ্ঠানৰ ভিতৰত আছে দুটি মহিলা সমিতি, তৃটা যুৱ-সংঘ, ২টা আগ্রাসহায়ক গোট। এই এলেকাৰ পথানতঃ মহিলাসকলৰ অৰ্থনৈতিক আৰু সামাজিক অৱস্থা উন্নত কৰাৰ লক্ষ্যৰেই এই আগ্রাসহায়ক গোটসমূহ গঠন কৰা হৈছে।

ইয়াৰ উপৰি এই গাঁৱত কেইবাটাও চৰকাৰী প্রতিষ্ঠানো আছে। এইসমূহ হ'ল, ২টা অঙ্গনৱাড়ী কেন্দ্ৰ আৰু এটা পঞ্চায়ত কাৰ্যালয় যিটোৱে প্ৰশাসনিক কামসমূহ পালন কৰে। সামাজিক সমস্যাসমূহ সমাধানৰ উদ্দেশ্যে এই গাঁৱত এটা অনা-চৰকাৰী স্বেচ্ছাসেৱী সংস্থায়ো (এন জি অ') কাম কৰি আছে।

বিভীষণ মূলধন :

এটা এটা ডাকঘৰ আৰু বিশেষকৈ এটা বেংক নথকাৰ বাবেও এই গাঁৱত বিভীষণ মূলধন পৰ্যাপ্ত নহয়। ইয়াৰ অৰ্থ হ'ল গাঁওবাসীয়ে সুবিধাজনকভাৱে বেংক ব্যৱস্থাৰ সুযোগ-সুবিধা লাভ কৰিবলৈ সক্ষম নহয়। বিশেষকৈ যিসকলৰ বেংক একাউণ্ট আছে (ইয়াত ৩৩৭জন লোকৰ বেংক একাউণ্ট আছে) তেওঁলোকে দীৰ্ঘ পথ অতিক্ৰম কৰি বেংকলৈ যাবলগা হয়। এই বিষয়ত গুৰুত্ব প্ৰদান কৰা আৰু অৱস্থাৰ উন্নয়ন কৰা প্ৰয়োজন।

8.২ জীৱিকা সম্পদৰ পঞ্চভূজ

গাঁওখনৰ পাঁচ প্ৰকাৰৰ জীৱিকা সম্পদৰ পৰ্যালোচনা আৰু মূল্যায়ন কৰি এটি জীৱিকা পঞ্চভূজ তৈয়াৰ আৰু অধ্যয়ন কৰা হৈছে। এই জীৱিকা পঞ্চভূজ সুযোগ নহয়। গাঁও উন্নয়ন পৰিকল্পনা আৰু জীৱিকা উন্নয়ন পৰিকল্পনাত উল্লেখ কৰা যথোপযুক্ত জীৱিকাৰ বণকৌশল আৰু কাৰ্যব্যৱস্থা গ্ৰহণ কৰি ব্যৱধানসমূহ দূৰ কৰিব পৰা যায়।

8.৩ দুৰ্বলতাৰ পৰিপ্ৰেক্ষিতসমূহৰ বিশ্লেষণ

বহু বিষয়ত এই গাঁৱত দুৰ্বলতা আছে। বানপানী হ'ল গাঁৱত প্ৰধান সমস্যা। বানপানীৰ উপৰি এই গাঁৱত লোকসকল বৰ্কচাপ, মধুমেহ, আয়ৰ্দিনৰ অভাৱ, চকুত ছানি পৰা, হাঁপানী ইত্যাদি নানা ৰোগত আক্ৰান্ত। গাঁওখনত কিছু অক্ষম লোকো আছে। ইয়াৰ উপৰি গাঁওখনত যথেষ্টসংখ্যক আধাতে বিদ্যালয় এৰা লোকো আছে।

8.৪ খাতুভিত্তিক কৃষি পঞ্জিকা

বানপানীৰ কাৰণে সৃষ্টি হোৱা দুৰ্বলতাৰ পৰিপ্ৰেক্ষিতত অংশগ্ৰহণমূলক আলোচনাৰ ভিত্তিত শস্য উৎপাদনৰ খাতুভিত্তিক পঞ্জিকা প্ৰস্তুত কৰা হয়। জুলাইৰ পৰা নৱেন্দ্ৰৰ পৰ্যন্ত শালি ধানৰ খেতি কৰা হয় আৰু মাৰ্চৰ পৰা জুলাই মাহ পৰ্যন্ত আহুধানৰ খেতি কৰা হয়। জানুৰ পৰা মাৰ্চ আৰু অক্টোবৰৰ পৰা ডিচেম্বৰৰ পৰ্যন্ত শাক-পাচলিৰ খেতি কৰা হয়। জুন, জুলাই আৰু আগস্ট মাহত গাঁওবাসী বানপানীৰ সন্মুখীন হয়।

পশ্চিম চিংলা জে এফ এম চিৰ খাতুভিত্তিক কৃষি পঞ্জিকা

মাহ	জানু	ফেব্ৰু	মাৰ্চ	এপ্ৰিল	মে'	জুন	জুলাই	আগষ্ট	ছেপ্টে	অক্টো	নৱে	ডিচে
								শালিধান				
ফসল			আহুধান									
		শাক-পাচলি								শাক-পাচলি		
বিপদ-বিঘন অন্যান্য						বানপানী						

৫। সাম্প্রতিক পরিকল্পনা আৰু কাৰ্যসূচী

ক্ষুদ্র পৰিকল্পনাত প্ৰত্যক্ষ প্ৰভাৱ পেলোৱা অন্য কিছু গুৰুত্বপূৰ্ণ পৰিকল্পনা আৰু ৰূপায়ণ পদ্ধতি আৰু প্ৰক্ৰিয়াৰ বিষয়ে ইয়াত আলোচনা কৰা হ'ব। তাৰ ভিতৰত প্ৰধান হৈছে ৰাজ্যৰ বনাঞ্চলত বন আৰু বন্যপ্ৰাণীৰ সংৰক্ষণ আৰু বহনক্ষম বিকাশৰ বাবে প্ৰস্তুত কৰা সামগ্ৰিক কাৰ্যকৰী পৰিকল্পনা। বন্যপ্ৰাণী এলেকাত এই পৰিকল্পনাক কোৱা হয় ব্যৱস্থাপনা পৰিকল্পনা আৰু ব্যাপ্ত সংৰক্ষিত বনাঞ্চলত ইয়াক কোৱা হয় বাঘ সংৰক্ষণ পৰিকল্পনা। তদুপৰি, অন্য কিছু আঁচনি অছে যেনে জনজাতি উপ-পৰিকল্পনা (টি এছ পি) আৰু অনুসূচিত জাতি পৰিকল্পনা (এছ চি পি), যিবোৰ বন বিভাগৰ জৰিয়তে বনগাঁওসমূহত ৰূপায়ণ কৰা হয়। অন্য কিছু বিভাগে স্বাস্থ্য, শিক্ষা, শক্তি, জলসিদ্ধন আৰু জীৱিকাৰ ব্যৱস্থা কৰে। এই বিভাগবোৰে প্ৰায়ে বনগাঁওসমূহত আঁচনি ৰূপায়ণ কৰে।

অসম যৌথ (ৰাইজৰ অংশগ্ৰহণ) বন ব্যৱস্থাপনা বিধি, ১৯৯৮ প্ৰণয়ন কৰাৰ পাছত যৌথ বন ব্যৱস্থাপনা আৰম্ভ কৰা হয় আৰু ২০০২ চনত জে এফ এম টি আৰু ই ডি চিসমূহ স্থাপন কৰা হয়। ইয়াৰ পূৰ্বে কিছু কাৰ্যকৰী পৰিকল্পনাত যৌথ বন ব্যৱস্থাপনা চক্ৰ স্থাপনৰ পৰামৰ্শ দিয়া হৈছিল। তদুপৰি, ৰাষ্ট্ৰীয় কাৰ্যকৰী পৰিকল্পনা সংকেত, ২০১৪ত ক্ষুদ্র পৰিকল্পনাৰ ওপৰত জোৰ দিয়া হৈছিল আৰু ইয়াৰ বাবে সবিশেষ নীতি-নিৰ্দেশনাৰ প্ৰস্তুত কৰিছিল। এই ক্ষুদ্র পৰিকল্পনা ৰাষ্ট্ৰীয় কাৰ্যকৰী পৰিকল্পনা সংকেত (২০১৪)ৰ আধাৰত প্ৰস্তুত কৰা হৈছে।

৫.১ কৰ্ম পৰিকল্পনাৰ সৈতে সম্পৰ্ক

কাছাৰ বন সংমণ্ডলক বিভক্ত কৰি ১৯৮১ চনত কৰিমগঞ্জ বন সংমণ্ডল গঠন কৰা হয়। ইয়াৰ পূৰ্বে এই সংমণ্ডলৰ বনাঞ্চল এলেকাসমূহ কাছাৰ বন সংমণ্ডলৰ দ্বাৰা পৰিচালিত হৈছিল। জে এফ এম চিটো মূলতঃ লঙ্গাই সংৰক্ষিত বনাঞ্চল আৰু চিংলা সংৰক্ষিত বনাঞ্চলত পৰে। এম কে যাদৱৰ দ্বাৰা প্ৰণীত কৰিমগঞ্জ বন বিভাগৰ (১৯৯৮-৯৯-২০১০-১১) কৰ্মপৰিকল্পনা অনুযায়ী কাম আৰম্ভ কৰা হয়। এই সংমণ্ডলৰ এইটোৱে হ'ল শেহতীয়া কৰ্মপৰিকল্পনা। এই কৰ্মপৰিকল্পনাত প্ৰায় বিনষ্ট বনভূমি এলেকা অথবা বেদখল এলেকাসহ সমস্ত বনগাঁওসমূহক ‘এনাজী প্লেটেচন ৰকিং চাৰ্কোল’ৰ (ই পি ডিলিউট চি) অন্তৰ্ভুক্ত কৰা হয়। এই চক্ৰত চামিল কৰা ৩২টা অংশৰ ভিতৰত ২৮টা হয় বনগাঁও অথবা ৫০ শতাংশৰো বেছি বেদখল এলেকা।

কৰ্মপৰিকল্পনা অনুযায়ী শিমলু, ইৰিথ্ৰিনা, ডিলেনিয়া, ম্যাঙ্কিফেৰা, আজাৰ ইত্যাদিৰ দ্বাৰা এই বনাঞ্চল গঠিত। ইয়াৰ কিছু এলেকা বিচ্ছিন্ন খণ্ড খণ্ড ও টিলাৰে পৰিৱেষ্টিত। ইয়াৰ কিছু এলেকাত বিচ্ছিন্নভাৱে অন্যান্য উত্তিদৰ

বাঁহৰ জোপোহাও আছে। কৰ্মপৰিকল্পনাত এইবোৰ এলেকাত ম্যালুটাস অ্যাল্ৰা, আইলানথাস এক্সেল্স, আকাসিয়া, অ্যাঞ্চোসেফালাস কদম্ব ইত্যাদি নিৰ্দিষ্ট কিছু প্ৰজাতিৰ গছ ৰোপণৰ পৰামৰ্শ দিয়া হৈছে যিসমূহ হ'ল কাৰ্তখৰিৰ প্ৰজাতি আৰু কাৰ্তখৰিৰ বাবেই এইসমূহ উৎপাদন কৰা হয়। এই কৰ্মপৰিকল্পনাত খালী স্থানসমূহত এগ্রো-ফৰেষ্টি মডেল উন্নয়ন কৰিবৰ বাবে বাঞ্চ, ফাৰ্ম, ৰাস্তা আৰু বনাঞ্চলৰ বহিঃসীমা ইত্যাদিৰ পৰামৰ্শ প্ৰদান কৰা হৈছে। যিবোৰ উন্নিদ দ্রুতভাৱে বাঢ়ে সেইধৰণৰ প্ৰজাতিৰ উন্নিদ ৰোপণৰ পৰামৰ্শ দিয়া হৈছে। কৰ্মপৰিকল্পনাত হুস্ম্যাদী পৰ্যায়ক্ৰমিক নিৰাণি ব্যৱস্থাৰ পৰামৰ্শ দিয়া হৈছে, যিসমূহ গছ ১০ বছৰৰ পৰ্যায়ক্ৰমিক সময়ৰ বাবে ৰোপণ কৰিব পাৰি। এই পৰিকল্পনাত অনুমান কৰামতে প্ৰতি ১০ বছৰত প্ৰতি হেক্টেক ভূমিত ২৭৫ চি ইউ এমৰো বেছি উৎপাদন হ'ব।

পৰামৰ্শসমূহ : ই পি ডল্লিউ চি এলেকাসমূহৰ বাবে নিম্নোক্ত পৰামৰ্শসমূহ প্ৰদান কৰা হয়।

- ১) দ্রুতভাৱে বৃদ্ধি পোৱা প্ৰজাতিৰ গছ ৰোপণৰ পৰামৰ্শ দিয়া হয়।
- ২) এগ্রো-ফৰেষ্টি মডেল উন্নয়নৰ চেষ্টা কৰা হ'ব।
- ৩) দ্রুত বৰ্ধনশীল প্ৰজাতিৰ নাৰ্চাৰী বিভাগীয়ভাৱে অথবা বেচৰকাৰী উৎপাদকৰ দাবা কৰা হ'ব।
- ৪) কম উন্নিদ থকা পাতল বনাঞ্চলসমূহ স্থানীয়ভাৱে পৰিৱেন কৰিব পৰা যায়।
- ৫) চেণ্ট গছ ৰোপণ কৰা নহ'ব।
- ৬) গছকটাৰ বাবে বন সংৰক্ষকে অনুমতি দিব পাৰিব।
- ৭) কোনো ব্যক্তিয়ে ৰোপণ কৰা গছৰ ওপৰত মালিকানা দাবী কৰিব নোৱাৰিব। উৎপাদিত বনজ সামগ্ৰী অসম যৌথ (ৰাইজৰ অংশগ্ৰহণ) বন ব্যৱস্থাপনা বিধি, ১৯৯৮ অনুযায়ী স্থানান্তৰ কৰা হ'ব।
- ৮) ৰোপণৰ বাৰ্ষিক লক্ষ্য ৪১১ হেক্টেক।

অন্যান্য কৰ্মচক্ৰ

কৰ্মপৰিকল্পনাৰ ভিতৰত আছে আৰু কিছু প্ৰাসঙ্গিক কৰ্মচক্ৰ। যেনে কাৰ্ত ভিন্ন বন উৎপাদন অ'ভাৰলেপিং কৰ্মচক্ৰ (এন ডল্লিউ এফ পি অ' ডল্লিউ চি), বাঁহ অ'ভাৰলেপিং কৰ্মচক্ৰ (বি অ' ডল্লিউ সি) আৰু বনগাঁও বিধি আৰু বেদখল অ'ভাৰলেপিং কৰ্মচক্ৰ। এইসমূহৰ উপৰি আছে বিবিধ বিধান, যাৰ ভিতৰত উল্লেখযোগ্য হল, ‘বন সংৰক্ষণ আৰু পুনৰ্নিৰ্মাণ সমিতি গঠন’ আৰু ‘বনগাঁও ব্যৱস্থাপনা’। এই বিধানসমূহৰ পৰা পোৱা গুৰুত্বপূৰ্ণ বিষয়সমূহ হ'ল :

- ১) সমিতিসমূহৰ মাধ্যমেৰে সমস্ত ক্ষেত্ৰীয় কামসমূহ ৰূপায়ণ।
- ২) জলবিভাজিকা ব্যৱস্থাপনাৰ বাবে সুসংহত জলবিভাজিকা ব্যৱস্থাপনা (আই ডল্লিউ এম) প্ৰচ গঠন কৰিব লাগিব।
- ৩) বাঁহ যোগানৰ বাবে শ্ৰমিক সমবায় গঠন কৰিব লাগিব।
- ৪) বনগাঁও পঞ্জীয়ন, জমাৰণ্ডী পঞ্জীয়ন নৰীকৰণ কৰিব লাগিব।
- ৫) প্ৰতি পাঁচ বছৰ অন্তৰে অন্তৰে বনগাঁও লোকপিয়ল কৰিব লাগিব।

৬) লোকপিয়ালৰ লগে লগে পশুধনৰ সংখ্যাও গণনা কৰিব লাগিব আৰু গাঁৱৰ লোকসকলৰ আৰ্থসামাজিক অৱস্থা তথ্যভুক্ত কৰিব লাগিব।

৭) ট্যাংগা গাঁওসমূহক বনগাঁৱলৈ ৰূপান্তৰিত কৰিব লাগিব।

৮) চাৰি আৰু মেডলিছড়া বাসস্থানসমূহক বনগাঁৱলৈ ৰূপান্তৰিত কৰিব লাগিব।

৯) বিশদ অৰ্থনৈতিক সমীক্ষাৰ ভিত্তিত তৈয়াৰ কৰা ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা অনুযায়ী বনগাঁওসমূহৰ সমস্ত কাম-কাজ ৰূপায়িত কৰা হ'ব যিটো পি আৰ এৰ ভিত্তিত মূল্যায়ন কৰা প্ৰয়োজন।

১০) উপাৰ্জন বৃদ্ধিৰ কাম-কাজ, উন্নয়ন কাম আৰু বনাঞ্চল কাম-কাজ— এই তিনি প্ৰকাৰৰ কাম-কাজকে চিহ্নিত কৰিব লাগিব আৰু সেইটো ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনাত প্ৰতিফলিত হ'ব লাগিব।

১১) বনাঞ্চলৰ সীমাত যিসমূহ গাঁও আছে চৰকাৰৰ দ্বাৰা সেইসমূহক তালিকাভুক্ত, জৰীপ আৰু অধিসূচনা জাৰি কৰি সীমান্ত ঘোষণা কৰিব লাগিব।

১২) বেদখলকাৰীসকলক পৰিৱেশ উন্নয়ন কাৰ্যসূচীত অংশগ্রহণ কৰাৰ নোৱাৰিব।

অতিৰিক্ত প্ৰস্তাৱ

কৰ্মপৰিকল্পনাত জলবিভাজিকা ভিত্তিক ব্যৱস্থাৰ পৰামৰ্শ দিয়া হৈছে। জলাশয়সমূহৰ বেছিভাগেই আছে সিংলা সংৰক্ষিত বনাঞ্চলৰ ফনাইছড়া, ভুটুছড়া আৰু লঙ্ঘাই সংৰক্ষিত বনাঞ্চলৰ মানিকবন্দছড়া, চাৰালিছড়া এলাকাত। অধিকাংশ জলবিভাজিকাৰ অৱস্থা শোচনীয় হৈ পৰিছে। প্ৰশাসনিক পৰামৰ্শ অনুযায়ী জলবিভাজিকা ক্ষেত্ৰসমূহ দায়িত্বশীল গোট হ'ব পাৰে।

৫.২ বন বিভাগৰ অতীতৰ পদক্ষেপসমূহ :

কৰিমগঞ্জ বন (টি) সংমণ্ডল, কৰিমগঞ্জৰ পশ্চিম চিংলাৰ ২০০৬-০৭ৰ পৰা ২০১৫-১৬লৈ উন্নয়ন কামৰ বিৱৰণ তলত দিয়া হ'ল—

ক্রমিক নং	কাৰ্যসূচীৰ নাম	বছৰ	জে এফ এম চিৰ নাম	কাম	এলেকা হেষ্টেৰ/ইউনিট	মন্তব্য
১	ৰাষ্ট্ৰীয় বাঁহ অভিযান	২০১৩-১৪	দোহালিয়া সংৰক্ষিত বনাঞ্চলৰ পশ্চিম চিংলা	বাঁহ ৰোপণ	৫ হেষ্টেৰ	

৫.৩ অন্যান্য বিভাগৰ কাৰ্যসূচী :

অতীতত কৰিমগঞ্জ বন বিভাগৰ দ্বাৰা কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰৰ জনজাতি উপ-পৰিকল্পনাৰ কাৰ্যসূচী ৰূপায়ণ কৰা হৈছে। জিলাৰ অধিকাংশ জনজাতি লোক বনাঞ্চল এলেকাত কেন্দ্ৰীভূত। ইয়াৰ ফলত এই এলেকাত কাৰ্যসূচীসমূহ ৰূপায়ণ কৰা হৈছে। ১৯৯১-৯২ৰ পৰা ১৯৯৪-৯৫লৈ জনজাতি উপ-পৰিকল্পনাৰ যিসমূহ কাৰ্যসূচী ৰূপায়ণ কৰা হৈছে সেইসমূহ হ'ল ৩টা পশু চিকিৎসা গৃহ নিৰ্মাণ, ৬ কিলোমিটাৰ দৈৰ্ঘ্যৰ বাস্তা নিৰ্মাণ, ১০টা কুঁৱা নিৰ্মাণ আৰু দুটা স্কুলগৃহ নিৰ্মাণ।

**পশ্চিম চিংলা যুটীয়া বন পরিচালনা সমিতি
কর্বিমগঞ্জ বন সংমণ্ডল, দক্ষিণ অসম চক্ৰ**

**ক্ষুদ্র পৰিকল্পনা
(২০১৬-১৭ৰ পৰা ২০২৬-২৭লৈ)**

অধ্যায় - ২

৬। ক্ষুদ্র পরিকল্পনার উদ্দেশ্যসমূহ, সবলতা, দুর্বলতা, সুযোগ আৰু বিপদ (SWOT) আৰু ব্যৱধান বিশ্লেষণ

৬.১ ক্ষুদ্র পরিকল্পনার উদ্দেশ্যসমূহ

এখন গাঁও পৰ্যায়ৰ ক্ষুদ্র পরিকল্পনা হ'ল গ্রামোনয়ন আৰু বনাথৰ উন্নয়ন পরিকল্পনা, যিথন হ'ল প্ৰয়োজন ভিত্তিক, স্থান ভিত্তিক আৰু উপলব্ধ সম্পদেৰ সৈতে সামঞ্জস্যপূৰ্ণ। যিহেতু পৰিকল্পনাৰ গোটটো ক্ষুদ্র, সেয়েহে ইয়াক ক্ষুদ্র পৰিকল্পনা বোলা হয়। ক্ষুদ্র পৰিকল্পনাই দুটা উদ্দেশ্য পূৰণ কৰাৰ চেষ্টা কৰে :

- ১) জীৱিকা উন্নত কৰা
- ২) জৈৱ-বৈচিত্ৰ্য সংৰক্ষণ আৰু পৰিৱেশতন্ত্ৰৰ ভাৰসাম্য ৰক্ষা কৰা

ভাৰতত ক্ষুদ্র পৰিকল্পনা ভাৰত চৰকাৰৰ দ্বাৰা গৃহীত যুটীয়া বন পৰিচালনা ব্যৱস্থাৰ অবিচ্ছেদ্য অংশ হৈ পৰিছে। এই ক্ষেত্ৰত ক্ষুদ্র পৰিকল্পনা হ'ল ৰাইজৰ সক্ৰিয় অংশগ্ৰহণৰ মাধ্যমত প্ৰস্তুত কৰা এক সাধাৰণ দলিল। সম্প্ৰদায় (গাঁও) হ'ল এই ধৰণৰ ক্ষুদ্র পৰিকল্পনাৰ গোট। স্থানীয় বনজ সম্পদৰ সৈতে স্থানীয় চাহিদাসমূহ আৰু বন বিভাগৰ কাৰ্যসূচীৰ উদ্দেশ্যসমূহৰ সংযোগ সাধনে হ'ল এই দলিলৰ উদ্দেশ্য। জে এফ এম চি নীতি-নিৰ্দেশনা, ২০০০ অনুযায়ী গাঁৰত বিশদ পি আৰ এ অনুশীলনৰ ওপৰত বন বিষয়া আৰু জে এফ এম চিৱে এটি ক্ষুদ্র পৰিকল্পনা তৈয়াৰ কৰিব লাগিব। জে এফ এম চিৱে ক্ষুদ্র পৰিকল্পনাসমূহক বন বিভাগৰ কৰ্মপৰিকল্পনাৰ সৈতে চামিল কৰিব লাগিব।

বৰ্তমানৰ ক্ষুদ্র পৰিকল্পনা সম্প্ৰদায়ৰ পুৰুষ আৰু মহিলা উভয়ৰে অংশগ্ৰহণত তৈয়াৰ কৰা হৈছে। এই তথ্য ২০১৬ চনৰ মে' মাহত সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যসকল আৰু ৰাষ্ট্ৰীয় গ্ৰামীণ বিকাশ নিৰ্ধিৰ (আৰ জি ভি এন) কৰ্মচাৰীসকলৰ দ্বাৰা অংশগ্ৰহণমূলক গ্ৰামীণ মূল্যায়ন (পি আৰ এ) প্ৰক্ৰিয়াৰ মাধ্যমেৰে তৈয়াৰ কৰা হৈছে। ইয়াৰ ওপৰত গৃহীত বিভিন্ন পদক্ষেপ তলত উল্লেখ কৰা হ'ল :

- ক) প্ৰকল্পৰ উদ্দেশ্য সম্পর্কে আলোচনা আৰু জনসম্প্ৰদায় আৰু তেওঁলোকৰ পৰিপ্ৰেক্ষিত সংক্রান্তীয় প্ৰয়োজনীয় তথ্য সংগ্ৰহত তেওঁলোকৰ সহযোগিতা লাভৰ উদ্দেশ্যে ২০১৬ চনৰ মে' মাহত সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যসকলৰ সৈতে আলোচনা অনুষ্ঠিত কৰা হয়।
- খ) সম্প্ৰদায় আৰু তেওঁলোকৰ পৰিপ্ৰেক্ষিত সম্পৰ্কে প্ৰাৰম্ভিক তথ্য সংগ্ৰহ।
- গ) ইয়াৰ পিছত সংগৃহীত তথ্যসমূহৰ বৈধতা সম্প্ৰদায়ৰ সৈতে আলোচনা কৰি পৰীক্ষা কৰা হয়।
- ঘ) ৰাইজৰ অংশগ্ৰহণ আৰু তেওঁলোকৰ মতামতৰ ভিত্তিত কাৰ্যপৰিকল্পনাৰ ৰূপৰেখা তৈয়াৰ কৰা।
- ঙ) প্ৰকল্পৰ নীতি-নিৰ্দেশনাৰ ভিত্তিত আৰ জি ভি এনে এই ক্ষুদ্র পৰিকল্পনা সংকলন কৰিবছে। ২০১৬ চনৰ জুলাই মাহত গৃহীত কৰাৰ উদ্দেশ্যে এই তথ্য সম্প্ৰদায়ৰ লোকসকল আৰু বন বিভাগৰ বিষয়াসকলৰ উপস্থিতিত আলোচনাৰ মাধ্যমত চূড়ান্ত কৰা হয়।

৬.২ চাহিদা মূল্যায়ন আৰু ব্যৱধান বিশ্লেষণ

সম্পদ মূল্যায়ন, সক্ষমতা মূল্যায়ন, জীৱিকা সম্পদৰ মানচিত্ৰায়ন আৰু দলীয়া আলোচনাত গুৰুত্ব প্ৰদানৰ মাধ্যমেৰে দুৰ্বলতাৰ দিশসমূহ পৰ্যালোচনা, পি আৰ এ অনুশীলনৰ ভিত্তিত গাঁও পৰ্যায়ৰ আৰু পৰিয়াল পৰ্যায়ৰ সমীক্ষা, চাহিদা মূল্যায়ন, ব্যৱধানসমূহৰ বিশ্লেষণ আৰু এছ ড্ৰিউ অ' টি বিশ্লেষণ সম্পন্ন কৰা হৈছে। এই বিশ্লেষণৰ ভিত্তিতেই কাৰ্যপৰিকল্পনা, জীৱিকা, গ্ৰামোনয়ন কৌশল আৰু বন উন্নয়ন পৰিকল্পনা প্ৰস্তুত কৰা হৈছে।

প্রশিক্ষণ প্রয়োজনীয়তার পর্যালোচনা :

ক) সামর্থ্য গঢ়ি তোলা : বনাধ্বল আৰু জৈৱ-বৈচিত্ৰ্য, স্থিতিশীল উন্নয়ন, জলবায়ু পৰিৱৰ্তন, লিঙ্গ প্ৰসংগ, বিভৌয় অন্তৰ্ভুক্তি, ডেলিউট এ টি এছ এ এনৰ গুৰুত্ব, মাটি আৰু পানী সংৰক্ষণ, বান ব্যৱস্থাপনা ইত্যাদি গুৰুত্বপূৰ্ণ উন্নয়নমূলক বিষয় সম্পর্কে নিয়মিত সজাগতা কাৰ্যসূচীৰ জৰিয়তে সম্প্ৰদায়সমূহৰ সক্ষমতা গঢ়ি তোলা হয়। গ্ৰামোন্নয়নৰ বাবে এই বিষয় সম্পৰ্কে কৰ্মপৰিকল্পনাত প্ৰস্তাৱ কৰা হৈছে।

খ) দক্ষতা উন্নয়ন : জীৱিকাৰ উন্নতিৰ বাবে কৰ্মপৰিকল্পনাত উল্লেখ কৰা প্ৰস্তাৱে জীৱিকাৰ দক্ষতাৰ নিয়মিত পৰ্যালোচনা কৰা, সা-সঁজুলি আৰু যন্ত্ৰপাতি ব্যৱহাৰ আৰু প্ৰক্ৰিয়া আৰু পদ্ধতিসমূহ সম্পৰ্কে বিশেষ প্ৰশিক্ষণ দিয়াৰ কথা কোৱা হৈছে।

ব্যৱধান বিশ্লেষণ :

- ক) শোচনীয় যোগাযোগ ব্যৱস্থা
- খ) আন্তঃগাঁথনিৰ অভাৱ
- গ) দুৰ্বল বিভৌয় সাক্ষৰতা
- ঘ) জল-অনাময় প্ৰসংগ
- ঙ) খোৱাপানীৰ সমস্যা
- চ) বৈদ্যুতিকীকৰণৰ অভাৱ
- ছ) চিকিৎসা ব্যৱস্থাৰ অভাৱ

৬.৩ সৱলতা, দুৰ্বলতা, সুযোগ আৰু বিপদ (SWOT) পৰ্যালোচনা

সম্প্ৰদায়ৰ পুৰুষ আৰু মহিলাসহ সকলো সদস্যৰ অংশগ্ৰহণৰ জৰিয়তে এছ ডেলিউট অ' টি বিশ্লেষণ কৰা হৈছে।

সৱলতা

- ১) পৰম্পৰাগত দক্ষতা
- ২) বাঁহৰ হস্তশিল্প
- ৩) জনসংখ্যাৰ তুলনাত অধিক কৃষিভূমি

দুৰ্বলতা

- ১) শোচনীয় যোগাযোগ ব্যৱস্থা
- ২) চিকিৎসা ব্যৱস্থাৰ অভাৱ
- ৩) অনাময় ব্যৱস্থাৰ অভাৱ
- ৪) দুৰ্বল বৈদ্যুতিকীকৰণ

সুযোগ

- ১) ধূপকাঠি উৎপাদন দরে ক্ষুদ্র উদ্যোগ
- ২) চিলাই আৰু কাটিং
- ৩) নাৰ্চাৰী
- ৪) গাড়ী চালনা বা ড্রাইভিং

বিপদ

- ১) বানপানী
- ২) বজাৰৰ মূল্যবৃদ্ধি
- ৩) গাঁৱৰ দুর্গম অৱস্থান

৬.৪ অংশগ্রহণমূলক গ্রামীণ মূল্যায়ন (PRA) কাৰ্যসূচী

৬ (ক)ৰ পৰা ৬ (ঘ)লৈ পৰিশিষ্টসমূহত পি আৰ এ মানচিত্ৰ দিয়া হৈছে।

গুৱাহাটীৰ আৰ জি ভি এন দলে পশ্চিম চিংলাত পি আৰ এ অনুশীলন সম্পন্ন কৰে। তলত তাৰ বিৱৰণ দিয়া
হ'ল :

তাৰিখ : ২৮-০৫-২০১৬

স্থান : পশ্চিম চিংলা

উপস্থিত সদস্য : ২৫

উপস্থিত আছিল : জে এফ এম চিৰ বিষয়বৰ্তীয়াসকল, গাঁওবুঢ়া, সম্পদায়ৰ সদস্যসকল, বন বিভাগৰ বিষয়াসকল
ইত্যাদি।

অংশগ্রহণমূলক মানচিত্ৰায়ন আৰু আদান-প্ৰদান কাম আৰম্ভ কৰাৰ পূৰ্বে গাঁও পৰ্যায়ত সজাগতা আৰু দিক্দৰ্শন
কাৰ্যসূচী অনুষ্ঠিত কৰা হয়।

সজাগতা আৰু দিক্দৰ্শন কাৰ্যসূচীত তলৰ প্ৰধান বিষয়সমূহ অন্তৰ্ভুক্ত কৰা হৈছে :

- ক) অংশগ্রহণমূলক পৰিকল্পনা
- খ) অংশগ্রহণমূলক সা-সঁজুলি আৰু পদ্ধতি
- গ) ক্ষুদ্র পৰিকল্পনাৰ গুৰুত্ব আৰু জে এফ এম চিৰ ভূমিকা
- ঘ) পৰিৱেশ সংক্রান্তীয় বিষয়সমূহ
- ঙ) জলবায়ুৰ পৰিৱৰ্তন আৰু জলবায়ুৰ প্ৰকাৰভেদ
- চ) পৰিৱেশতত্ত্বৰ ভাৰসাম্য আৰু পৰিৱেশতত্ত্বৰ ব্যৱস্থাপনা (পৰম্পৰাগত আৰু বৈজ্ঞানিক)
- ছ) নিৰ্বাহক্ষম জীৱিকা ফ্ৰেমৱৰ্ক
- জ) জীৱিকা সম্পদৰ পঞ্জীভূজ আৰু সামাজিক মূলধনৰ গুৰুত্ব
- ঝ) ক্লাষ্টাৰ গঠন আৰু আত্মসহায়ক গোটা গঠন, বিভৌয় অন্তৰ্ভুক্তি
- ঝঃ) বিপণন আৰু মূল্য সংযোজন
- ট) উন্নয়ন কাৰ্যসূচী আৰু পাৰিপার্শ্বিকতা আৰু পৰিৱেশতত্ত্বৰ ভাৰসাম্যৰ সৈতে ইয়াৰ সম্পৰ্ক

ঠ) লিঙ্গ সংক্রান্তীয় বিষয় আৰু লিঙ্গ সমতা

পর্যবেক্ষণ : আলোচনা আৰু পি আৰ এ অনুশীলনৰ সময়ত সম্প্ৰদায়ৰ লোকসকলে সক্ৰিয়ভাৱে অংশগ্ৰহণ কৰিছে। এই আলোচনাত তলৰ বিষয়সমূহ প্ৰতিফলিত হৈছেঃ

- ১। অংশগ্ৰহণকাৰী ৰাইজে কয় যে অতীতত ধন আৰু প্ৰকল্পৰ অভাৱৰ কাৰণে জে এফ এম চি বেছি সক্ৰিয় নাছিল।
- ২। অতীতত ই ডি চি/জে এফ এম চিত সজাগতা আৰু দিক্দৰ্শন কাৰ্যসূচী খুব কম আছিল।
- ৩। ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনাৰ গুৰুত্ব তেওঁলোকে উপলব্ধি কৰিছে আৰু ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা প্ৰস্তুতৰ সময়ত তেওঁলোকে যথেষ্ট সমৰ্থন আৰু সহযোগ কৰিছে।
- ৪। আনহাতে, কিছুমান এন জি অ'ই জে এফ এম চি পৰিদৰ্শন কৰি কেৱল তথ্য আৰু খবৰ সংগ্ৰহ কৰে, কিন্তু কোনো ধৰণৰ উন্নয়নমূলক কামৰ দায়িত্ব নলয়।
- ৫। প্ৰথমবাৰৰ বাবে এ পি বি এফ চিৰ অধীনত এন জি অ'বোৰে ৰাইজৰ সৈতে মত বিনিময় কৰে আৰু সজাগতা সৃষ্টি দিক্দৰ্শন কৰে। এই সজাগতা আৰু দিক্দৰ্শন কেৱল প্ৰকল্পটো সন্দৰ্ভতে নহয়, বিকাশ আৰু উন্নয়নত পাৰিবেশিক আৰু পৰিৱেশতাত্ত্বিক বিষয় সামৰি উন্নয়নমূলক ইচ্ছ্য সন্দৰ্ভতো কৰা হয়।
- ৬। পৰিৱেশ, বন আৰু কীটনাশক, পশুধন ব্যৱস্থাপনা আদি জীৱিকা সম্পৰ্কীয় বিষয়ত ৰাইজৰ ভাল প্ৰজ্ঞা আৰু পৰম্পৰাগত জ্ঞান আছে।
- ৭। তেওঁলোকে জলবায়ু পৰিৱৰ্তনৰ ওপৰত আৰু কৃষি আৰু স্বাস্থ্যৰ ওপৰত পৰা ইয়াৰ বিৰূপ প্ৰভাৱৰ ওপৰত শংকা প্ৰকাশ কৰে।
- ৮। জলবায়ু পৰিৱৰ্তনৰ কাৰণ হুসত নিজৰ গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকাৰ কথা ৰাইজে বুজিব পাৰিছে আৰু তেওঁলোকে আগ্ৰহ প্ৰকাশ কৰিছে। নিকটৱৰ্তী বনাঞ্চল সুৰক্ষাত নিজৰ ভূমিকা আৰু স্বতঃপ্ৰগোদিতভাৱে কামত নামি পৰাৰ দৰে কামসমূহ যে নিজৰে এই কথা ৰাইজে উপলব্ধি কৰা যেন মনে ধৰিছে।

ৰাইজৰ প্ৰয়োজন পুনৰীকৃষণ : পি আৰ এ অনুশীলন, গাঁৱৰ ৰাইজ, জে এফ এম চিৰ সদস্য, বনকৰ্মী আৰু সংশ্লিষ্টসকলৰ সৈতে আলোচনাৰ ভিত্তিত জে এফ এম চিৰ বাবে গাঁও উন্নয়ন পৰিকল্পনা আৰু জীৱিকা উন্নয়ন পৰিকল্পনা প্ৰস্তুত কৰা হৈছে। অংশগ্ৰহণমূলক কাৰ্যসূচীৰ জৰিয়তে জনসাধাৰণৰ চাহিদা মূল্যায়ন কৰা হয়। মানুহৰ প্ৰয়োজন দুভাগত ভগাব পাৰি—

- ১) গঠনাত্মক প্ৰয়োজন
- ২) অগঠনাত্মক প্ৰয়োজন

এই পৰিৱৰ্তনবোৰ হুস্বকালীন আৰু দীৰ্ঘকালীন প্ৰয়োজন হিচাপে ভাগ কৰিব পাৰি। ইয়াৰ প্ৰয়োজনৰ সবিশেষ গাঁও উন্নয়ন পৰিকল্পনাত দিয়া হৈছে।

মানুহৰ গঠনাত্মক প্ৰয়োজনৰ জীৱিকা উৎকৰ্ষসাধনৰ লগত প্ৰত্যক্ষ আৰু পৰোক্ষ সম্পৰ্ক আছে। তাৰ ভিতৰত বাট-পথ, বিদ্যালয়, স্বাস্থ্যসেৱা, খোৱাপানী যোগান, পানী ট্ৰেক, কুঁৰা আদি আন্তঃগাঁথনি, শৌচাগাৰ নিৰ্মাণ, ৰাজহৰা সভাগৃহ নিৰ্মাণ, প্ৰশিক্ষণ গৃহ নিৰ্মাণ, বজাৰ গৃহ নিৰ্মাণ আদি বিষয় জড়িত আছে।

অগঠনাত্মক প্ৰয়োজনৰ ভিতৰত দক্ষতা প্ৰশিক্ষণ, পশু চিকিৎসা সেৱা, স্বাস্থ্য সেৱা, আম্যমাণ চিকিৎসকৰ দল, গাঁৱৰ বিদ্যালয়ত প্ৰয়োজনীয় শিক্ষক, বিস্তীয় অন্তৰ্ভুক্তিকৰণৰ প্ৰশিক্ষণ আৰু সজাগতাৰ জৰিয়তে দক্ষতা গঢ়া, আন্তঃসহায়ক গোট আৰু ক্লান্টোৰ গঠন, কেঁচা সামগ্ৰীৰ ব্যৱস্থা, জে এফ এম চিৰ কাৰণে অহা উন্নয়নৰ ধন/ৰাজহৰা ধন পৰিচালনা, পৰম্পৰাগত সামগ্ৰীত মূল্য সংযোজন আৰু বজাৰৰ সৈতে সংযোগকৰণ আদি অন্তৰ্ভুক্ত।

৭। গ্রামোন্নয়ন পরিকল্পনা

গাঁৱৰ উন্নয়নৰ দীৰ্ঘম্যাদী আৰু হৃষ্ম্যাদী চাহিদাসমূহ বিবেচনা কৰি ৰাইজ আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যসকলৰ সৈতে আলোচনাৰ মাধ্যমেৰে এটি গ্রামোন্নয়ন পরিকল্পনা তৈয়াৰ কৰা হৈছে। গ্রামোন্নয়নৰ বাবে সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যসকলৰ দ্বাৰা পৰিকল্পিত ব্যৱস্থাসমূহ তলত দিয়া ধৰণৰ :

- ক) মানুহ আৰু পশু কাৰো বাবেই গাঁৱত কোনো চিকিৎসা ব্যৱস্থা নাই। এই কাৰণে গাঁৱত এটি জনস্বাস্থ্য কেন্দ্ৰ আৰু এটি পশু চিকিৎসা কেন্দ্ৰ স্থাপন কৰিব লাগিব। এই পদক্ষেপ প্ৰহণে গাঁৱৰ লোকসকলৰ জীৱনৰ ব্যাপক পৰিৱৰ্তন সাধন কৰিব।
- খ) গাঁওখনি বেদখল সমস্যাৰ সম্মুখীন হৈছে। এই এলেকাত বসবাসকাৰী মানুহৰ বাবে বেদখলে এক গুৰুতৰ ভাবুকিৰ সৃষ্টি কৰিছে। এই এলেকাত যাতে আৰু বেদখল নথটে তাক নিশ্চিত কৰিবলৈ উপযুক্ত পদক্ষেপ তথা আইনগত ব্যৱস্থা প্ৰহণ কৰিব লাগিব।
- গ) অঞ্চলটোত খোৱাপানীৰ উপযুক্ত উৎস নাই। বৰ্তমান পানীৰ যিসমূহ উৎস আছে সেইসমূহো দীৰ্ঘদিন ধৰি পৰীক্ষা কৰা হোৱা নাই। সুতৰাং গাঁৱত পানীৰ উপযুক্ত উৎস সুনিশ্চিত কৰাৰ বাবে পানী যোগান বা জনস্বাস্থ্য কাৰিকৰী ব্যৱস্থা গঢ়ি তুলিব লাগিব আৰু পানীৰ বৰ্তমান উৎসসমূহ পৰীক্ষা কৰিব লাগিব।
- ঘ) গাঁৱত কোনো পকীৰাস্তা নাই। কোনো পকী কালভার্টো গাঁৱত নাই। উন্নত যোগাযোগৰ বাবে উপযুক্ত বাস্তা আৰু কালভার্ট নিৰ্মাণ কৰিব লাগিব।
- ঙ) অনুপযুক্ত অনাময়, যিটো স্বাস্থ্যৰ পক্ষে বিপজ্জনক সেই বিয়য়ে গাঁৱৰ ৰাইজ সচেতন নহয়। গাঁৱৰ অধিকাংশ লোকে মুকলি ঠাইত মলত্যাগ কৰে। সেয়েহে গাঁওবাসীৰ মাজত মুকলি ঠাইত মলত্যাগ নকৰা আৰু শৌচাগাৰ ব্যৱহাৰ সম্পর্কে সজাগতা অভিযান আৰম্ভ কৰিব লাগিব।

৭.১ প্রাবল্যিক কার্যসূচীর স্থানাংক (Ranking of EPA)

গাঁরের উন্নয়নের বাবে বাইজে যথেষ্ট পরিমাণে প্রাবল্যিক কার্যসূচীর প্রস্তাব দিছে। এইবোর্বর ভিতৰত আছে আন্তঃগাঁথনি উন্নয়ন আৰু দক্ষতা উন্নয়ন আৰু দুয়োটাৰে পৰম্পৰৰ সৈতে সম্পৰ্ক আছে।

স্থানাংক	কামৰ বিৱৰণ	জি পি এছ স্থানাংক	নিৰ্ধাৰিত ধন
১	এটা বাজহৰা সভাঘৰ নিৰ্মাণ, টেণ্ট হাউচ, চকী, জেনেৰেটৰৰ সৈতে সজল দাসৰ ঘৰৰ ওচৰত	উত্তৰ২৪° ২৮' ০৭.৭০" পূব৯ ২° ২৩' ৪৮.২২"	১০,৫০,০০০.০০টকা
২	৭০৯ নং পশ্চিম চিংলা প্ৰাঃবিঃত পানীয়েগান সুবিধাৰ সৈতে টয়লেট নিৰ্মাণ	উত্তৰ২৪° ২৮' ০৯.১৪" পূব-৯২° ২৩' ৪২.২১"	২,৫০,০০০.০০টকা
৩	কুঁৰা গুটা নিৰ্মাণ	উত্তৰ২৪° ২৮' ০৯.৪৭" পূব-৯২° ২৩' ৪১.৮৮" উত্তৰ২৪° ২৮' ১১.৮৮" পূব-৯২° ২৩' ৪০.৫৮" উত্তৰ২৪° ২৮' ০৮.০৭" পূব-৯২° ২৩' ৩৯.১৯" উত্তৰ২৪° ২৮' ০৭.৩৫" পূব-৯২° ২৩' ৪৬.৩১" উত্তৰ২৪° ২৮' ০৮.৬২" পূব-৯২° ২৩' ৪৮.৬৯" উত্তৰ-২৪° ২৮' ০৭.১৪" পূব-৯২° ২৩' ৪৯.৯৯"	৮,৮০,০০০.০০
৪	বাজনাৰায়ণ কৈৰীৰ ঘৰৰ ঘৰৰ পৰা ৭০৯ নং পশ্চিম চিংলা প্ৰাঃবিঃলৈ ১৩টা হিউম পাইপ কালভাৰ্টৰ সৈতে ২.৫ কিঃমিঃ গাঁৰেৰ পথ উন্নয়ন টপ- ২.৩০ মিঃ বহল ভূমি স্তৰ- ৩.১০ মিঃ বহল	উত্তৰ২৪° ২৯' ০৮.২৩" পূব৯ ২° ২৩' ৪২.০০" উত্তৰ২৪° ২৮' ০৬.৭৫" পূব৯ ২° ২৩' ৪২.১৩" উত্তৰ২৪° ২৮' ০৬.৭৫" পূব৯ ২° ২৩' ৪৫.০৩.২৩" উত্তৰ২৪° ২৮' ০৯.৩৪" পূব৯ ২° ২৩' ৪৮.৩২"	৭,২০,০০০.০০

৮। জীরিকা উন্নয়ন পরিকল্পনা

গাঁৰৰ বাবে উপযুক্ত ক্ষুদ্র পৰিকল্পনা তৈয়াৰ কৰাৰ লক্ষ্যৰে জে এফ এম চিৰ সদস্য আৰু আৰ জি ভি এনৰ সাহায্য তথা সমৰ্থনৰ ভিত্তিত বনগাঁও আৰু সীমান্ত গাঁওসমূহত কাৰ্য্যকৰীভাৱে পি আৰ এ অনুশীলন আৰু আৰ্থসামাজিক সমীক্ষা চলোৱা হয়। পি আৰ এ অনুশীলন আৰু দলীয় আলোচনাৰ মাধ্যমেৰে বিভিন্ন উপার্জন বৃদ্ধিৰ কাম (আই জি এ) চিহ্নিত কৰা হয়। চিহ্নিত কৰা উপার্জন বৃদ্ধিৰ গুৰুত্বপূৰ্ণ কাম-কাজসমূহ হ'ল : মৎস্য উৎপাদন, শাক-পাচলিৰ খেতি, হাঁহ-মুগী পালন, দুঁগ উৎপাদন, মৌমাখি পালন, কাঠফুলাৰ খেতি, বিকেন্দ্ৰীভূত নাৰ্ছাৰী, চিলাই কাম, ক্ষুদ্র হস্তশিল্প, মৰাপাটৰ হস্তশিল্প, বাঁহৰ হস্তশিল্প, মমবাতি উৎপাদন, ধূপকাঠি উৎপাদন, আচাৰ প্ৰস্তুত ইত্যাদি। এইসমূহ উৎপাদিত সামগ্ৰীক প্ৰক্ৰিয়াকৰণ, প্ৰেড়িং-পেকিং/বটলিং আৰু লেবেলিঙৰ জৰিয়তে পেছাদাৰী উপায়ে মূল্য সংযোজন কৰিব পাৰি। উপার্জন বৃদ্ধিৰ কাম-কাজৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় (উৎপাদনৰ উপাদান), সা-সঁজুলি, কেঁচামালো নিৰ্ধাৰণ কৰা হৈছে। জে এফ এম চিৰ পৰা উৎপাদন কৰা সামগ্ৰী প্ৰদৰ্শন আৰু বিক্ৰী ব্যৱস্থাৰ বাবে এটি বিপণন কেন্দ্ৰ হিচাপে ‘বন বজাৰ’ স্থাপনৰ প্ৰস্তাৱো দিয়া হৈছে।

৮.১ স্থানাংক

জীৱিকা আৰু দক্ষতা উন্নয়নৰ স্থানাংক

- * কৃষি আৰু উদ্যানশস্য
- * পশুধন
- * দক্ষতা উন্নয়ন
- * এন টি এফ পি

৮.২ জীৱিকাৰ সুবিধা

জীৱিকাৰ চিহ্নিত উপায়সমূহ তলত দিয়া ধৰণৰ :

- * কৃষি আৰু উদ্যানশস্য
- * চিলাই আৰু এম্ৰহইডাৰী
- * ধূপকাঠি উৎপাদনৰ দৰে ক্ষুদ্র উদ্যোগ
- * পশুধন পালন
- * দক্ষতা উন্নয়ন
- * এন টি এফ পি

৮.৩ কৃষি আৰু উদ্যানশস্য

প্ৰধান বাধাসমূহ :

- ক) কীট-পতংগৰ আক্ৰমণ আৰু ৰোগৰ বাবে কম উৎপাদন
- খ) বানপানী
- গ) পানী আবন্দ হৈ থকা এলেকাত কম উৎপাদন

ঘ) কৃষি শস্যের বৈজ্ঞানিক পদ্ধতি সম্পর্কে জ্ঞানের অভাব

সুবিধাসমূহ :

ক) বাণিজ্যিকীকৰণ

খ) জৈবিক কৃষি

গ) উপযুক্ত পেকেজিং ব্যবস্থা গ্রহণ

৮.৪ পশুধন

প্রথান বাধাসমূহ :

ক) পশু চিকিৎসা সেরা নাই

খ) পশুধন পালন সংক্রান্তীয় বৈজ্ঞানিক পদ্ধতির বিষয়ে জ্ঞানের অভাব

গ) চারণ ক্ষেত্রের অভাব

সুবিধাসমূহ :

ক) আয়ৰ মান উন্নতকৰণ

খ) হাঁহ-মুর্গী পালন

৮.৫ কাঠ ভিন্ন বনজ উৎপাদন (এন টি এফ পি)

প্রথান বাধাসমূহ :

ক) মূল্য সংযোজন/প্রক্রিয়াকৰণ/পেকেজিং গোটৰ অভাব

খ) বিপণন সংযোগের অভাব

গ) মূল্য সংযোজন সম্পর্কে উপযুক্ত জ্ঞানের অভাব

সুবিধাসমূহ :

ক) মূল্য সংযোজিত উৎপাদিত সামগ্ৰী

খ) উপার্জন বৃদ্ধি

গ) বিভিন্ন ঔষধ তৈয়াৰীৰ বাবে ভেষজ উদ্ভিদৰ ব্যৱহাৰ

৮.৬ বিশেষ দক্ষতা

প্রথান বাধাসমূহ :

ক) আর্থিক সমস্যা

খ) আধুনিক যন্ত্ৰপাতি আৰু এইসমূহৰ ব্যৱহাৰের অভাব

গ) বিবিধ প্রকারৰ সামগ্ৰী উৎপাদন নকৰা

সুবিধাসমূহ

ক) বয়ন

খ) চিলাই আৰু এম্ব্ৰইডাৰী কাম

গ) ধূপকাঠিৰ দৰে বিভিন্ন ধৰণৰ কৃষিভিত্তিক এণ্টাৰপ্রাইজ

৮.৭ ঋণৰ সুবিধা

প্ৰধান বাধাসমূহ :

ক) ক্ষুদ্ৰ বিনিয়োগ প্ৰতিষ্ঠানসমূহ সম্পর্কে সজাগতাৰ অভাৱ

খ) ব্যক্তিগত ঋণদাতাসকলৰ উচ্চহাৰৰ সুত

গ) ঋণ প্ৰদানৰ বাবে থকা চৰকাৰী বিভিন্ন আঁচনি সম্পর্কে জ্ঞানৰ অভাৱ

সুবিধাসমূহ :

ক) ক্ষুদ্ৰ বিনিয়োগ প্ৰতিষ্ঠান

খ) আত্মসহায়ক গোটা গঠনৰ বাবে অনুপ্ৰেৰণা

গ) বিভিন্ন চৰকাৰী আঁচনিৰে সংযোগ স্থাপনৰ ব্যৱস্থা

৮.৮ কৌশলগত হস্তক্ষেপ

জীৱিকা উন্নয়ন পৰিকল্পনাৰ বাবে ওপৰত উল্লেখ কৰা কাৰ্যসূচীসমূহক কৌশলগত হস্তক্ষেপ হিচাপে গণ্য কৰিব
পাৰি :

১) কৃষি আৰু আনুষংগিক কাম-কাজ

২) ধূপকাঠিৰ দৰে ক্ষুদ্ৰ এণ্টাৰপ্রাইজ

৩) চিলাই আৰু এম্ব্ৰইডাৰী

৪) বয়ন

৫) এন টি এফ পি

৮.৯ উপাৰ্জন সৃষ্টিৰ কাম-কাজ

গাঁৱত পৰিকল্পনা কৰা মূল উপাৰ্জন সৃষ্টিৰ উৎসসমূহ হ'ল :

১) কৃষি আৰু আনুষংগিক কাম-কাজ

২) ধূপকাঠিৰ দৰে ক্ষুদ্ৰ এণ্টাৰপ্রাইজ

৩) চিলাই আৰু এম্বেইডাৰী

৪) বয়ন

৫) এন টি এফ পি

৮.৯ আত্মসহায়ক গোটৰ কাম-কাজ

গাঁৱৰ আত্মসহায়ক গোটসমূহে তলৰ কামসমূহ আৰম্ভ কৰিব পাৰে :

১) কাটিং আৰু গোথাৰ প্ৰশিক্ষণ

২) গাড়ী চালনাৰ প্ৰশিক্ষণ

৩) নাৰ্দাৰী প্ৰশিক্ষণ

৮.১১ শিক্ষামূলক ভ্রমণ (Exposure Trips)

প্ৰশিক্ষণমূলক ভ্রমণৰ বাবে তলত দিয়াৰ দৰে পৰিকল্পনা কৰা হৈছে—

- ১) উত্তৰ-পূব আৰু ভাৰতৰ অন্য বাজ্যৰ জে এফ এম টি/ই ডি চিৰ জীৱিকাৰ নিৰ্দৰ্শনমূলক কার্যসূচীৰ পৰা শিক্ষালাভ
- ২) সৰস মেলাৰ দৰে বিভিন্ন মেলা আৰু প্ৰদৰ্শনী আৰু ট্ৰাইফেডৰ দ্বাৰা আয়োজিত বিভিন্ন মেলাত অংশগ্ৰহণ
- ৩) বাঁহৰ ব্যৱহাৰ আৰু বাঁহশিল্পৰ প্ৰশিক্ষণৰ বাবে ওচৰৰ দেশ ভ্ৰমণ

৮.১২ সংপৃক্তকৰণ

পৰিকল্পিত পদক্ষেপসমূহ ভাৰত চৰকাৰৰ তলত উল্লিখিত আঁচনিসমূহেৰে সংপৃক্ত কৰিব পাৰি :

- ক) ৰাষ্ট্ৰীয় গ্ৰাম্য নিয়োগ নিশ্চিতকৰণ আঁচনি (National Rural Employment Guarantee Scheme) —
গ্ৰাম্য নিয়োগৰ কাৰণে
- খ) ৰাষ্ট্ৰীয় কৃষি বিকাশ যোজনা (Rashtriya Krishi Vikas Yojana) — কৃষি আৰু সংলগ্ন ক্ষেত্ৰৰ বিকাশৰ বাবে।
- গ) ৰাষ্ট্ৰীয় কৃষি সিঁধুয় যোজনা (Rashtriya Krishi Sinchay Yojana) —
পানীৰ উৎস উন্নয়ন সহিতে জলসিঁধনৰ কাৰণে
- ঘ) ৰাষ্ট্ৰীয় গ্ৰামীণ জীৱিকা অভিযান (National Rural Livelihoods Mission)
- ঙ) দক্ষতা বিকাশ যোজনা (Skills Development Schemes)
- চ) প্ৰধান মন্ত্ৰী উজ্জ্বলা যোজনা (Prime Minister Ujjwala Yojana)
- ছ) এন আৰ এল এম (NRLM)
- জ) এন আৰ এইচ এম (NRHM)
- ঝ) বাঁহ অভিযান (Bamboo Mission)
- এও) গ্ৰাম্য উন্নয়ন আৰু জীৱিকাৰ বাবে সঠিক অন্য আঁচনি।

উপৰোক্ত সংপৃক্তকৰণে বৰ্তমানৰ পৰিকল্পনাক সহায় কৰাৰ লগতে ভৱিযৎ প্ৰকল্পতো সহায় কৰিব।

- ৯। **পশ্চিম চিংলা জে এফ এম চির বন উন্নয়ন পরিকল্পনা**
- পশ্চিম চিংলা জে এফ এম চির ক্ষুদ্র পরিকল্পনা অনুযায়ী গাঁও পর্যায়ৰ বিশদ পি আৰ এ অনুশীলনৰ সময়ত এই বন উন্নয়ন পরিকল্পনা প্ৰস্তুত কৰা হৈছে। নিৰ্বাহক্ষম সংবক্ষণ আৰু জৈৱ-বৈচিত্ৰ্য মূল্য, পাৰিপার্শ্বিক কাম-কাজ, জে এফ এম চিৰ ওপৰত ন্যস্ত বনাঞ্চলৰ উৎপাদন সন্তাৱনা আৰু ইয়াৰ কাষৰীয়া গাঁৱৰ মানুহৰ উপভোগ আৰু জীৱিকাৰ চাহিদসমূহ নিৰ্বাহক্ষম উপায়ে পূৰণ কৰাই হ'ল এই পরিকল্পনাৰ উদ্দেশ্য।
- এই ক্ষুদ্র পরিকল্পনাত পশ্চিম চিংলা জে এফ এম চিৰ জে এফ এম বনাঞ্চলৰ নিম্নোক্ত বিষয়সমূহ বিবেচনা কৰা হৈছেঃ
- ক) বন বিভাগৰ দ্বাৰা জে এফ এম চিৰ ওপৰত ন্যস্ত বনাঞ্চল এলেকা; আৰু
  - খ) ৰোপণ কৰা এলেকা/ ৰোপণৰ বাবে নিৰ্ধাৰিত জনসাধাৰণৰ ভূমিসমূহ আৰু অধিসূচিত বনাঞ্চল এলেকাৰ বাহিৰৰ অন্যান্য ভূমি।
- জে এফ এম চি বনাঞ্চলৰ উপৰোক্ত বিষয়সমূহ তলত সংক্ষিপ্তভাৱে আলোচনা কৰা হৈছে।
- ৯.১ **বনাঞ্চল আৰু সেইসমূহৰ বৰ্তমান অৱস্থা**
- পশ্চিম চিংলা জে এফ এম চিৰ বনাঞ্চলৰ অৱস্থা সংক্ষিপ্তভাৱে তলত দিয়া হ'ল।

তালিকা-১ : পশ্চিম চিংলা জে এফ এম চির বনাথওলৰ অৱস্থা

চিহ্নিতকৰণ	জে এফ এম চি বনাথওলৰ এলেকা (হেষ্ট্ৰ)	গাঁৰৰ পৰা দূৰত্ব কিঃ মিঃ	বনাথওলৰ অৱস্থা ভাল-বনৰ ৪০% বা ততোধিক ক্ৰাউন ঘনত্ব / ততোধিক	জনসাধাৰণৰ দ্বাৰা ব্যৱহাৰৰ ব্যৱধানতা (২-৩ মিঃ/৩-৬ মিঃ /৬ -৯ মিঃ/৯ মিঃৰ অধিক)
(ক) ন্যস্ত বনাথওল				
আৰ এফ / পি এফ নামঃ লাটঃ অংশঃ	৩০	৩.৫	ভাল এলেকাঃ ২০ হেষ্ট্ৰ ক্ষতিগ্রস্ত এলেকাঃ ১০ হেষ্ট্ৰ	৩.৬ মিঃ
(খ) অন্যান্য ৰোপণ কৰা এলেকা				
অবস্থিতিঃ বনাথওলৰ ধৰণঃ ভি এফ / অন্যান্য—			ভাল এলেকাঃ — হেষ্ট্ৰ ক্ষতিগ্রস্ত এলেকাঃ — হেষ্ট্ৰ	
মুঠ	৩০		ভাল এলেকাঃ ২০ হেষ্ট্ৰ ক্ষতিগ্রস্ত এলেকাঃ ১০ হেষ্ট্ৰ	

উৎসঃ বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যসকলৰ সৈতে আলোচনা

ইয়াত দেখা গৈছে যে পশ্চিম চিংলা জে এফ এম চিৰ অধীনস্থ বনৰ ৩০ বিঘাৰ ভিতৰত ২০ হেষ্ট্ৰ (৬৬.৬৬%) ভাল
(ক্ৰাউন ঘনত্ব >৪০%) আৰু বাকী ভূমি 'ক্ষতিগ্রস্ত'।

৯.১.১ বনাথওলৰ মাটিৰ ধৰণ

পশ্চিম চিংলা জে এফ এম চিৰ বনাথওলৰ মাটি বালিমিশ্রিত পলসুৱা ধৰণৰ। বনাথওলৰ মাটিৰ কিছু বিশেষ দিশ
তলৰ তালিকাত দিয়া হ'ল।

তালিকা- ২ : পশ্চিম চিংলা জে এফ এম চিৰ বনাথওলৰ মাটিৰ ধৰণ

স্থিতি মাপ	ন্যস্ত বনাথওলৰ অৱস্থা	বৃক্ষ ৰোপিত অন্যান্য এলেকাৰ অৱস্থা
উৰ্বৰতাৰ পৰ্যায়	ভাল	ভাল (হিউমাছ)
ভূমি ক্ষয়ৰ অৱস্থা		
(ক) বালি		
(খ) ৰোকামাটিৰে ঢকা	১৫ বিঘা	৫ বিঘা
(গ) ন-উৰ্বৰা ভূমি		
(ঘ) বালিচাহি		

উৎসঃ বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যসকলৰ সৈতে আলোচনা

পশ্চিম চিংলা জে এফ এম চি বনাথ্পলৰ মাটিৰ ধৰণৰ বিশেষ দিশসমূহ সংক্ষেপে তলত দিয়া হ'ল :

- ক) হিউমাছযুক্ত
- খ) পলসুৱা
- গ) বালিয়া

৯.১.২ বনাথ্পলৰ বৰ্তমান উত্তিসমূহ

যিসমূহ উত্তিদৰ দ্বাৰা বৰ্তমান পশ্চিম চিংলা বনাথ্পল গঠিত সেইসমূহ তলত উল্লেখ কৰা হ'ল। এইথিনিতে উল্লেখ কৰিব পাৰি যে স্থানীয় বনাথ্পলসমূহক অৰ্ধ-চিৰহৰিত বনাথ্পল হিচাপে শ্ৰেণীভুক্ত কৰা হৈছে।

সাৱণি— ৩ : পশ্চিম সিংলা জে এফ এম সি-তে বৰ্তমান উত্তিসমূহ

স্থিতি মাপ	স্থানীয় নাম	বৈজ্ঞানিক নাম
প্ৰধান প্ৰধান বনজ প্ৰজাতি	আম, চেণ্ণ, জাম	মেঙ্গিফেৰা ইন্ডিকা, টেক্টোনা প্র্যাভিস, সিজিজিয়াম কুয়মিনি
সংঘভুক্ত		
গুল্ম	গন্ধি	কায়েসালপিনিয়া পুলচেৰিমা
ভেষজ উত্তিদ	হৰতকি, আমলখি	টাৰ্মিনালিয়া চেবুলা, ফিলানথাস এমলিকা
বনজ উৎপাদন		
অন্যান্য, যদি আছে	কঁঠাল, বৰৈ, সোণাৰু, নিম	আটোকাৰ্পাস হেটোৰোফিলাস, জিজিফাস মৌরিতিয়ানা, কানিয়া পিস্টুলা আজাডিৰাচ্টা

উৎস : বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যসকলৰ সৈতে আলোচনা

৯.১.৩ অতীতৰ বনগাঁও ব্যৱস্থাপনা

বনাথ্পল সুৰক্ষাৰ বাবে অতীতত পশ্চিম চিংলা জে এফ এম চিৰ দ্বাৰা গৃহীত ব্যৱস্থাবলী হিচাপে তলৰ বিষয়সমূহ আলোচনা কৰা হৈছে।

- ক) জড়িত থকা পৰিয়ালৰ সংখ্যা : ৫২টা পৰিয়াল
- খ) জড়িত লোকৰ সংখ্যা : ৪১০জন লোক
- গ) গৃহীত ব্যৱস্থাবলীৰ সাৰাংশ : ৰাষ্ট্ৰীয় বাঁহ অভিযানে ২০১৩-১৪ চনত গাঁৰৰ এলেকাসমূহত বাঁহ সংৰক্ষণ
আৰু পুনৰুৎপাদনৰ বাবে পদক্ষেপ গ্ৰহণ কৰিছে।

(উৎস : বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যসকলৰ সৈতে আলোচনা)

৯.১.৪ বনজ উৎপাদনৰ ঘৰণা চাহিদা

স্থানীয় মানুহৰ ঘৰণা চাহিদা পূৰণৰ বাবে বনজ উৎপাদনৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীলতা তলৰ তালিকাত দিয়া হ'ল।

তালিকা- ৪ (ক) : পশ্চিম চিংলা জে এফ এম চির প্রতিটো পরিয়ালৰ বনজ উৎপাদনৰ ঘৰুৱা চাহিদা

বনজ উৎপাদনৰ নাম	পরিয়ালৰ গড় চাহিদা		বৰ্তমান কেনেদেৰে চাহিদা পূৰণ হৈছে	উৎস
	চাহিদাৰ সময় ব্যৱধান	আনুমানিক পৰিমাণ		
কাঠখৰি	দৈনিক	২০ কিঃ গ্ৰাঃ		আবাস সংলগ্ন বাৰীৰ ভূমি আৰু পট্টাভূমি
ঘৰ নিৰ্মাণৰ বাবে কাঠ	বার্ষিক	৫০ চি এফ টি	আবাস সংলগ্ন বাৰীৰ ভূমি	আবাস সংলগ্ন বাৰীৰ ভূমি আৰু বনাথঃল
ঘৰৱা ব্যৱহাৰৰ বাবে সৰু কাঠ	বার্ষিক	৪০ চি এফ টি	আবাস সংলগ্ন বাৰীৰ ভূমি	আবাস সংলগ্ন বাৰীৰ ভূমি আৰু বনাথঃল
খুঁটি/বাঁহ	বার্ষিক	৮০-১০০টা	আবাস সংলগ্ন বাৰীৰ ভূমি	আবাস সংলগ্ন বাৰীৰ ভূমি
বনাথঃলৰ পৰা পশুখাদ্য	দৈনিক	৪০ কিঃগ্ৰাঃ		বনাথঃলৰ কৃষিভূমি
এন টি এফ পি	বার্ষিক	১০০ কিঃ গ্ৰাঃ		
অন্যান্য				

উৎস : বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু সম্প্রদায়ৰ লোকসকলৰ সৈতে আলোচনা।

তালিকা- ৪ (খ) : পশ্চিম চিংলা জে এফ এম চির পরিয়ালসমূহৰ বনজ উৎপাদনৰ মুঠ বার্ষিক চাহিদা

বনজ উৎপাদনৰ নাম	সম্প্রদায়ৰ চাহিদা বার্ষিক কিঃ গ্ৰাঃ (*)	মন্তব্য
কাঠখৰি	৫৯২৭৬০০ কিঃ গ্ৰাঃ	
ঘৰ নিৰ্মাণৰ বাবে কাঠ	৪০৬০০ চি এফ টি	
ঘৰৱা ব্যৱহাৰৰ বাবে কাঠ	৩২৪৮০ সি এফ টি	
খুঁটি/বাঁহ	৭৩০৮০ টি	
বনাথঃলৰ পৰা পশুখাদ্য	৩২৪৮০ কিঃ গ্ৰাঃ	
এন টি এফ পি	৮১২০০ কিঃ গ্ৰাঃ	

উৎস : ওপৰত দিয়া তালিকা-৪ (ক) আৰু সম্প্রদায়ৰ তথ্যৰ পৰা প্রাপ্ত মুঠ পরিয়ালৰ সংখ্যা।

(*) = পরিয়ালসমূহৰ গড় চাহিদাৰ আনুমানিক পৰিমাণ (সাৰণি-৪ (ক) $\times$ ১৩১টা পরিয়াল)

৯.১.৫ গাঁওবাসীর দ্বারা বনজ উৎপাদন সামগ্রী সংগ্রহ আৰু বিপণন

পৰিয়ালসমূহৰ ঘৰৱা ব্যৱহাৰৰ উপৰি এই ধৰণৰ সামগ্ৰী সংগ্ৰহ কৰি স্থানীয় বজাৰত বিক্ৰীৰ দ্বাৰাৰে সম্প্ৰদায়ৰ লোকসকল বনজ উৎপাদনৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল।

পশ্চিম চিংলা জে এফ এম চিৰ গাঁওবাসীৰ দ্বারা বনজ উৎপাদন সংগ্ৰহ আৰু বিপণন তলৰ তালিকাত উল্লেখ কৰা হ'ল।

তালিকা- ৫ (ক) : পশ্চিম চিংলা জে এফ এম চিৰ গাঁওবাসীৰ দ্বারা বনজ উৎপাদন সংগ্ৰহ আৰু বিপণন

বনজ উৎপাদনৰ নাম	বিপণনৰ বাবে সংগ্ৰহ			সংগ্ৰহৰ স্থান
	ঞ্চতু/মাহ	সংগ্ৰহকাৰী পৰিয়ালৰ সংখ্যা	সংগ্ৰহীত সামগ্ৰীৰ পৰিমাণ (কিঃ গ্ৰাঃ)	
কাঠখৰি	বৰ্ষাখন্তু, শীতকাল	১৫০	২০ কিঃ গ্ৰাঃ	আবাস সংলগ্ন এলেকাৰ ভূমি
ঘৰ নিৰ্মাণৰ বাবে কাঠ	শীতকাল	১৫	২০ টি এফ টি	আবাস সংলগ্ন এলেকাৰ ভূমি
ঘৰৱা ব্যৱহাৰৰ বাবে সৰু কাঠ	শৰৎ আৰু বসন্ত কাল	৫০	১৫ টি এফ টি	আবাস সংলগ্ন এলেকাৰ ভূমি
বাঁহ	এপ্ৰিল / মে'	৬০	১০০ডাল	আবাস সংলগ্ন এলেকাৰ ভূমি
খুঁটি	জানুৱাৰী/ ফেব্ৰুৱাৰী	৬০	৫০ডাল	আবাস সংলগ্ন এলেকাৰ ভূমি
বনাধ্বলৰ পৰা পশুখাদ্য	এপ্ৰিল / মে'	১৫-২০	১৫ কিঃ গ্ৰামঃ	আবাস সংলগ্ন এলেকাৰ ভূমি
এন টি এফ পি	ডিচেম্বৰ / জানুৱাৰী	২০-৩০	১০০-২০০ কিঃ গ্ৰাঃ	আবাস সংলগ্ন এলেকাৰ ভূমি
অন্যান্য				

উৎস : বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু সম্প্ৰদায়ৰ লোকসকলৰ সৈতে আলোচনা।

ওপৰৰ তালিকাত উল্লিখিত তথ্যৰ সৈতে সম্পৰ্কিত কিছু প্ৰাসঙ্গিক তথ্য তলৰ তালিকাত দিয়া হ'ল।

তালিকা- ৫ (খ) : বনজ উৎপাদন সংগ্রহ আৰু বিপণন— অতিৰিক্ত তথ্য
(পশ্চিম চিংলা জে এফ এম চি)

বনজ উৎপাদনৰ নাম	উদ্ভৃত বিপণন (কিঃ গ্রাঃ)	কেনেদেৰে বিপণন কৰা হয়	বনজ উৎপাদন বিক্ৰীৰ জৰিয়তে প্ৰতিটো পৰিয়ালৰ গড় আয়
কাঠখৰি	২০০০ কিঃ গ্রাঃ	স্থানীয়ভাৱে	২,০০০.০০
ঘৰ নিৰ্মাণৰ বাবে কাঠ	—	—	—
ঘৰৱা ব্যৱহাৰৰ বাবে সৰু কাঠ	—	—	—
বাঁহ	২০০০ডাল	স্থানীয়ভাৱে	১,৫০০.০০
খুঁটি	—	—	—
বনাথওলৰ পৰা পশুখাদ্য	—	—	—
এন টি এফ পি	—	—	—
অন্যান্য	—	—	—

উৎস : বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু সম্প্ৰদায়ৰ লোকসকলৰ সৈতে আলোচনা।

৯.১.৬ ঘৰৱা ব্যৱহাৰ আৰু বিপণনৰ বাবে বনজ উৎপাদনৰ মুঠ চাহিদা

পূৰ্বে উল্লেখ কৰা উপ-বিভাগসমূহৰ তথ্যৰ ভিত্তিত পশ্চিম চিংলা জে এফ এম ৰি সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যসকলৰ বনজ
উৎপাদনৰ মুঠ চাহিদাৰ সাৰাংশ তলত দিয়া হ'ল।

তালিকা- ৬ : পশ্চিম চিংলা জে এফ এম চিৰ গাঁওবাসীৰ বনজ উৎপাদনৰ মুঠ চাহিদা

বনজ উৎপাদনৰ নাম	সম্প্ৰদায়ৰ চাহিদা (বার্ষিক কিঃগ্রাঃ)	উদ্ভৃত বিপণন কৰা হৈছে	মুঠ চাহিদা (কিঃগ্রাঃ)
কাঠখৰি	৫৯২৭৬০০ কিঃ গ্রাঃ	১৫০০ কিঃ গ্রাঃ	৫৯২৭৬০০ কিঃ গ্রাঃ
ঘৰ নিৰ্মাণৰ বাবে কাঠ	৪০৬০০ চি এফ টি	—	৪০৬০০ চি এফ টি
ঘৰৱা ব্যৱহাৰৰ বাবে সৰু কাঠ	৩২৪৮০ চি এফ টি	—	৩২৪৮০ চি এফ টি
বাঁহ/খুঁটি	৭০০০ডাল	২০০০ডাল	৭৩০৮০ডাল
বনাথওলৰ পৰা পশুখাদ্য	৩২৪৮০ কিঃ গ্রাঃ	—	৩২৪৮০ কিঃ গ্রাঃ
এন টি এফ পি	৮১২০০ কিঃ গ্রাঃ	—	৮১২০০ কিঃ গ্রাঃ
অন্যান্য	—	—	—

উৎস : বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু সম্প্ৰদায়ৰ লোকসকলৰ সৈতে আলোচনা।

৯.২ বন সুবক্ষা সংক্রান্তীয় বিষয়

৯.২.১ সুবক্ষার সমস্যাসমূহ

পশ্চিম চিংলা জে এফ এম চির বনাথল সুবক্ষার বিষয়সমূহ সংক্ষিপ্তভাবে তলত দিয়া হ'ল।

তালিকা- ৭ : পশ্চিম চিংলাজে এফ এম চির সুবক্ষা সংক্রান্তীয় বিষয়সমূহ

সমস্যার ধরণ	প্রাসঙ্গিক (হয়/নহয়)	গুরুত্ব (হয়/নহয়)
চারণ-স্থানীয় পশু	হয়	নহয়
চারণ- অন্যান্য এলেকার পশু	হয়	নহয়
বেআইনীভাবে কাঠকটা	হয়	নহয়
কাঠের চোৰাং কাৰবাৰ	হয়	নহয়
দুর্ঘটনাবশতঃ আগিকাণ্ড	—	—
বনভূমি বেদখল	হয়	হয়
অন্যান্য	—	—

(উৎস : বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যসকলৰ সৈতে আলোচনা।

এনেদৰে দেখা গৈছে যে বনাথল সুবক্ষার ক্ষেত্ৰত জে এফ এম চির সম্মুখত সমস্যাসমূহ তলত দিয়া ধৰণৰ—

- ১) বেদখল
- ২) পশু চারণ

৯.২.২ বনাথল ধৰণৰ কাৰণসমূহ

পশ্চিম নগৰ জে এফ এম চির বন ধৰণৰ কাৰণসমূহ তলত উল্লেখ কৰা হ'ল :

- ক) সংৰক্ষিত বন এলেকা বেদখল
- খ) বেআইনীভাবে গচ্ছকটা

(উৎস : বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যসকলৰ সৈতে আলোচনা)

৯.৩ বনাথল উন্নয়ন পৰিকল্পনাৰ বিষয়সমূহ

পশ্চিম চিংলা জে এফ এম চির বনাথল উন্নয়ন পৰিকল্পনাৰ প্ৰধান বিষয়সমূহ নিম্নোক্ত উপ-বিভাগত আলোচনা কৰা হৈছে : এইসমূহ হ'ল সুবক্ষার বাবে পৰিকল্পনা, বনাথল উন্নয়ন (নিৰাময়), নাৰ্দাৰী উন্নয়ন, বক্ষণাবেক্ষণ আৰু বিবিধ প্ৰকাৰৰ কাম-কাজ।

৯.৩.১ সুবক্ষার পৰিকল্পনা

সুবক্ষা পৰিকল্পনা তলত উল্লেখ কৰা হ'ল। পশ্চিম চিংলা জে এফ এম চির বনাথল সুবক্ষার বাবে যিসমূহ ব্যৱস্থা আলোচনা কৰা হৈছে সেইসমূহ ইতিপূৰ্বে উপ-বিভাগ ৩.১ত আলোচনা কৰা হৈছে।

তালিকা-৮ : পশ্চিম চিংলা জে এফ এম চির সুরক্ষা পরিকল্পনা

সুরক্ষা কর্ম	বনাথওল এলেকার অরস্থিতি	ব্যবস্থা গ্রহণৰ সংখ্যাগত মান নির্ণয় (দৈর্ঘ্য, আয়তন, আকার ইত্যাদি)	সময়-কাল	অগ্রাধিকার (উচ্চ /মধ্যম /নিম্ন)
এফ পি আৰ চি/ জে এফ এম চি	সংৰক্ষিত বনাথওল এলেকা	এই জে এফ এম চিৰ অধীনত বৃক্ষৰোপণৰ বাবে প্ৰস্তুত কৰা মুঠ প্ৰস্তাৱিত এলেকা ৩০ হেক্টেৰ।	দিনৰ সময়ত আৰু প্ৰয়োজন সাপেক্ষে ৰাতিও	মধ্যম

উৎস : বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যসকলৰ সৈতে আলোচনা

এনেদৰে পশ্চিম চিংলা জে এফ এম চিৰ গ্ৰহণ কৰা যিসমূহ উল্লেখযোগ্য সুৰক্ষা পৰিকল্পনা দেখা গ'ল সেইসমূহ
(উচ্চ/মাধ্যম অগ্রাধিকাৰসহ) তলত দিয়া ধৰণৰ :

- ক) কাঁটাত্তাৰৰ বেৰ
- খ) সুৰক্ষাৰ বাবে দিনে-ৰাতিয়ে পহৰা

৯.৩.২ প্ৰস্তাৱিত কাম-কাজৰ ধৰণসমূহ

পশ্চিম চিংলা জে এফ এম চিৰ জে এফ এম চি বনাথওলৰ ক্ষতিগ্রস্ত এলেকাসমূহৰ নিৰাময়ৰ বাবে প্ৰস্তাৱিত
কামসমূহৰ ধৰণ তলত দিয়া হ'ল।

তালিকা- ৯ : পশ্চিম চিংলা জে এফ এম চিৰ প্ৰস্তাৱিত কামসমূহৰ ধৰণ

নিৰাময় ব্যৱস্থা	প্ৰয়োজনীয় (হয়/নহয়)	জে এফ এম চিৰ দায়িত্ব (হয়/নহয়)	মাহ/বছৰ যেতিয়া কৰিব পৰা যাৰ	নিৰাময় ব্যৱস্থাৰ বাবে প্ৰস্তাৱিত বৰ্ধিত এলেকা (হেক্টেৰ)
ক্ষতিগ্রস্ত বনাথওলৰ পুনৰুদ্ধাৰ	হয়	হয়	এপ্ৰিল, ২০১৭	৫০
কটা গছৰ গুৰিসমূহৰ সুৰক্ষা	নহয়	নহয়	নহয়	নহয়
জলবিভাজিকা নিৰাময়	হয়	হয়	জানু, ফেব্ৰুৱাৰী/ ২০১৭	১০
জলাধাৰ	হয়	হয়	২০১৭	১০
ঝাঁহ আৰু তৃণভূমি	হয়	হয়		৫
শিপা আৰু অংকুৰ কটা আৰু ৰোপণ	হয়	হয়	এপ্ৰিল, ২০১৭	
হাবি আঁতৰোৱা আৰু নিৰাময় ব্যৱস্থা	প্ৰয়োজন নাই	প্ৰয়োজন নাই	প্ৰয়োজন নাই	প্ৰয়োজন নাই
বেৰ নিৰ্মাণ	হয়	হয়	জানুৱাৰী/ ফেব্ৰুৱাৰী	১-১২
সামাজিক বেৰ	হয়	হয়	এপ্ৰিল, ২০১৭	
অন্যান্য কাম-কাজ				

উৎস : বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যসকলৰ সৈতে আলোচনা

এনেদৰে দেখা গ'ল যে পশ্চিম চিংলা জে এফ এম চিৰ বনাঞ্চল এলেকাত তলৰ নিৰাময়মূলক কামসমূহৰ প্ৰস্তাৱ কৰা হৈছে :

- ক) ক্ষতিগ্রস্ত বনাঞ্চলৰ প্ৰস্তাৱিত ৫০ হেক্টেৰ ভূমিত বন পুনৰুদ্ধাৰ
- খ) প্ৰস্তাৱিত ১০ হেক্টেৰ এলেকাত ২০১৭ৰ জানুৱাৰীলৈ জল বিভাজিকাৰ নিৰাময়মূলক কাম কৰা হ'ব।
- গ) ১০ হেক্টেৰ ভূমিত ২০১৭ চনত জলাধাৰ নিৰ্মাণ সম্পূৰ্ণ কৰা হ'ব।

৯.৩.৩ বনাঞ্চল উন্নয়ন পৰিকল্পনা— অগ্ৰিম কাম-কাজ আৰু বন সৃজন

উপৰোক্ত বিষয়ৰ সৈতে সংশ্লিষ্ট প্ৰাসঙ্গিক বিষয়সমূহ তলৰ তালিকাত দিয়া হ'ল।

তালিকা- ১০ : পশ্চিম চিংলা জে এফ এম চিৰ বনাঞ্চল উন্নয়ন পৰিকল্পনা

নিৰাময় ব্যৱস্থা	ৰোপণৰ বাবে নিৰ্ধাৰিত হেক্টেৰ হিচাপে এলেকা	খণ্ড ৰোপণৰ বাবে অগ্ৰাধিকাৰ	প্ৰজাতি	স্থান ব্যৱধান (মিটাৰ × মিটাৰ)
প্ৰাকৃতিকভাৱে পুনৰুজ্জীৱিতকৰণত সহায়তা (ৰোপণৰ স্থান ব্যৱধানসহ)	১৫	হয়	স্থানীয়	প্ৰতি হেক্টেৰত ২০০টা পুলি
খণ্ড ৰোপণ	১০	প্ৰতি ১ হেক্টেৰ	বিশেষ প্ৰজাতি	প্ৰতি হেক্টেৰত ২০০টা পুলি
নিম, আমলাখি, মহুৱা, বহুৱাৰ বীজ সিঁচা (ভেষজ উদ্ধিদ)	৫	৫ হেক্টেৰ	বিশেষ প্ৰজাতি	প্ৰতি হেক্টেৰত ২০০টা পুলি
সমৃদ্ধকৰণ ৰোপণ	৫	৫ হেক্টেৰ	বিশেষ প্ৰজাতি	প্ৰতি হেক্টেৰত ২০০টা পুলি
পোনপটীয়া ৰোপণ	৫	৫ হেক্টেৰ	বিশেষ প্ৰজাতি	প্ৰতি হেক্টেৰত ২০০টা পুলি
অন্যান্য				
মুঠ এলেকা (হেক্টেৰ হিচাপে)	৪৫			

উৎস : বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যসকলৰ সৈতে আলোচনা

৯.৮ বনাথওল উন্নয়ন—বার্ষিক লক্ষ্য

উপরোক্ত বিষয়ের সৈতে সংশ্লিষ্ট ১০ বছরের বাবে নির্ধারিত বার্ষিক লক্ষ্য তলৰ তালিকাত দিয়া হ'ল।

তালিকা- ১০ (ক) : পশ্চিম চিংলা জে এফ এম চির বনাথওল উন্নয়নৰ বার্ষিক লক্ষ্য (১ বছৰ পৰা ৫ বছৰ)

নিরাময় ব্যবস্থা	২০১৬	২০১৭	২০১৮	২০১৯	২০২০
প্রাকৃতিকভাবে পুনৰুজ্জীবিতকৰণত সহায়তা (ৰোপণৰ স্থান ব্যৱধানসহ)	১৫ হেক্টোৰ	১৫ হেক্টোৰ	নাই	নাই	
খণ্ড ৰোপণ	৪ হেক্টোৰ	৪ হেক্টোৰ	৩ হেক্টোৰ	৪ হেক্টোৰ	
নিম, আমলথি, মুগা, বহুৱাৰ বীজ সিঁচা (ভেষজ উত্তিদ)	৫ হেক্টোৰ	৫ হেক্টোৰ	৫ হেক্টোৰ	৫ হেক্টোৰ	৫ হেক্টোৰ
সমৃদ্ধকৰণ ৰোপণ	১	১	১	১	১
পোনপটীয়া ৰোপণ	২	২	২	২	২
নিৰণি কাম			y	y	y
মধ্যকালীন কাম-কাজ	—	—	y	y	y

উৎস : বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যসকলৰ সৈতে আলোচনা

তালিকা- ১০ (খ) : পশ্চিম চিংলা জে এফ এম চির বনাথওল

উন্নয়নৰ বার্ষিক লক্ষ্য (৬ বছৰ পৰা ১০ বছৰ)

নিরাময় ব্যবস্থা	২০২১	২০২২	২০২৩	২০২৪	২০২৫
প্রাকৃতিকভাবে পুনৰুজ্জীবিতকৰণত সহায়তা (ৰোপণৰ স্থান ব্যৱধানসহ)					
খণ্ড ৰোপণ					
নিম, আমলথি, মুগা, বহুৱাৰ বীজ সিঁচা (ভেষজ উত্তিদ)					
সমৃদ্ধকৰণ ৰোপণ					
পোনপটীয়া ৰোপণ					
নিৰণি কাম					
মধ্যকালীন কাম					

উৎস : বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যসকলৰ সৈতে আলোচনা

৯.৪.১ নার্চাৰী উন্নয়ন পৰিকল্পনা

পশ্চিম চিংলা জে এফ এম চিৰ নার্চাৰী উন্নয়ন পৰিকল্পনা তলত দিয়া ধৰণৰ নার্চাৰীসমূহৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল :

- ক) জে এফ এম চি নার্চাৰী (বিভাগীয় নার্চাৰীসহ)
- খ) অন্যান্য নার্চাৰী— আত্মসহায়ক গোট আৰু বেচৰকাৰী

জে এফ এম চি নার্চাৰী

পশ্চিম চিংলা জে এফ এম চিৰ নার্চাৰীসমূহৰ বিৱৰণ তলৰ তালিকাত দিয়া হ'ল। এই তালিকাত জে এফ এম চিৰ কামত জড়িত বিভাগীয় নার্চাৰীসমূহকো অন্তর্ভুক্ত কৰা হৈছে।

তালিকা- ১১ (ক) : পশ্চিম চিংলা জে এফ এম চিৰ জে এফ এম চি নার্চাৰী

নার্চাৰীৰ অৱস্থিতি	প্ৰজাতি	উন্নয়নৰ বছৰ	পুলিৰ সংখ্যা	মন্তব্য
এতিয়ালৈকে কোনো নার্চাৰী গঢ়ি তোলা হোৱা নাই। বৰ্তমান এই আঁচনিত ০.২৫ হেক্টেক ভূমিত নার্চাৰী গঢ়ি তোলাৰ প্ৰস্তাৱ লোৱা হৈছে।				

উৎস : বন বিভাগেৰ কৰ্মচাৰী আৰু সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যসকলৰ সৈতে আলোচনা

অন্যান্য নার্চাৰী

পশ্চিম চিংলা জে এফ এম চিৰ নিকটৱৰ্তী এলেকাত অন্যান্য নার্চাৰীৰ বিৱৰণ তলৰ তালিকাত দিয়া হ'ল।

তালিকা- ১১ (খ) : জেকবনগৰ জে এফ এম চিৰ নিকটৱৰ্তী অন্যান্য নার্চাৰী

নার্চাৰীৰ নাম	প্ৰজাতি	উন্নয়নৰ বছৰ	পুলিৰ সংখ্যা	মন্তব্য
জে এফ এম চিৰ নিকটৱৰ্তী এলেকাততান্য কোনো নার্চাৰী নাই				

উৎস : বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যসকলৰ সৈতে আলোচনা

৯.৪.২ ৰক্ষণাবেক্ষণ পৰিকল্পনা-১০ বছৰ

পশ্চিম চিংলা জে এফ এম চিৰ ৰোপিত উদ্ধিদিসমূহৰ ৰক্ষণাবেক্ষণ পৰিকল্পনা তলত দিয়া হ'ল। ইয়াত ১০ বছৰ সময় ধাৰ্য কৰা হৈছে।

উদ্ধিদিৰ প্ৰজাতি (আম, কঁঠাল, জাম, বৰ্যা উদ্ধিদ, অৰ্জুন)

তালিকা- ১২ (ক) : পশ্চিম চিংলা জে এফ এম চিৰ কাঠখৰিৰ বাবে ৰোপিত উদ্ধিদিসমূহৰ ৰক্ষণাবেক্ষণ পৰিকল্পনা

বছৰ	নিৰাময়মূলক ব্যৱস্থা
২০১৬-১৭ ব পৰা	জে এফ এম চিৰ সদস্যসকলৰ দ্বাৰা সময়ে সময়ে নিৰাণি, ২০২৫-২৬ প্ৰয়োজনমতে খালীঠাই পূৰণ, জুই নিয়ন্ত্ৰণ, পশুধনৰ নিয়ন্ত্ৰণ

সূত্ৰ : বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যসকলৰ সৈতে আলোচনা

বাঁহ

তালিকা- ১২ (খ) : পশ্চিম চিংলা জে এফ এম চিত বোপগ করা বাঁহৰ পুলি বক্ষণাবেক্ষণ পরিকল্পনা

বছৰ	নিৰাময়মূলক ব্যৱস্থা
	* এ পি এফ বি টি আঁচনিৰ অধীনত জে এফ এম চিৰ দ্বাৰা বাঁহ বোপগৰ কাম কৰা হোৱা নাই

উৎস : বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যসকলৰ সৈতে আলোচনা

কাঠখৰিৰ গছ বোপণ

তালিকা- ১২ (গ) : পশ্চিম চিংলা জে এফ এম চিত কাঠখৰি বোপণৰ বক্ষণাবেক্ষণ পরিকল্পনা

বছৰ	নিৰাময়মূলক ব্যৱস্থা
২০১৫-১৬	বৰ্তমান বিধি নিয়ম অনুযায়ী বক্ষণাবেক্ষণ

উৎস : বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যসকলৰ সৈতে আলোচনা

এন টি এফ পি

তালিকা- ১২ (ঘ) : পশ্চিম চিংলা জে এফ এম চিত এন টি এফ পি/ভেজ উত্তীৰ্ণ বক্ষণাবেক্ষণ পরিকল্পনা

বছৰ	নিৰাময় ব্যৱস্থা			
	নাই			

উৎস : বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যসকলৰ সৈতে আলোচনা

৯.৪.৩ অন্যান্য কাম-কাজৰ পৰিকল্পনা

পশ্চিম চিংলা জে এফ এম চিৰ অন্যান্য কাম-কাজৰ পৰিকল্পনা তলত দিয়া হ'ল।

তালিকা- ১৩ : পশ্চিম চিংলা জে এফ এম চিৰ অন্যান্য কাম-কাজ

কাম-কাজ	প্ৰয়োজনীয় (হয়/নহয়)	দায়িত্ব	মাহ/বছৰ	এলাকা (হেক্টাৰ)
নাই				

উৎস : বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যসকলৰ সৈতে আলোচনা

৯.৪.৪ বিপণন কাম-কাজ

পশ্চিম চিংলা জে এফ এম চিত উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ পৰিকল্পিত বিপণনৰ কাম-কাজ তলত উল্লেখ কৰা হ'ল :

- ক) স্থানীয় বজাৰৰ সুবিধা
- খ) দলীয় কাম উন্নতকৰণ
- গ) মূল্য সংযোজন

৯.৫ প্রত্যাশিত সুফল

এই উপ-বিভাগত পশ্চিম চিংলা জে এফ এম চির সদস্যসকলৰ দ্বাৰা সুৰক্ষিত বনাঞ্চলৰ পৰা প্রত্যাশিত সুফলসমূহ আৰু সেইসমূহৰ সুফল ভাগবতৰাৰ বিৱৰণ তলত উল্লেখ কৰা হ'ল।

৯.৫.১ কাঠ আৰু ঘাঁহৰ পৰা প্রত্যাশিত সুফল

পশ্চিম চিংলা জে এফ এম চির উপৰোক্ত বিষয় তলৰ তালিকাত দিয়া হ'ল। এই বন উন্নয়ন পৰিকল্পনাৰ অধীনস্থ সদস্যসকলৰ দ্বাৰা বনাঞ্চল সুৰক্ষাৰ মাধ্যমেৰে সুফলসমূহ প্রত্যাশা কৰা হৈছে।

তালিকা- ১৪ : পশ্চিম চিংলা জে এফ এম চির সদস্যসকলৰ দ্বাৰা সুৰক্ষিত বনাঞ্চলৰ পৰা প্রত্যাশিত সুফলসমূহ

সামগ্ৰী	মাহ	বছৰ (নির্দেশক)	পৰিমাণ
কাঠখৰি		জে এফ এম চির নীতি-নির্দেশনা অনুযায়ী	
ঘৰ নিৰ্মাণৰ বাবে কাঠ			
ঘৰৱৰা ব্যৱহাৰৰ বাবে সৰু কাঠ			
বাঁহ			
খুঁটি			
বনাঞ্চলৰ পৰা ঘাঁহ আৰু পশুখাদ্য			
এন টি এফ পি			
মজুৰি			
অন্যান্য			

উৎস : বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যসকলৰ সৈতে আলোচনা

৯.৫.২ শ্ৰেয়াৰিং পদ্ধতি

পশ্চিম চিংলা জে এফ এম চির সদস্যসকলৰ বাবে সুফলসমূহৰ শ্ৰেয়াৰিং পদ্ধতি তলত উল্লেখ কৰা হ'ল।

তালিকা- ১৫ : পশ্চিম চিংলা জে এফ এম চির বাবে শ্ৰেয়াৰিং পদ্ধতি

পদ্ধতি	সামগ্ৰী
সমানভাৱে ভাগ কৰা হ'ব	চৰকাৰী বিধি আৰু জে এফ এম চির বিধি অনুযায়ী
সদস্যসকলৰ দ্বাৰা মুক্তভাৱে সংগ্ৰহ কৰা হ'ব	
অন্যান্য পদ্ধতি	

উৎস : বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যসকলৰ সৈতে আলোচনা

১০। ৰূপায়ণ কৌশল, সময়সীমা আৰু বাজেট

১০.১.১ ভূমিকা আৰু দায়িত্ব

তিনিটা উপ-পৰিকল্পনা, প্ৰধানতঃ জীৱিকা উন্নয়ন পৰিকল্পনা, গ্ৰামোন্নয়ন পৰিকল্পনা আৰু বনাধ্বল উন্নয়ন পৰিকল্পনাৰ বাবে ভূমিকা আৰু দায়িত্ব সংক্ৰান্তীয় এক ৰূপৰেখা তৈয়াৰ কৰা হৈছে। প্ৰতিটো উপ-পৰিকল্পনাৰ বাবে পৃথক পৃথকভাৱে ৰূপৰেখাসমূহ তলত দিয়া হ'ল।

জীৱিকা উন্নয়ন পৰিকল্পনা

অংশীদাৰ	পৰিকল্পনা	কৰ্মশক্তি	প্ৰশিক্ষণ	পুঁজি	উৎপাদন আৰু মূল্য সংযোজন	বিপণন	এম এণ্ড ই
জে এফ এম টি	✓	✓			✓	✓	✓
এন জি অ'	✓	✓	✓		✓	✓	
দক্ষতা সংস্থা	✓	✓	✓		✓		
বন বিভাগ	✓	✓		✓		✓	✓
অন্যান্য সংশ্লিষ্ট বিভাগ	✓	✓		✓			✓

গ্রামোন্যন পরিকল্পনা

অংশীদার	জে এফ এম টি	বন বিভাগ	সংশ্লিষ্ট বিভাগ	এন জি আ'	প্রশিক্ষণ সংস্থা	ভাৰত চৰকাৰ/কৰ্প
সৌৰশক্তি	✓	✓	✓	✓		✓
হাইব্রিড-সৌৰশক্তিৰ জৰিয়তে স্ট্ৰিট লাইট	✓	✓	✓	✓		✓
সিথৰন জলসিথৰন	✓	✓	✓	✓	✓	✓
এল পি জি	✓	✓		✓	✓	✓
শক্তিচালিত পান্সি	✓	✓	✓	✓		✓
প্রশিক্ষণ কেন্দ্ৰ	✓	✓		✓	✓	✓
ৰাজহৰা সভাঘৰ তথা জে এফ এম টি কাৰ্যালয়	✓	✓	✓			
গথ	✓	✓	✓			
ৱাটছান (WATSAN)	✓	✓	✓	✓		✓
বিদ্যালয়	✓	✓				
স্বাস্থ্য আন্তঃগাঁথনি	✓	✓	✓	✓	✓	✓
জৈৱিক কৃষি/কেঁচুসাৰ	✓	✓	✓	✓	✓	✓

বনাথৰল উন্নয়ন পরিকল্পনা

অংশীদার	জেএফএমটি	বন বিভাগ	সংশ্লিষ্ট বিভাগ	এন জি আ'	প্রশিক্ষণ প্রতিষ্ঠান	জিলা প্ৰশাসন
বন সুৰক্ষা	✓	✓		✓		✓
বন্যপ্ৰাণী সুৰক্ষা	✓	✓	✓	✓	✓	
বসস্থান উন্নয়ন	✓	✓	✓	✓	✓	
নাৰ্থাৰী উন্নয়ন	✓	✓		✓	✓	
আদৰ্ভুমি সংৰক্ষণ	✓	✓		✓		✓
মানুহ-বন্যপ্ৰাণীৰ সংঘাত	✓	✓		✓		
চাৰণ ভূমি নিয়ন্ত্ৰণ	✓	✓	✓	✓		
পৰিৱেশ-পৰ্যটন	✓	✓	✓			

১০.২ বিত্ত আৰু বাজেট

তিনিটা উপ-পৰিকল্পনা, প্ৰধানতঃ জীৱিকা উন্নয়ন পৰিকল্পনা, গ্রামোন্নয়ন পৰিকল্পনা আৰু বনাঞ্চল উন্নয়ন পৰিকল্পনাৰ বাৰ্ষিক প্ৰয়োজনৰ ভিত্তিত ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনাৰ বাবে বাজেট প্ৰস্তুত কৰা হয়। এই সংক্রান্তীয় এক সুসংহত তালিকা তলত দিয়া হ'ল।

ক্রমিক নং	পৰিকল্পনা	পৰিমাণ (টকাত)	মন্তব্য
১	জীৱিকা উন্নয়ন পৰিকল্পনা	১৩,৫০,০০০.০০	
২	গ্রামোন্নয়ন পৰিকল্পনা	৩৮,১০,০০০.০০	
৩	বনাঞ্চল উন্নয়ন পৰিকল্পনা	৩০,৩২,০০০.০০	
	মুঠ	৮১,৯২,০০০.০০	

জীৱিকা উন্নয়ন পৰিকল্পনা

ক্রমিক নং	কামৰ বিষয়	পৰিমাণ (টকা)	মন্তব্য
১	দক্ষতা উন্নয়ন আৰু প্ৰশিক্ষণ	৩০০,০০০.০০	
২	দুৰ্ঘ উৎপাদন	৫০০,০০০.০০	
৩	হাঁহ/মুগী পালন/মৎস্য উৎপাদন/গাহৰি পালন	৩০০,০০০.০০	
৪	কম্পিউটাৰ	—	
৫	ব্যৱসায়-বাণিজ্য	—	
৬	হস্তশিল্প	১০০,০০০.০০	
৭	সা-সৰঞ্জাম	—	
৮	মূল্য সংযোজন আৰু প্ৰামাণীকৰণ	—	
৯	পেকেজিং আৰু বিপণন	—	
১০	শিক্ষামূলক ভ্ৰমণ	১৫০,০০০.০০	
১১	আত্মসহায়ক গোট/জে এল জি/ক্লাষ্টাৰ গঠন আৰু ঋণ	—	
	মুঠ	১৩,৫০,০০০.০০	

বার্ষিক গ্রামোন্নয়ন পরিকল্পনা

ক্রমিক নং	কামৰ বিষয়	পরিমাণ	মন্তব্য
১	সৌৰশক্তি	২৫০,০০০.০০	
২	হাইব্রিড/সৌৰ স্ট্রীট লাইট	২০০,০০০.০০	
৩	সিথওন জলসিথওন	৩০০,০০০.০০	
৪	এল পি জি	৫০০,০০০.০০	
৫	শক্তিচালিত পাম্প	১০,০০০.০০	
৬	প্রশিক্ষণ কেন্দ্ৰ	৩০০,০০০.০০	
৭	ৰাজহুৰা সভাঘৰৰ তথা জে এফ এম চিৰ কাৰ্যালয়	৮০০,০০০.০০	২টা ৰাজহুৰা সভাঘৰ ১টা জে এফ এম চিৰ কাৰ্যালয়
৮	পথ	৭০০,০০০.০০	৩.৫ কিঃ মিৎ (উন্নয়ন)
৯	ৰাটছান (WATSAN)	৬০০,০০০.০০	
১০	বিদ্যালয়	১৫০,০০০.০০	১খন মেৰামতি/ উন্নয়ন
১১	স্বাস্থ্য আন্তঃগাঁথনি	-	
১২	জৈবিক কৃষি/কেঁচুসাব		
	মুঠ	৩৮,১০,০০০.০০	

বার্ষিক বনাথৰল পরিকল্পনা

ক্রমিক নং	কামৰ বিষয়	পরিমাণ	মন্তব্য
১	০.২৫ হেক্টের নাৰ্থৰী	২১,০০,০০০.০০	১০ বছৰ কাল ৰক্ষণাবেক্ষণৰ বাবে চিএএমপিএ আঁচনি অনুযায়ী
২	১০ হেক্টেৰ কাঠখবিৰ গছেৰ বন সৃজন	৭৭,০০০.০০	মাত্ৰ বন সৃজনৰ বাবে
৩	জলাশয় নিষ্কাশন	৫,০০,০০০.০০	
৪	বন্যপ্রাণীৰ উপদ্রবৰোধী স্কোৱড	৫,০০০.০০	
৫	শস্য বীমা	১০০,০০০.০০	
৬	জীৱন বীমা	২০০,০০০.০০	
৭	পশু বীমা	৫০,০০০.০০	
	মুঠ	৩০,৩২,০০০.০০	

১০.৩ কার্যকরী পরিকল্পনা আৰু কৌশল :

ক্ষুদ্র পরিকল্পনাৰ লক্ষ্যত উপনীতি হোৱাৰ বাবে তিনিওটা উপ-পরিকল্পনা মূলতঃ গাঁও উন্নয়ন পরিকল্পনা, বন উন্নয়ন পরিকল্পনা আৰু জীৱিকা উন্নয়ন পরিকল্পনাৰ কিছুমান হুস্কালীন আৰু দীৰ্ঘকালীন কার্যকৰী পরিকল্পনা কৌশল থাকিব লাগিব। হুস্কালীন কৌশল ০-৫ বছৰ বাবে আৰু দীৰ্ঘকালীন কৌশল ৫-১০ বছৰ বাবে গ্ৰহণ কৰিব লাগে।

জীৱিকা উন্নয়ন কার্যকৰী পরিকল্পনা :

জীৱিকা কার্যকৰী পরিকল্পনা তিনিটা ভাগত ভগাব পাৰি— দক্ষতা, উৎপাদন আৰু বিপণন-মূল্য সংযোজন। ৰাইজৰ বাবে প্ৰথমে অতিশয় দৰকাৰী দক্ষতা। দক্ষতাৰ প্ৰয়োজন মূল পৰ্যায় আৰু অগ্ৰগতি পৰ্যায় হিচাপে চাব পাৰি। এবাৰ বাণিজ্য আৰু দক্ষতাৰ প্ৰয়োজন পূৰণ হোৱাৰ পাছত পুৰষ-মহিলা সকলোৰে বাবে পৰ্যায়ক্ৰমে মূল দক্ষতা এবছৰৰ ভিতৰত প্ৰদান কৰিব লাগে। এই সময়ছোৱাত কিছু প্ৰশিক্ষণার্থীয়ে উৎপাদন আৰণ্ত কৰিব পাৰে। গুণগত মান আৰু মূল্যৰ ক্ষেত্ৰত উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ বজাৰযোগ্য মূল্যায়ন আৰু ৱেণু সৃষ্টি কৰিবৰ বাবে উৎপাদিত সামগ্ৰীসমূহ উপলব্ধ বজাৰলৈ নিয়াৰ ব্যৱস্থা কৰিব লাগে।

গাঁও উন্নয়ন কার্যকৰী পরিকল্পনা :

গাঁও উন্নয়ন কার্যকৰী পরিকল্পনাক হুস্কালীন আৰু দীৰ্ঘকালীন দুভাগত ভগাব পাৰি। হুস্কালীন পদক্ষেপত সৌৰ বিদ্যুতৰ ব্যৱস্থা, এল পি জি সংযোগ, ৰাজহৰা সভাঘৰ আৰু প্ৰশিক্ষণ গৃহ নিৰ্মাণ, পানী, অনাময় ব্যৱস্থাৰ উপলব্ধতা আদিক সামৰি ল'ব লাগে। কৃষি উৎপাদন বৃদ্ধিৰ বাবে জলসিঞ্চন, শক্তিচালিত পান্প আদি সঁজুলিৰ ব্যৱস্থা কৰিব লাগে।

বন উন্নয়ন কার্যকৰী পরিকল্পনা : বন উন্নয়ন কার্যকৰী পরিকল্পনা হুস্কালীন পরিকল্পনা আৰু দীৰ্ঘকালীন পরিকল্পনাবে গঠিত। হুস্কালীন পরিকল্পনাৰ ভিতৰত বন সুৰক্ষা স্কোৱাডৰ গঠন আৰু সুৰক্ষা, নাৰ্থাৰী উন্নয়ন, জলাশয়ৰ পৰা বালি আঁতৰ কৰা, বন্যপ্ৰাণীৰ উপদ্রব প্ৰতিৰোধী স্কোৱাড, টঙ্গীঘৰ নিৰ্মাণ আৰু খৰিৰ বাবে গছ ৰোপণ আদি আন্তৰুক্ত। দীৰ্ঘকালীন পরিকল্পনাৰ ভিতৰত বৃক্ষৰোপণ, শস্যৰ উন্নতি আৰু বাসস্থান উন্নতি সামৰি লোৱা হৈছে।

১০.৪ প্ৰতিষ্ঠান নিৰ্মাণ, নেটৱৰ্কিং আৰু অংশীদাৰিত্ব

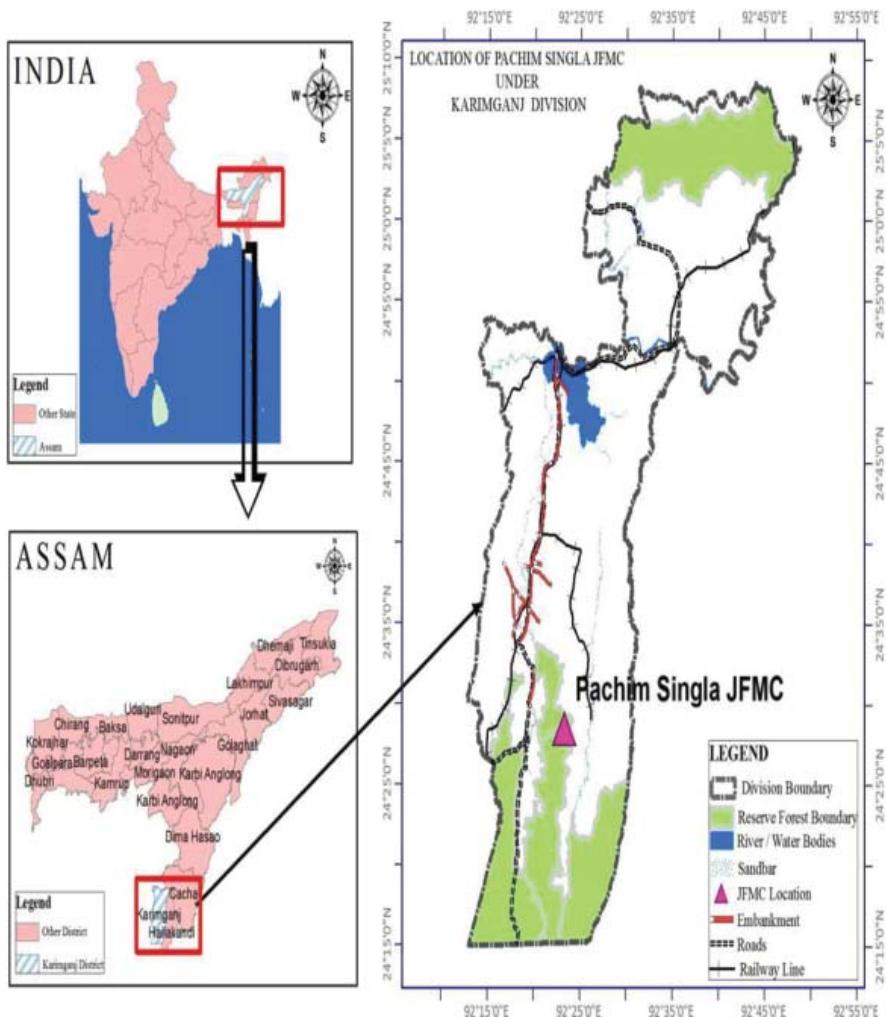
যুটীয়া বন পৰিচালনা সমিতি (জে এফ এম চি) : আন্তঃগাঁথনিৰ সম্পদ সৃষ্টি আৰু গাঁও আৰু বনভূমি উন্নয়নৰ কাৰণে সমল কেন্দ্ৰ হিচাপে জে এফ এম চিক গঢ়ি তুলিব লাগিব। প্ৰস্তাৱিত জে এফ এম চি কাৰ্যালয়ত বাজহৰা সভাগৃহৰ লগতে আধুনিক সা-সুবিধা যেনে কম্পিউটাৰ, টিভি, জেনেৰেটৰ আদি থাকিব লাগিব। কম্পিউটাৰ ব্যৱহাৰ, তথ্য/হিচাপ বখা আৰু আপডেট কৰা আদি কামৰ বাবে প্ৰশিক্ষণ কাৰ্যসূচীৰ জৰিয়তে জে এফ এম চি সদস্যসকলৰ দক্ষতা বৃদ্ধি কৰিব লাগে। জে এফ এম চি কাৰ্যালয়টো সমল কেন্দ্ৰ আৰু প্ৰশিক্ষণ কেন্দ্ৰলৈ উন্নত কৰিব লাগে। জে এফ এম চিৰ সদস্যসকলৰ নেটৱৰ্কিং দক্ষতা উন্নত কৰা আৰু চৰকাৰী আঁচনি সন্দৰ্ভত সজাগতা গঢ়াৰ ব্যৱস্থা কৰাৰ লগতে অংশীদাৰিত্বৰ বিষয়ে তথ্য প্ৰদান কৰিব লাগে।

পরিশিষ্ট তালিকা

পরিশিষ্ট নং	শিরোনাম
I (ক)	ভারতৰ মানচিত্ৰত জে এফ এম চিৰ অৱস্থান
I (খ)	পশ্চিম চিংলা অৱস্থান মানচিত্ৰ
II	জে এফ এম চিৰ প্ৰৱেশ পথ
III (ক)	জে এফ এম চিৰ পঞ্জীয়ন-পত্ৰ
III (খ)	চুক্তি পত্ৰ/প্ৰস্তাৱৰ প্ৰতিলিপি
IV	পশ্চিম চিংলা জে এফ এম চিৰ কাৰ্য্যকৰী সদস্যবৃন্দ
V	পশ্চিম চিংলা জে এফ এম চিৰ কাৰ্য্যকৰী সদস্যসকলৰ দলীয় আলোকচিত্ৰ
VI(ক)	পি আৰ এৰ সময়ত উপস্থিত থকা সদস্যসকলৰ তালিকা (স্বাক্ষৰিত তালিকা)
VI(খ)	এফ জি ডিৰ সময়ত উপস্থিত থকা সদস্যসকলৰ তালিকা (স্বাক্ষৰিত তালিকা)
VII (ক)	পশ্চিম চিংলা জে এফ এম চিৰ পি আৰ এ-সম্প্ৰদায় মানচিত্ৰ
VII (খ)	পশ্চিম চিংলা জে এফ এম চিৰ পি আৰ এ-সম্পদ মানচিত্ৰ
VII (গ)	পশ্চিম চিংলা জে এফ এম চিৰ পি আৰ এ-বিপদ মানচিত্ৰ
VII (ঘ)	পশ্চিম চিংলা জে এফ এম চিৰ ভেন ডায়েগ্রাম
VIII	পশ্চিম চিংলা জে এফ এম চিৰ প্ৰাৰম্ভিক কাৰ্য্যসূচী
IX (ক)	পশ্চিম চিংলা জে এফ এম চিৰ প্ৰশিক্ষণ তালিকা (প্ৰস্তাৱিত)
IX (খ)	চিলাই প্ৰশিক্ষণৰ তালিকা (চলি থকা)
X	আলোকচিত্ৰ
XI	জি পি এছ স্থানাংক
XII	এছ ডি পি প্ৰতিবেদন

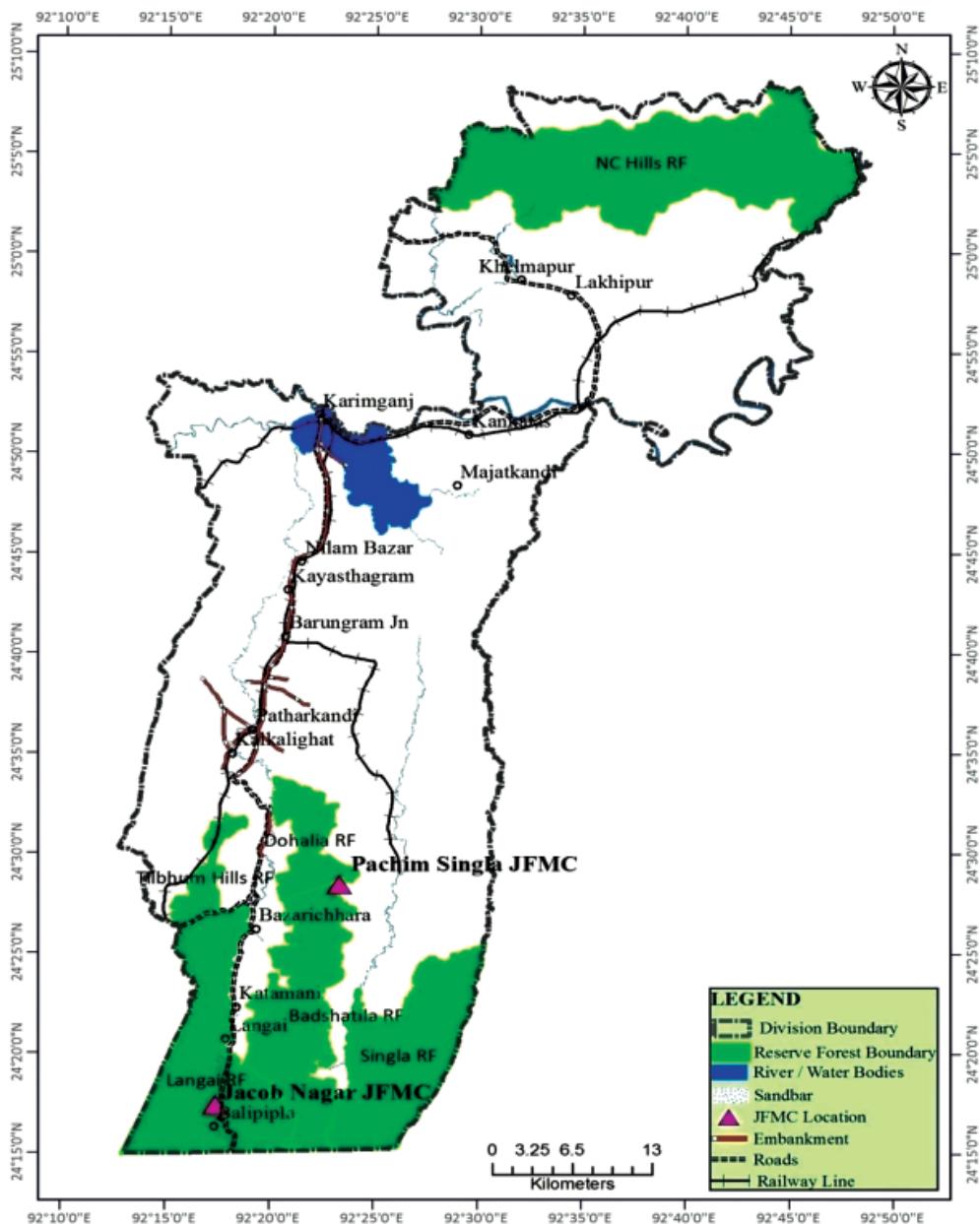
পরিশিষ্ট - I (ক)

ভারতৰ মানচিত্ৰত জে এফ এম চিৰ অৱস্থাৰ

পরিশিষ্ট - I (খ)
পশ্চিম চিংলা জে এফ এম চির অরস্থান মানচিত্র

LOCATION OF JFMC UNDER KARIMGANJI DIVISION

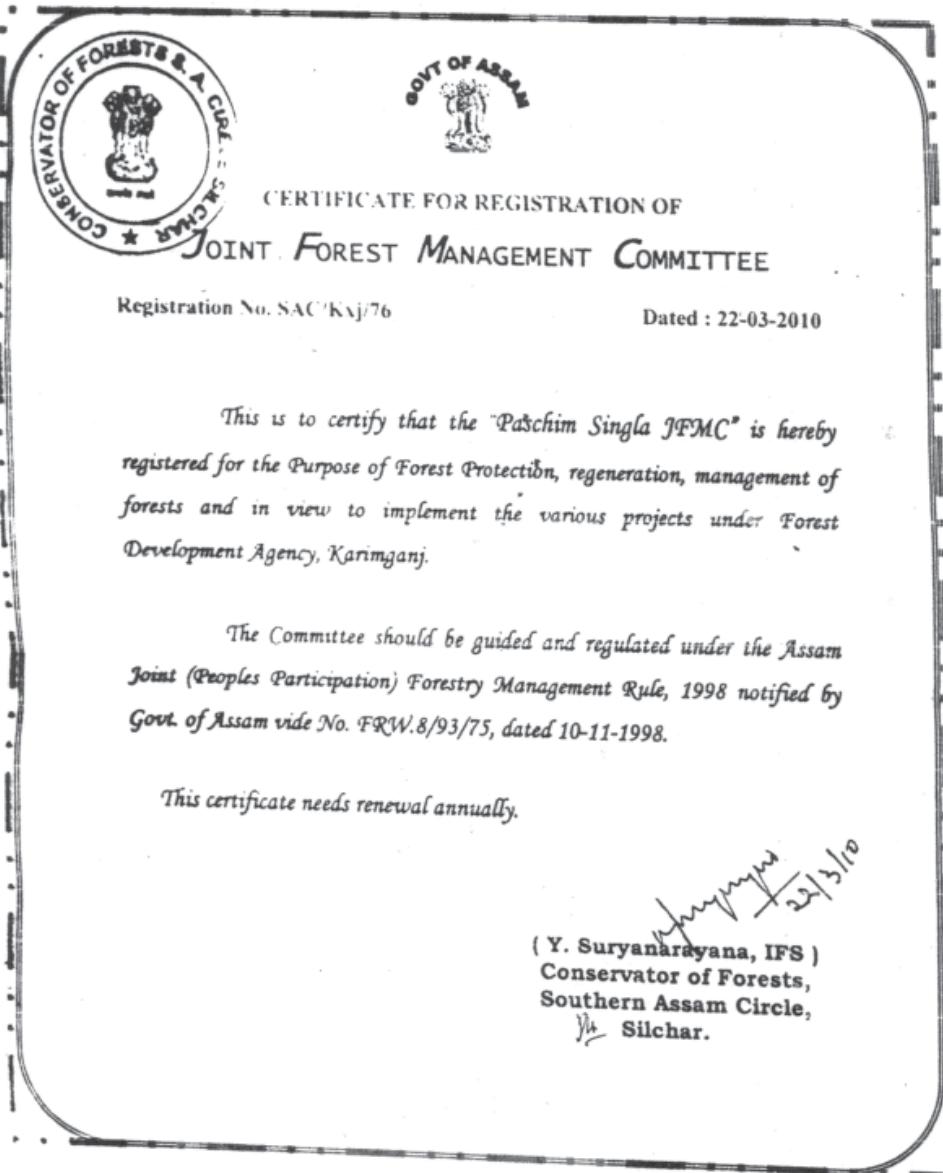
পরিশিষ্ট - II

জে এফ এম চির প্রৱেশ পথ

পরিশিষ্ট - III (ক)

জে এফ এম চিৰ পঞ্জীয়ন-পত্ৰ

পরিশিষ্ট - III (খ)
চুক্তিপত্র/প্রস্তাব প্রতিলিপি

**FORMAT OF AGREEMENT TO BE EXECUTED BETWEEN
THE JOINT FOREST MANAGEMENT COMMITTEE AND
DIVISIONAL FOREST OFFICER OF THE RESPECTIVE FIELD IMPLEMENTATION UNIT**

ARTICLES OF AGREEMENT

Agreement No: & Date (To be filled up by the Divisional Forest Officer)

1. This deed of Agreement made in the form of Agreement on the ..... day of ..... 2015 between the Divisional Forest Officer Karimganj, Department of Forest, Assam on behalf of the Project Implementation Unit of the Assam Project on Forest and Biodiversity Conservation Society APFBCS; hereinafter referred to as the First Party) and the President, Treasurer and Member-Secretary of the Executive Committee duly elected by the General Body of the Pashim Singla J.F.M.C. Joint Forest Management Committee Village Pashim Singla, P.O. Ruknabad, ... Panchayat Q.629428 Block Bullockyara, Sub-Division R. B. Hazar, District Kamrup (Hereinafter referred to as the Second Party) to execute the project works under the Assam Project on Forest and Biodiversity Conservation(APFBC; hereinafter referred to as Project Works) on the following terms and conditions for proper protection and development of the Forest(s)/ Plantation(s) assigned to this committee as per the schedule given hereunder.

SCHEDULE:

a. Name of the Joint Forest Management Committee	<u>Pashim Singla J.F.M.C.</u>		
b. District	<u>Karimganj</u>		
c. Division	<u>Karimganj division, Karimganj</u>		
d. Range	<u>Duchalia Range</u>		
e. Section			
f. Beat			
g. Block, Compartment No:	<u>2015-16 - (20 ha)</u>		
h. Area(Ha)			
i. Boundary :	<u>Pashim Singla village.</u>		
North	<u>B.T.R.F.</u>	East	<u>B.T.R.F.</u>
South	<u>B.T.R.F.</u>	West	<u>B.T.R.F.</u>

j. Pictorial Map showing JFMC area (not to scale)

(157)

o.

2. Disbursement of funds:

- i. The Second Party shall open a Joint Current Account in the name of 'Forestry Account and Community Account' in any Nationalized Commercial Banks, as per the guidelines prescribed in the APFBC Society's Operational Manual, JFMC & EDC Manual as annexed herewith and as per the amendments made in it from time to time by the First Party.
- ii. The First party in consultation with the Circle Conservator shall nominate an Officer not below the rank of Forester-I for opening and operating the Joint Account in the name of 'Forestry Account' as per the guidelines prescribed in the APFBC Operational Manual and/ or JFMC&EDC Manual as annexed herewith and as per amendments made in it from time to time by the First Party.
- iii. Payment of necessary funds to the Second Party shall be released by the First Party as per the guidelines prescribed in the APFBC Society' Operational Manual as annexed herewith and as per the amendments made in it from time to time by the First Party.

3. Maintenance of Accounts:

- i. The second party shall maintain separate accounts for all expenditure incurred out of the fund provided from time to time for execution of Project works. Such Accounts shall be made available to the First Party or Project Implementation Unit or its authorized representatives for the purpose for inspection . The First Party shall be responsible for submission of expenditure statement and also necessary records to the PMU, as per the guidelines prescribed in the APFBC Society's Operational Manual, JFMC &EDC Manual as annexed herewith and as per the amendments made in it from time to time by the First Party.
- ii. The First Party and also the Second Party shall have to maintain a register where all relevant data of civil works and inputs receipt records etc. shall be maintained properly. The register shall be kept open for all inspecting officers related to the implementation of the APFBC
- iii. In case of any event of misuse of funds, the First Party shall have right to stop operation of the Bank Accounts of the Second Party and to be followed by enquiry as may be deemed proper by the First Party.

4. Completion of Project work:

- i. The Project Work shall be completed within the time frame of the annual action plan prepared as per the guidelines prescribed in the APFBC Society's Operational Manual, JFMC & EDC Manual as annexed herewith and as per the amendments made in it from time to time by the First Party.

5. Duties and responsibilities of the First party

- i. The First party in consultation with the respective Circle Conservator shall demarcate the forest area, where the Second Party shall be allowed to undertake all the project activities and discharge all the responsibilities as per the guidelines

(156) 22

prescribed in the APFBC's JFMC & EDC Manual, as annexed herewith and as per the amendments made in it from time to time by the First Party.

- ii. The First Party shall ensure that the activities of the Second Party are in accordance with the guidelines prescribed in the APFBC Society's Operational Manual and JFMC & EDC Manual, other rules, instructions and directions of Government of India and Government of Assam in force.
- iii. Until such time as the Second Party can undertake the task, any Forest Officer not below the rank of the Range Officer, as nominated by the First Party, shall prepare estimates for works.
- iv. The First Party in consultation with the PMU, APFBC Society shall impart training to Joint Forest Management Committee members on aspects of Forest Management including basic inventory collection, management planning, map interpretation, silviculture, nursery raising, grafting of HYV, etc.
- v. The First Party shall have the right to instruct to stop or suspend any activity at any stage if there is any deviation from the specification prescribed in the APFBC Society's Operational Manual, JFMC & EDC Manual as annexed herewith and as per amendments made in it from time to time by the First Party, or violation of any of the terms of this agreement and demand recovery of its payments.

6. Duties and responsibilities of the Second Party:

- i. Apart from observing all the duties and responsibilities as prescribed in the APFBC Society's Operational Manual, JFMC & EDC Manual as annexed herewith and as per the amendments made in it from time to time by the First Party; the Second Party shall be responsible to manage and implement all the decisions of the Joint Forest Management Committee.
- ii. The Second Party shall be responsible for maintaining the record of the proceedings and other documents like Chequebooks, joint Account, Minutes Book, Executive Committee Resolution book, Annual Plan, Micro-plan, and Estimates for Works etc.
- iii. The Second Party shall assign duties and responsibilities to the members and may constitute sub-committees as needed with a view to ensure implementation of the Joint Forest Management Committee micro-plan and for effective discharge of their prescribed duties and responsibilities.
- iv. The Second Party in consultation with the General Body shall evolve methodology on all issues relating to membership, conflict resolution, encroachments, customary rights and benefit sharing.
- v. The Second Party shall prepare a Micro Plan for Project Works as per the guidelines prescribed in the APFBC Society's Operational Manual, JFMC & EDC Manual as annexed herewith and as per the amendments made in it from time to time by the First Party
- vi. It shall be the responsibility of the Second Party to account for and manage the funds and other resources received from the Government, other sources and the funds internally generated, in accordance with sound financial standards and practices.
- vii. The Second Party shall identify and fix the responsibility on the members of the Joint Forest Management Committee who commit specific offences like grazing

(155) 355

in the Forest and plantation areas, non-cooperation and disobedience towards decisions of the General Body and Executive committee and inflict Penalties as per the guidelines prescribed in the APFBC Society's Operational Manual, JFMC & EDC Manual as annexed herewith and as per the amendments made in it from time to time by the First Party

The Second Party shall ensure that the procurements are made as specified in the Procurement Procedure Manual of the APFBC Society as provided by the First Party and also as per the guidelines prescribed in the APFBC Society's Operational Manual, as annexed herewith and as per the amendments made in it from time to time by the First Party.

- ix. The Second Party shall be responsible for bringing any discrepancy or irregularity to the notice of the representative of the First Party
- x. The Second Party shall abide by the technical suggestion/ direction of the First Party or his representatives.
- xi. The Second Party shall ensure that there is no mis-utilization of the fund during execution of the Project Works.
- xii. The Second Party shall pay all duties, taxes and other levies payable against procurement of inputs.
- xiii. The Second Party shall exercise its rights under this agreement in such manner as to protect the interests of the French Development Agency and First Party.
- xiv. The second party shall be responsible for maintenance and security of the property / equipment, if any supplied to individuals / communities as part of the project and ensures the same is not mis-utilized.

7. Dispute Settlement:

During execution of work, any dispute arises between the two parties, relating to any aspect of this agreement, the parties shall first attempt to settle the dispute through mutual and amicable consultation. If the dispute is not settled through such consultation, the matter may be referred for arbitration to the Chairman of the DACC.

Signature of the First Party (Officers of the Forest Department, Assam.)

Sl.No.	Name & Designation	Signature	Divisional Forest Officer Karimganj Division, Karimganj.
1.	(Divisional Forest Officer)	ABDUL MAJID, Dy. F.O.	
2.	(Forest Range Officer)	R.D. Forest Officer Dwimali Range, Lumbia	

Signature of the Second Party (Members of the Committee)

Name & Address :	Signature
1. (President)	Abdul Salim, President
2. (Treasurer) Salim Ahmed Laskar	2. Salim Ahmed Laskar
3. (Member-Secretary) Salim Ahmed Laskar Sister Range, Karimganj	3. Salim Ahmed Laskar Member-Secretary

পরিষিট্ট -IV

পশ্চিম চিংলা জে এফ এম চির কার্যকৰী সদস্যবৃন্দ

Executive Committee Members Paschim singla, Duhalia Range,KARIMGANJ DIVIS
J.F.M.C

	Name With Full Address	Age	Sex	Educati- onal quali- fication	Mobile no	Designation
1.	Adhir das s/o lt Sunil das Vill-paschim singla. po.Dullavcher ta.	51	M	H.S passed	9435806463	President J.F.M.C
2.	Hari pad chakra- barty.s/olt-Mida Chakrabarty.vill paschim singla	75	M	5 4th	9401087344	Member
3.	Shima sabdakar w/o Direndra sabda kar.vill.paschim singla.po.dulla vcherra.	38	F	8th	7035619211	Membar
4.	Ranjan mani das s/o Sajal kr das vill-paschimsingla po.dullav cherra	28	M	10th	9859335384	Member
5.	Gopal das s/o Manindra das vill-Paschim singla Po. DO	39	M	8th	7399611549	Member
6.	Pfati bala sab- dakar.w/oRajen sat bdakar.vill-paschi singla.Po. DO	36	F	3th	9701310340	Member
7.	Dipti rani das s/oSajal kr das vill-paschim singla po. DO	42	F	6th	9859707507	Membar
8.	Phola purkhatty Post office Duhalia Range		M		9435661040	Member Secretary

Duhalia Range. Karimganj Division

Gaon Panchayat-Dargar band

Block-Dullav cherra

Revenue Circle-Ramkrishna Magar
Pargana-Pratabghar

P/s Ratabari Dist-Karimganj

Forest Area Allotted(for jfmc only) 10km

পরিশিষ্ট - V

পশ্চিম চিংলা জে এফ এম চির কার্যকৰী সদস্যবৃন্দৰ দলীয় আলোকচিত্ৰ

বাঁও ফালৰ পৰা সোঁ ফাললৈঁ :

- ১। অধীৰ দাস, ২। গোপাল দাস, ৩। সীমা সাদাকাৰ, ৪। বঙ্গনমণি দাস, ৫। প্রতিবালা শৰ্দকাৰ,
- ৬। হৰিপুসাদ চক্ৰবৰ্তী, ৭। দীপ্তিৰাণী দাস।

পরিশিষ্ট - VI (ক)

পি আৰ এৰ সময়ত উপস্থিত থকা সদস্যৰ তালিকা (স্বাক্ষৰিত)

	Page No.	Date	Page No.	Date
1.	SUPUNNATH			
2.	প্ৰিয়া পুষ্পা			
3.	শ্ৰীচোৱে রোজীনা			
4.	মুহাম্মদ দেব			
5.	কুমাৰ পল্লব কুমাৰ			
6.	শ্রীমতী পল্লবা			
7.	Sri-Shimra-SabdaKari			
8.	Koyalie Dasi			
9.	মানলি পাতি দাস			
10.	অ্যাজেড পাতি			
11.	Mallika Nath			
12.	শ্ৰী মৌনিকুমাৰ লালু			
13.	শ্ৰী প্ৰাণী রাজা হোস			
14.	শ্ৰী চেমুল পী - Gh			
15.	প্ৰিয়া পুষ্পা			
16.	Rajni Foralii	9259274342		
17.	Korey			
18.	Meenakshi Nath			
19.	মুনিৰুল হাসান			
20.	সুজি চৰালা			
21.	Premay Nath			
22.	Beramoni Singha	7399611279		
23.	গীতে পৰিস	9854491646		
24.	Adhir Das	9435806463		
25.	Amit K. Datta			
26.				
27.				
28.				
29.				
30.				
31.				
32.				
33.				

পরিশিষ্ট - VI (খ)

এফ জি ডির সময়ত উপস্থিত থকা সদস্যৰ তালিকা (স্বাক্ষৰিত)

Name.	FGD	Signature	Phone	Page No.
	Date	Date	Date	Date
1. Dipukon Kalita.			9508844746	R L VN -
2. Adhir Das			9859517826 / 9435806463	
3. Bhupnath Panigrahy, be (Mundo Seng)			9435661040 ,	
4. Sati Divya Morun Das				
5. Sabbaran Das			7035840020	
6. এমন দাস				
7. Thinei Yani Chortei				
8. আলোক পাতে				
9. সুজি পাতে				
10. Ajit K. Datta				
11. Sandeep Chatterjee				
12. Ranjan Mani Das				
13. Bhupmuni Singh				
14. Ranjit Rath			9859274342	
15. Sumon Das				
16. শশী চন্দ্র দাস				
17. শ্রী প্রিয়া মনো দাস				
18. শ্রী কৃষ্ণ দাস				
19. শ্রী কৃষ্ণচন্দ্ৰ দাস				
20. Prakash Gooala				
21. Jay Prakash Bhakar				
22. Sanoj Gooala				
23. শ্রী প্রিয়া মনো দাস				
24. Sanjay Nath				
25. Sojat Devara Das				
26. Supu Nath			7035579215	
27. প্ৰিয়া দাস				
28. Mallika Nath			9508988379	
29. Hui Rupa Chakraborty				
30. শ্রী প্রিয়া দাস				
31. শ্রী কৃষ্ণচন্দ্ৰ দাস				
32. শ্রী প্রিয়া মনো দাস				
33. শ্রী মনো দাস				

34. Tapati Pati Das

35. ୨୮୧୮୨୨୨୨୨

36. Sri - Shrimati Sabita Kar.

37. କେମାଳଗ୍ନାରୁ

38. Kali Doyalii Das

39. ଶ୍ରୀପାତ୍ରିତୀ ପାତ୍ର

40. P. Chitrakar

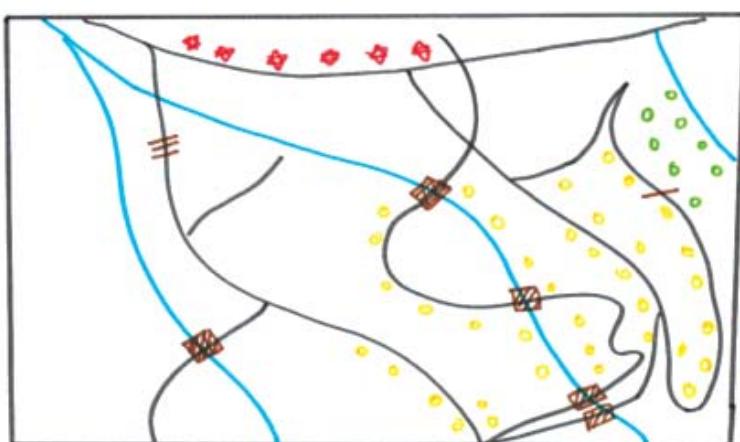
41. Pramaly Nath

8951850253

পরিশিষ্ট - VII (ক)

পশ্চিম চিংলা জে এফ এম চির পি আৰ এসপ্রদায়ৰ মানচিত্ৰ

Community Map, Pashim Singla

Pashim Singla

- ১/ অধীনীক: দীঘা পিতা- পঞ্জুনিল- অক্ষয় দাস পাটো: পশ্চিম চিংলা
ফোন নং: - ৯৪৩৫৮০৬৪৬৩
- ২/ অক্ষিত লাম- পিতা: বজ্জাকুমার- লাম পাটো: পশ্চিম চিংলা-
ফোন নং: - ৯৮৫৭২৭৪৩৪২
- ৩/ অমিলদ চৰকাতী পিতা: প পিতা চৰকাতী পাটো: পশ্চিম চিংলা
ফোন নং: - ৯৪০১০৮৮৩৪৪
- ৪/ কেুকো- অধীনীক- পিতা: কেুকো অধীনীক- পাটো: কামলিসাহেব-
ফোন নং: - ৯৫০৪৪৪৪৭৪৬

ପରିଶିଷ୍ଟ - VII (ଖ)

পশ্চিম চিংলা জে এফ এম চিৰ পি আৰ এ-সম্পদৰ মানচিত্ৰ

Packur Singh

- 2/ ଅର୍ଦୀକୁ ନାମ - ପିତା - ପତ୍ରନାମ - ଅନୁଷ୍ଠାନ ନାମ ପାଇଁ : ପରିଚୟ ଲିଖନ୍ତି
ଫୋନ୍ ସଂ. :- 9435806463

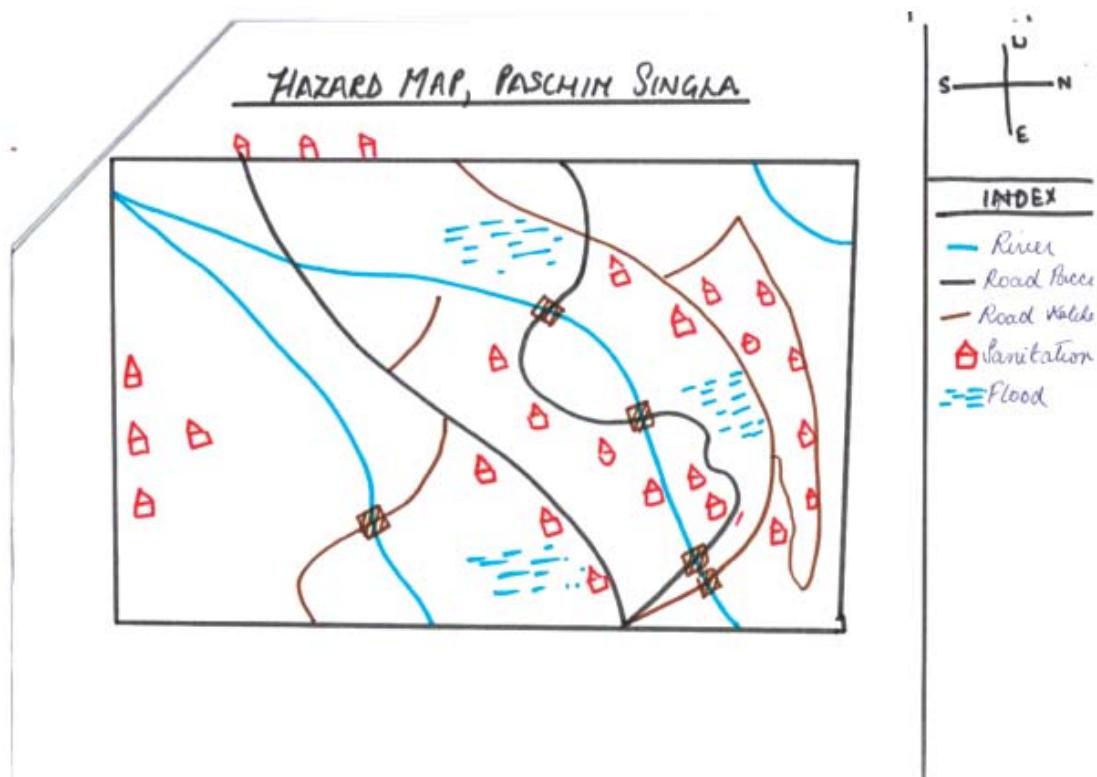
3/ ଅନ୍ତିମ ନାମ - ପିତା : ଆଜାନ୍ତୁଆଳୁ - ନାମ ପାଇଁ : ପରିଚୟ ଲିଖନ୍ତି -
ଫୋନ୍ ସଂ. :- 9859274342

4/ ଅଧିକାର ହେଲୁଥିବା ପିତା : ପ ପିଲାର କବିକିତ୍ତୀ ପାଇଁ : ପରିଚୟ ଲିଖନ୍ତି
ଫୋନ୍ ସଂ. :- 9401087344

5/ ଶ୍ରୀମତୀ ଅନ୍ତିମ - ପିତା : କେବଳ କାମିଳୀ - ପାଇଁ : ଅନୁଷ୍ଠାନ ପାଇଁ -
ଫୋନ୍ ସଂ. :- 9558844746

পরিশিষ্ট - VII (গ)

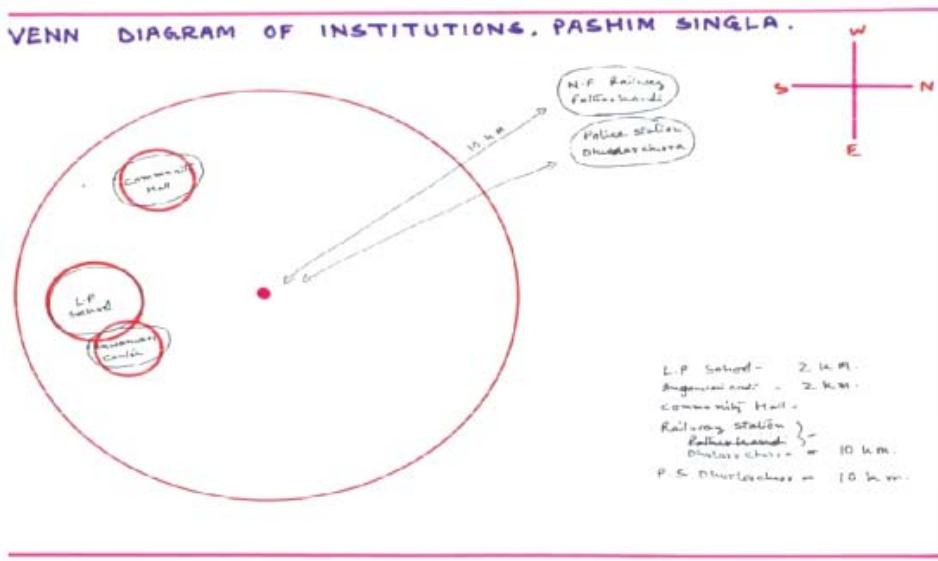
পশ্চিম চিংলা জে এফ এম চির পি আৰ এ-বাধাসমূহৰ মানচিত্ৰ

Paschim Singra

- ১/ অধীক্ষণ দাতা- পঞ্জুনিল- অস্তৱ দাতা পাত্ৰ: অলিম্পিয়ান
ফোন নং:- ৯৪৩৫৮০৬৪৬৩
- ২/ অধিক্ষণ দাতা- পিতা: বৰজুনুপাল- লাল পাত্ৰ: অলিম্পিয়ান
ফোন নং:- ৯৮৫৭২৭৪৩৪২
- ৩/ অধিক্ষণ দাতা- পিতা: গুলাম কেছুল্লো পাত্ৰ: অলিম্পিয়ান
ফোন নং:- ৯৪০১০৪৯৩৪৪
- ৪/ মাঝেকাল অধিক্ষণ- পিতা: ফেজু মালিঙ্গি পাত্ৰ: অলিম্পিয়ান
ফোন নং: ৯৫০৮৮৪৪৭৭৫৬

পরিশিষ্ট - VII (ঘ)
পশ্চিম চিংলাৰ ভেন ডায়েগ্ৰাম

Pashim Singla

১/ কমান্ড সামা পিতা- পতেন্তে-অসম সামা পাইক পিতা
ফোন নং:- ৯৪৩৬৮০৬৪৬৩

২/ অক্ষিত সামা- পিতা: অম্বুজসামা-সামা পাইক: পতেন্তে পিতা-
ফোন নং:- ৯৮৫৭২৭৪৩৪২

৩/ অমিলদ চৰকুটী পিতা: দলিৰ চৰকুটী পাইক: পতেন্তে পিতা-
ফোন নং:- ৯৪০১০৮৭৩৪৪

৪/ কিমুজন- কমান্ডো- পিতা: কেন্দ্ৰ কমান্ডো- পাইক: কমপিলকুটী-
ফোন নং: ৯৫০৪৪৬৪৭৪৬

করিমগঞ্জ বন (টি) সংমণ্ডলৰ অন্তর্গত দুহেলিয়া সংৰক্ষিত বনাঞ্চলৰ অধীনৰ
পশ্চিম চিংলা জে এফ এম চিৰ প্ৰাৰম্ভিক কাৰ্যসূচী

APPENDIX VIII

Entry point activity for Paschim Singla J.F.M.C under Duhelia RF
of Duhelia Range under Karimganj Forest (P) Division

Rank	Name of Project	GPS Coordinates	Estimated Amount
1	Construction of Community Hall - 1 No. with accessories like test house, chair & Generator. (See the map of area in)	N 24° 28' 08.70" E 92° 23' 48.22"	₹10,50,000.00
2	Construction of Toilet with water facilities 709 No Paschim Singla L.P. School	N 24° 28' 09.14" E 92° 23' 42.21"	₹3,50,000.00
		N 24° 28' 09.47" E 92° 23' 41.88" N 24° 28' 11.44" E 92° 23' 40.58" N 24° 28' 08.07" E 92° 23' 59.19" N 24° 28' 07.35" E 92° 23' 46.31" N 24° 28' 08.62" E 92° 23' 48.09" N 24° 28' 07.24" E 92° 23' 49.99"	
3	Construction of Ring well - 6 Nos		₹4,80,000.00
4	Improvement of 2.5 Km village path with 3 Nos. of name pipe culvert from Baranayon Koti's house to 709 No. Paschim Singla L.P. School Top surface = 3.30M wide Ground level = 3.10M wide	N 24° 28' 08.23" E 92° 23' 42.00" via N 24° 28' 05.75" E 92° 23' 42.13" via N 24° 28' 06.63" E 92° 23' 45.03" to N 24° 28' 09.14" E 92° 23' 48.32"	₹7,20,000.00
		Total	₹23,50,000.00

(Signature)
Divisional Forest Officer
Karimganj Division, Karimganj.

(Signature)
President
Paschim Singla J.F.M.C.

(Signature)
Stamp power officer
(Stamp stamp)
Date _____

Dated _____
Member/Secretary
Paschim Singla J.F.M.C.

(Signature)
Divisional Forest Officer
Karimganj Division, Karimganj.

পরিশিষ্ট - IX (ক)

পশ্চিম চিংলা জে এফ এম চির প্রশিক্ষণৰ তালিকা (প্রস্তাৱিত)

ক্রমিক নং	অংশগ্রহণকাৰীৰ নাম আৰু সম্পূৰ্ণ ঠিকনা	বয়স	লিঙ্গ	শিক্ষাগত অৰ্হতা	বৃত্তিৰ নাম	স্থানীয় কাৰ্যালয়	মোবাইল নম্বৰ	মন্তব্য
১	২	৩	৪	৫	৬	৭	৮	৯
১	শ্রীবঙ্গন দাস, পশ্চিম চিংলা পোঁ: অং দুল্লভছড়া জিলা : কৰিমগঞ্জ	২৮	পুৰুষ	দশম শ্ৰেণী	বিদ্যুৎ	হাইলাকান্দি	৯৮৫৯৩ ৩৫৩৮৪	
২	শ্রীধীবেন্দ্ৰ শৰ্দকাৰ, পশ্চিম চিংলা, পোঁ: অং দুল্লভছড়া জিলা : কৰিমগঞ্জ	৩৩	পুৰুষ	চতুৰ্থ শ্ৰেণী	মৎস্য বিভাগ	হাইলাকান্দি	৭০৩৫৬ ১৯২১১	
৩	শ্রীগোপাল দাস, পশ্চিম চিংলা পোঁ: অং দুল্লভছড়া জিলা : কৰিমগঞ্জ	৩৬	পুৰুষ	চতুৰ্থ শ্ৰেণী	মৎস্য বিভাগ	হাইলাকান্দি	৭৩৯৯৬ ১১৩৪৯	
৪	শ্রীৱজুমণি দাস, পশ্চিম চিংলা পোঁ: অং দুল্লভছড়া জিলা : কৰিমগঞ্জ	৩১	পুৰুষ	মাধ্যমিক	বিদ্যুৎ	হাইলাকান্দি	৯৬১৩৪ ৩২০৬৯	
৫	শ্রীমতী মিতাৰাণী দাস, পশ্চিম চিংলা, পোঁ: অং দুল্লভছড়া জিলা : কৰিমগঞ্জ	২৪	মহিলা	দশম শ্ৰেণী	নাৰ্চ	হাইলাকান্দি	৯৮৫৯৭ ০৭৫২৭	
৬	শ্রীসমৰ দাস পশ্চিম চিংলা পোঁ: অং দুল্লভছড়া জিলা : কৰিমগঞ্জ	২৭	পুৰুষ	হাইস্কুল	কম্পিউটাৰ	হাইলাকান্দি	৮৮৭৬৬ ৯২৫৯৮	
৭	শ্রীউত্তম দে', পশ্চিম চিংলা পোঁ: অং দুল্লভছড়া জিলা : কৰিমগঞ্জ	২৮	পুৰুষ	অষ্টম শ্ৰেণী	মোবাইল মেৰামতি	হাইলাকান্দি	৮০১৪২ ৭০৮২৫	
৮	শ্রীসুমন দাস, পশ্চিম চিংলা পোঁ: অং দুল্লভছড়া জিলা : কৰিমগঞ্জ	৪৬	পুৰুষ	হাইস্কুল	কম্পিউটাৰ	হাইলাকান্দি	৯৭০৬১ ১৯৮৯২	
৯	শ্রীসুধীৰ চক্ৰবৰ্তী, পশ্চিম চিংলা, পোঁ: অং দুল্লভছড়া জিলা : কৰিমগঞ্জ	২৮	পুৰুষ	সপ্তম শ্ৰেণী	গাড়ী চালক জে চি বি	হাইলাকান্দি	৯৪০১০ ৮৭৩৪৪	
১০	শ্রীঅজিত কুমাৰ দত্ত পশ্চিম চিংলা, পোঁ: অং দুল্লভছড়া জিলা : কৰিমগঞ্জ	৩৮	পুৰুষ	দশম শ্ৰেণী	গাড়ী চালক জে চি বি	হাইলাকান্দি	৯৪৩৫৮ ০৬৪৬৩	

১১	শ্রীজয়পুরকাশ ভড়, পশ্চিম চিংলা, পোঃ আঃ দুল্লভছড়া জিলা ৪ করিমগঞ্জ	২৩	পুরুষ	হাইস্কুল	কম্পিউটার	হাইলাকান্দি	৭৩৯৯৭ ২০০৮৬	
১২	শ্রীগোলাব বড়, পশ্চিম চিংলা, পোঃ আঃ দুল্লভছড়া জিলা ৪ করিমগঞ্জ	৪০	পুরুষ	চতুর্থ শ্রেণী	বাড়ু	হাইলাকান্দি	৯৪৩৫৮ ০৬৪৬৩	
১৩	শ্রীবিমল সিন্ধা, পশ্চিম চিংলা, পোঃ আঃ দুল্লভছড়া জিলা ৪ করিমগঞ্জ	২৮	পুরুষ	অষ্টম শ্রেণী	গাড়ী চালক	হাইলাকান্দি	৯৮৫৯৬ ১৪৮৪৮	
১৪	কুমাৰী মন্টিবাণী দাস, পশ্চিম চিংলা, পোঃ আঃ দুল্লভছড়া জিলা ৪ করিমগঞ্জ	২০	মহিলা	দশম শ্রেণী	নার্স	হাইলাকান্দি		
১৫	কুমাৰী বিউটি দাস, পশ্চিম চিংলা, পোঃ আঃ দুল্লভছড়া জিলা ৪ করিমগঞ্জ	১৮	মহিলা	নবম শ্রেণী	চিলাই	হাইলাকান্দি	৯৮৫৯৩ ৩৫৩৮৮	
১৬	শ্রীসুবোধ দাস, পশ্চিম চিংলা পোঃ আঃ দুল্লভছড়া জিলা ৪ করিমগঞ্জ	৪০	পুরুষ	অষ্টম শ্রেণী	মৎস্য	হাইলাকান্দি	৯৮৫৯৩ ৩৫৩৮৮	

পরিশিষ্ট - IX (খ)
ধূপকাঠি উৎপাদন প্রশিক্ষণের তালিকা (চলি থকা)

Agarbati Training List Paschim Singlacherra J.F.M.C. Duhalia Range Under Karimganj forest Division

Sl No	Name of the participants with full address	Age	sex	Educational Qualification	Name of trade	Onside offside	Mobile	Remarks
1.	Rina Ranji Nath w/o. Sanju Nath Vill:- Paschim singla Po:- Singlacherra Pin:- 788736	26	F	vii	Agarbati	On side	9859335384	
2.	Shima Sabdakar W/o. Direndra Sabdakar Vill:- Paschim singla Po:- Singlacherra Pin:- 788736	36	F	VIII	Do	Do	7035619211	
3.	Monika Nath W/o. Ranjit Nath Vill:- Paschim singla Po:- Singlacherra Pin:- 788736	32	F	V	Do	Do	9859980604	
4.	Rupali das W/o. Somlai das Vill:- Paschim Singla Po:- Singlacherra Pin:- 788736	34	F	VI	Do	Do	9859942402	
5.	Sishu Namasudra w/o Lt. Damodar Namasudra Vill:- Paschim singla Po:- Singlacherra Pin:- 788736	40	F	II	Do	Do	9859707527	
6.	Reba Nath W/o. Sanjoy Nath Vill:- Paschim singla Po:- Singlacherra Pin:- 788736	43	F	VII	Do	Do	9859707527	
7.	Arati Nath w/o Bijoy Nath Vill:- Paschim singla Po:- Singlacherra Pin:- 788736	36	F	8th	Do	Do	9435806463	

Contd...

ধূপকাঠি উৎপাদন প্রশিক্ষণের তালিকা (চলি থকা)

Agarbati Training List Paschim Singlacherra J.F.M.C. Duhalia Range Under Karimganj forest Division

Sl No	Name of the participants with full address	Age	sex	Educational Qualification	Name of trade	Onside offside	Mobile	Remarks
8.	Sudir Ch. Deb S/o. Lt. Suresh Ch. Deb Vill:- Paschim singla Po:- Singlacherra Pin:-788736	50	M	II	Agarbati	On side	7399611349	
9.	Reboti patra W/o. Kantai Patra Vill:- Paschim singla Po:- Singlacherra Pin:- 788736	39	F	II	Do	Do	8752849441	
10.	Pompy Nath W/o. Pipu Nath Vill:- Paschim singla Po:- Singlacherra Pin- 788736	30	F	V	Do	Do	7035579215	
11.	Ruma Nath D/o. Suchatra Nath Vill:- Paschim singla Po:- Singlacherra Pin 788736	25	F	VI	Do	Do	---	
12.	Madhu rani das W/o. Manchu lal das Vill:- Paschim singla Po:- Singlacherra Pin:- 788736	46	F	I	Do	Do	----	
13.	Mallika Nath w/o . Sudip Nath Vill:- Paschim singla Po:- Singlacherra Pin:- 788736	25	F	II	Do	Do	9613061744	
14.	Saraswati sabdakar w/o. Babindra sabdakar Vill:- Paschim singla Po:- Singlacherra Pin:- 788736	28	F	II	Do	Do	----	

Contd.....

ধৰপকাৰ্ত্তি উৎপাদনৰ প্ৰশিক্ষণৰ তালিকা (চলি থকা)

Agarbati Training List Paschim Singlacherra J.F.M.C. Duhalia Range Under Karimganj forest division

Sl No	Name of the participants with full address	Age	sex	Educational Qualification	Name of trade	Onside offside	Mobile	Remarks
15.	Safali Rami Dey W/o. Lt.Gopal Dey Vill:- Paschim singla Po:- Singlacherra Pin:-788736	36	F	V	Agarbati	On side	9577422782	
16.	Dipti Rani Das W/o. Sajal kr Das Vill:- Paschim singla Po:- Singlacherra Pin:-788736	42	F	V	Do	Do	9859707527	
17.	Shova Rani Nath W/o. Lt. Mathen ch nath Vill:- Paschim singla Po:- Singlacherra Pin:-788736	50	F	III	Do	Do		
18.	Prati Bala Sabdakar W/o. Rajen Sabdakar Vill:- Paschim Singla Po:- Singlacherra Pin:- 788736	35	F	II	Do	Do	9707310340	
19.	Reba Sinha W/o.Bidya Pati Sinha Vill:- Paschim singla Po:- Singlacherra Pin:- 788736	49	F	II	Do	Do	9435360241	
20.	Lakshmi Rani Nath W/o.Sujit Nath Vill:- Paschim singla Po:- Singlacherra Pin:- 788736	38	F	VIII	Do	Do	9859909118	

Ji Member Secretary

President
প্ৰিজেন্ট
President
Paschim Singla J.F.M.C.

Cov to :- 1. FIU/APFBC Society, Divisional Forest Officer, Karimganj Division, Karimganj

পরিশিষ্ট - IX (গ)

চিলাই কামৰ প্ৰশিক্ষণৰ তালিকা (চলি থকা)

PASCHIM SINGLA J.F.M.C Training Training List Under Duhalia Range

Sl No	Name of the participants with full address	Age	sex	Educational Qualification	Name of trade	Onside offside	Mobile	Remarks
1.	Srimati Miri bala das W/o. Amrit Lal Das Vill:- Paschim singla Po:- Singlacherra	36	F	III	Tailoring	On side	-----	
2.	Sri Sanjoy Nath S/o Jit Singh Vill:- Paschim Singla)Nath Po:- Singlacherra	40	M	VIII	Do	Do	-----	
3.	Man Lich-Nath w/o Subrata Nath Vill:- Paschim singla Po:- Singlacherra	28	F	III	Do	Do	9859942402	
4.	Sri Animes Das D/o.Nigendra Das Vill:- Paschim singla Po:- Singlacherra	20	F	V	Do	Do	-----	
5.	Mampi Sabdakar s/o Kirendra sarda kar Vill:- Paschim Singla Po:- Singlacherra	17	F	7th	Do	Do	-----	
6.	Srimati Namita Rani Das B/o.Ukkar Das Vill:- Paschim singla Po:- Singlacherra	38	F	VII	Do	Do	-----	
7.	Srimati Sukriti Nath W/o. Digendra Nath Vill:-Paschim Singla Po:- Singlacherra	36	F	VII	Do	Do	-----	
8.	Srimati Agari Patra W/o. Sankar Patra Vill:- Paschim singla Po:- Singlacherra	30	F	II	Do	Do	87533082579	

Page no - 1

Contd.....

PASCHIM SINGLA J.P.M.C Tailoring Training List Under Duhalia Range

No	Name of the participants with full address	Age	sex	Educational Qualification	Name of trade	Onside offside	Mobile	Remarks
9.	JOYा. Rani Nath s/o Satya Nath Vill:- Paschim singla Po:- Singlacherra	32	F	H.S.L.C	Tailoring	On side	9401244395	
10.	Srimati Santi Bhar W/o. Premal Bhar Vill:- Paschim singla Po:- Singlacherra	19	F	H.S.L.C	Do	Do	9859938943	
11.	Anita Nath D/o. Ajit Nath Vill:- Paschim singla Po:- Singlacherra	19	F	H.S.L.C. Passed	Do	Do	9401021108	
12.	Beauty Das D/o. Sobudh Das Vill:- Paschim singla Po:- Singlacherra	23	F	10 TH	Do	Do	---	
13.	Sri Subrata Nath S/o. Lt. Satya Nath Vill:- Paschim singla Po:- Singlacherra	23	M	VI	Do	Do	9401244395	
14.	Srimati Chanchala Nath D/o. Lt. Satya Nath Vill:- Paschim singla Po:- Singlacherra	19	F	10 TH	Do	Do	9401244395	
15.	Monara Begam D/o Sunur Ali Vill:- Paschim Singla Po:- Singlacherra	18	F	VII	Do	Do	-----	
16.	Seepu Nath w/o pranil Nath Vill:- Paschim singla Po:- Singlacherra	28	F	10th	Do	Do	7399611279	

Contd.....

PASCHIM SINGLA J.F.M.C

Trailing Traning List Under Duhalia Range

No	Name of the participants with full address	Age	sex	Educational Qualification	Name of trade	Onside offside	Mobile	Remarks
17.	Jyotika Deb W/o. Pinto Deb Vill:- Paschim singla Po:- Singlacherra	36	F	10 th	Tailing	On side	9854357879	
18.	Madhuri Bhar D/o. LT Bijoy Bhar Vill:- Paschim singla Po:- Singlacherra	26	F	10 th	Do	Do	7399720086	
19.	Anju Das W/o. Gopal Das Vill:- Paschim singla Po:- Singlacherra	39	F	10 th	Do	Do	7399611349	
20.	Baby Rani Das W/o. Raju Moni Das Vill:- Paschim singla Po:- Singlacherra	30	F	V	Do	Do	9859707527	

Member Secretary

President

President

Paschim Singla J.F.M.C.

Copy to :- 1.FIU, APFBC Society, Divisional Forest Officer, Karimganj Division, Karimganj
 2. Range Forest Officer, Duhalia Range.

পরিশিষ্ট - X

আলোকচিত্র

	
কৃষি	মৎস্য চিকাব
	
এফ জি ডি	পি আর এ মানচিত্রায়ন
	
আনাৰসৰ খেতি	কৃষিৰ বাবে হালবাই মাটি প্ৰস্তুত

পরিশিষ্ট - XI
জি পি এছ স্থানাংক

- ১।   পূর্ব — $92^{\circ}23' 20''$
২।   উত্তর — $28^{\circ}28' 26''$

পরিশিষ্ট - XII
এছ ডি পি প্রতিবেদন

করিমগঞ্জ পশ্চিম চিংলাত দক্ষতা উন্নয়ন কার্যসূচী

পশ্চিম চিংলাত বন আৰু জৈৱ-বৈচিত্ৰ্য বিষয়ক অসম প্ৰকল্পৰ অধীনত ফ্ৰেন্স ডেভেলপমেণ্ট এজেন্সীৰ আৰ্থিক সাহায্যত কম্পেল'ৰ এক অংশীদাৰ আৰ জি ভি এন নামৰ এটি সংস্থাই দক্ষতা উন্নয়ন কার্যসূচী অনুযায়ী দক্ষতা উন্নয়ন প্ৰশিক্ষণ কাৰ্যসূচাৰ কাম আৰম্ভ কৰে।

করিমগঞ্জ সংমণ্ডল

বৃত্তিৰ নাম	আৰম্ভণিৰ তাৰিখ	শেষ কৰাৰ তাৰিখ	সঁজুলিৰ সংখ্যা আৰু ব্যয়ৰ পৰিমাণ	প্ৰশিক্ষার্থীৰ সংখ্যা	প্ৰশিক্ষক/স্বীকৃতিদাতাৰ নাম
চিলাই কাম (দেজী)	২৭-০৮-২০১৬	৩০-০৯-২০১৬	৪ (ছিন্দাৰ চিলাই মেচিন) ২৫,৯২০ টকা	২০	উত্তম দাস
ধূপকাঠি	২৭-০৮-২০১৬	০৬-০৯-২০১৬	১ পেডেল মেচিন আৰু কেঁচামাল দিয়া হৈছে ৫৯,১৯৫ টকা	২০	নিতু বৰা (সেৱা এন জি অ')

পশ্চিম চিংলাত (করিমগঞ্জ হাজহ গাঁও) ২৭ আগষ্ট, ২০১৬ তাৰিখে দক্ষতা উন্নয়ন কার্যসূচী অনুযায়ী চিলাই কাম আৰু
ধূপকাঠি উৎপাদন প্ৰশিক্ষণ উদ্বোধন কৰা হয়। লাট বিষয়া ভোলানাথ পুৰকায়স্থাই এই কাৰ্যসূচী উদ্বোধন কৰে। এই উদ্বোধনী
অনুষ্ঠানত উপস্থিত থকা অন্যান্যসকল হ'ল, পশ্চিম চিংলা জে এফ এম চিৰ সভাপতি অধীৰ দাস আৰু আৰ জি ভি এনৰ
বিষয়াসকল।

ৰাইজৰ মন্তব্যঃ

প্ৰশিক্ষণাৰ্থীসকলৰ মাজৰ এগৰোকী জয়াৰাণী নাথে প্ৰকাশ কৰে যে এই প্ৰশিক্ষণক কেন্দ্ৰ কৰি তেওঁ খুৰেই উৎসাহিত। তেওঁৰ বিশ্বাস যে চিলাই আৰু কাটিং দক্ষতা প্ৰশিক্ষণৰ জৰিয়তে তেওঁৰ চিলাই কামৰ জ্ঞান বচেৱাত সহায় কৰিব। মাত্ৰ সেইটোৱে নহয়, এই প্ৰশিক্ষণে চিলাই কামৰ ব্যৱসায় আৰম্ভ কৰাটো সহায় কৰিব।

ফটো গেলাৰী

চিত্ৰঃ পশ্চিম চিংলাত চিলাই আৰু ধূপকাঠি উৎপাদন প্ৰশিক্ষণৰ প্ৰশিক্ষণাৰ্থীসকল

পশ্চিম চিংলা জে এফ এম চির চিলাই প্রশিক্ষণৰ তালিকা

ক্রমিক নং	নাম আৰু ঠিকনা	লিংগ	বয়স	শিক্ষাগত অর্হতা	বৃত্তিৰ নাম
১	মীনাবালা দাস স্বামী- অমৃতলাল দাস গাঁও- পশ্চিম চিংলা পোঁঃ আঃ - চিংলাছড়া	মহিলা	৩৬	তৃতীয় শ্রেণী	চিলাই কাম
২	সঞ্জয়নাথ পিতা- প্রয়াত শৈলেশ গাঁও- পশ্চিম চিংলা পোঁঃ আঃ - চিংলাছড়া	পুৰুষ	৪০	তৃতীয় শ্রেণী	চিলাই কাম
৩	মণিকা নাথ স্বামী- সুব্রত নাথ গাঁও- পশ্চিম চিংলা পোঁঃ আঃ - চিংলাছড়া	মহিলা	২৮	তৃতীয় শ্রেণী	চিলাই কাম
৪	অগিমা দাস পিতা- নগেন্দ্র দাস গাঁও- পশ্চিম চিংলা পোঁঃ আঃ - চিংলাছড়া	মহিলা	২০	পঞ্চম শ্রেণী	চিলাই কাম
৫	পঙ্কজ শব্দকাৰ স্বামী- নবেন্দ্র শব্দকাৰ গাঁও- পশ্চিম চিংলা পোঁঃ আঃ - চিংলাছড়া	মহিলা	১৭	সপ্তম শ্রেণী	চিলাই কাম
৬	নমিতাৰাণী দাস স্বামী- উকৰ দাস গাঁও- পশ্চিম চিংলা পোঁঃ আঃ - চিংলাছড়া	মহিলা	৩৮	সপ্তম শ্রেণী	চিলাই কাম
৭	সুকৃতি নাথ স্বামী- দিগন্দ্র নাথ গাঁও- পশ্চিম চিংলা পোঁঃ আঃ - চিংলাছড়া	মহিলা	৩৬	সপ্তম শ্রেণী	চিলাই কাম
৮	অগৱি পাত্র স্বামী- শংকৰ পাত্র গাঁও- পশ্চিম চিংলা পোঁঃ আঃ - চিংলাছড়া	মহিলা	৩০	দ্বিতীয় শ্রেণী	চিলাই কাম
৯	জয়াৰাণী নাথ স্বামী- সত্য নাথ গাঁও- পশ্চিম চিংলা পোঁঃ আঃ - চিংলাছড়া	মহিলা	৩২	মাধ্যমিক	চিলাই কাম
১০	শান্তি ভড় স্বামী- প্ৰেমিয়াল ভড় গাঁও- পশ্চিম চিংলা পোঁঃ আঃ - চিংলাছড়া	মহিলা	১৯	মাধ্যমিক	চিলাই কাম

১১	অনিতা নাথ স্বামী- অজিত নাথ গাঁও- পশ্চিম চিংলা পোঃ আঃ - চিংলাছড়া	মহিলা	১৯	মাধ্যমিক	চিলাই কাম
১২	বিউটি দাস স্বামী- সুবোধ দাস গাঁও- পশ্চিম চিংলা পোঃ আঃ - চিংলাছড়া	মহিলা	২৩	দশম শ্রেণী	চিলাই কাম
১৩	সুরতনাথ পিতা- প্রয়াত সত্য দাস গাঁও- পশ্চিম চিংলা পোঃ আঃ - চিংলাছড়া	পুরুষ	২৩	ষষ্ঠ শ্রেণী	চিলাই কাম
১৪	চথলা নাথ পিতা- প্রয়াত সত্য নাথ গাঁও- পশ্চিম চিংলা পোঃ আঃ - চিংলাছড়া	মহিলা	১৯	দশম শ্রেণী	চিলাই কাম
১৫	মোনাবা বেগম পিতা- চনুর আলি গাঁও- পশ্চিম চিংলা পোঃ আঃ - চিংলাছড়া	মহিলা	১৮	সপ্তম শ্রেণী	চিলাই কাম
১৬	শিপু নাথ স্বামী- প্রনিল নাথ গাঁও- পশ্চিম চিংলা পোঃ আঃ - চিংলাছড়া	মহিলা	২৮	দশম শ্রেণী	চিলাই কাম
১৭	জ্যোতিকা দেব স্বামী- পিণ্টু দেব গাঁও- পশ্চিম চিংলা পোঃ আঃ - চিংলাছড়া	মহিলা	৩৬	দশম শ্রেণী	চিলাই কাম
১৮	মাধুরী ভড় পিতা- বিজয় ভড় গাঁও- পশ্চিম চিংলা পোঃ আঃ - চিংলাছড়া	মহিলা	২৬	দশম শ্রেণী	চিলাই কাম
১৯	অঞ্জু দাস স্বামী- গোপাল দাস গাঁও- পশ্চিম চিংলা পোঃ আঃ - চিংলাছড়া	মহিলা	৩৯	দশম শ্রেণী	চিলাই কাম
২০	বেবীৰাণী দাস স্বামী- বাজুমণি দাস গাঁও- পশ্চিম চিংলা পোঃ আঃ - চিংলাছড়া	মহিলা	৩০	পঞ্চম শ্রেণী	চিলাই কাম

পশ্চিম চিংলা জে এফ এম চির ধূপকাঠি উৎপাদন প্রশিক্ষণের তালিকা

ক্রমিক নং	অংশগ্রহণকারীর নাম আরও সম্পূর্ণ ঠিকনা	বয়স	লিঙ্গ	শিক্ষাগত অর্থতা	বৃত্তির নাম
১	বীণাবাণী নাথ স্বামী- সঞ্জু নাথ, গাঁও- পশ্চিম চিংলা গোঁ অং - চিংলাছড়া, পিন-৭৮৮৭৩৬	২৬	মহিলা	সপ্তম শ্রেণী	ধূপকাঠি
২	সীমা শব্দকার স্বামী- ধীরেণ শব্দকার, গাঁও- পশ্চিম চিংলা গোঁ অং - চিংলাছড়া, পিন-৭৮৮৭৩৬	৩৬	মহিলা	অষ্টম শ্রেণী	ধূপকাঠি
৩	মণিক নাথ স্বামী- ৰণজিৎ নাথ, গাঁও- পশ্চিম চিংলা গোঁ অং - চিংলাছড়া, পিন-৭৮৮৭৩৬	৩১	মহিলা	পঞ্চম শ্রেণী	ধূপকাঠি
৪	কুপালী দাস স্বামী- সোমলাল দাস, গাঁও- পশ্চিম চিংলা গোঁ অং - চিংলাছড়া, পিন-৭৮৮৭৩৬	৩৪	মহিলা	ষষ্ঠ শ্রেণী	ধূপকাঠি
৫	শিশু নমশুদ্র স্বামী- প্রয়াত ধনঞ্জয় নমশুদ্র, গাঁও- পশ্চিম চিংলা গোঁ অং - চিংলাছড়া, পিন-৭৮৮৭৩৬	৪০	মহিলা	দ্বিতীয় শ্রেণী	ধূপকাঠি
৬	বেবা নাথ স্বামী- সিঙ্গয় নাথ, গাঁও- পশ্চিম চিংলা গোঁ অং - চিংলাছড়া, পিন-৭৮৮৭৩৬	৪৩	মহিলা	সপ্তম শ্রেণী	ধূপকাঠি
৭	আৰতি নাথ স্বামী- বিজয় নাথ, গাঁও- পশ্চিম চিংলা গোঁ অং - চিংলাছড়া, পিন-৭৮৮৭৩৬	৩৬	মহিলা	অষ্টম শ্রেণী	ধূপকাঠি
৮	সুধীর চন্দ্র দেৱ পিতা- প্রয়াত সুৰেশ চন্দ্র দেৱ, গাঁও- পশ্চিম চিংলা গোঁ অং - চিংলাছড়া, পিন-৭৮৮৭৩৬	৫০	পুরুষ	দ্বিতীয় শ্রেণী	ধূপকাঠি
৯	বেৰতী পাত্ৰ স্বামী- কান্টাই পাত্ৰ, গাঁও- পশ্চিম চিংলা গোঁ অং - চিংলাছড়া, পিন-৭৮৮৭৩৬	৩৯	মহিলা	দ্বিতীয় শ্রেণী	ধূপকাঠি
১০	পল্পি নাথ স্বামী- পিপু নাথ, গাঁও- পশ্চিম চিংলা গোঁ অং - চিংলাছড়া, পিন-৭৮৮৭৩৬	৩০	মহিলা	পঞ্চম শ্রেণী	ধূপকাঠি
১১	কুমা নাথ স্বামী- সুচত্র নাথ, গাঁও- পশ্চিম চিংলা গোঁ অং - চিংলাছড়া, পিন-৭৮৮৭৩৬	২৫	মহিলা	ষষ্ঠ শ্রেণী	ধূপকাঠি

১২	মধুরাণী দাস স্বামী- মঞ্জলাল দাস, গাঁও- পশ্চিম চিংলা পোঃ অঃ - চিংলাছড়া, পিন-৭৮৮৭৩৬	৪৬	মহিলা	প্রথম শ্রেণী	ধূপকাঠি
১৩	মল্লিকা নাথ স্বামী- সুদীপ নাথ, গাঁও- পশ্চিম চিংলা পোঃ অঃ - চিংলাছড়া, পিন-৭৮৮৭৩৬	২৫	মহিলা	দ্বিতীয় শ্রেণী	ধূপকাঠি
১৪	সৰস্বতী শব্দকার স্বামী- বৰীন্দ্র শব্দকার, গাঁও- পশ্চিম চিংলা পোঃ অঃ - চিংলাছড়া, পিন-৭৮৮৭৩৬	২৮	মহিলা	দ্বিতীয় শ্রেণী	ধূপকাঠি
১৫	শেফালি বাণী দে' স্বামী- প্ৰয়াত গোপাল দে', গাঁও- পশ্চিম চিংলা পোঃ অঃ - চিংলাছড়া, পিন-৭৮৮৭৩৬	৩৬	মহিলা	পঞ্চম শ্রেণী	ধূপকাঠি
১৬	দিপ্তীৱাণী দাস স্বামী- সজল কুমাৰ দাস, গাঁও- পশ্চিম সিংলা পোঃ অঃ - চিংলাছড়া, পিন-৭৮৮৭৩৬	৪২	মহিলা	পঞ্চম শ্রেণী	ধূপকাঠি
১৭	শোভাৱাণী নাথ স্বামী- প্ৰয়াত মন্তন চন্দ্ৰ নাথ, গাঁও- পশ্চিম চিংলা পোঃ অঃ - চিংলাছড়া, পিন-৭৮৮৭৩৬	৫০	মহিলা	তৃতীয় শ্রেণী	ধূপকাঠি
১৮	প্ৰতিবালা শব্দকার স্বামী- বাজেন শব্দকার, গাঁও- পশ্চিম চিংলা পোঃ অঃ - চিংলাছড়া, পিন-৭৮৮৭৩৬	৩৫	মহিলা	দ্বিতীয় শ্রেণী	ধূপকাঠি
১৯	ৰো সিংহ স্বামী- বিদ্যাপতি সিংহ, গাঁও- পশ্চিম চিংলা পোঃ অঃ - সিংলাছড়া, পিন-৭৮৮৭৩৬	৪৯	মহিলা	দ্বিতীয় শ্রেণী	ধূপকাঠি
২০	লক্ষ্মীৱাণী নাথ স্বামী- সুজিত নাথ, গাঁও- পশ্চিম চিংলা পোঃ অঃ - চিংলাছড়া, পিন-৭৮৮৭৩৬	৩৮	মহিলা	অষ্টম শ্রেণী	ধূপকাঠি